

P. G. Wodehouse
Psmith a
pénzvilágban

(Borító fotó)

EURÓPA KÖNYVKIADÓ BUDAPEST, 1998
FORDÍTOTTA
RÉVBÍRÓ TAMÁS
A FEDÉLTERVET ÉS AZ ILLUSZTRÁCIÓKAT
HEGEDŰS ISTVÁN
KÉSZÍTETTE
KÖTETÜNK A KÖVETKEZŐ KIADÁS ALAPJÁN KÉSZÜLT:
P. G. WODEHOUSE: PSMITH IN THE CITY
PENGUIN BOOKS, 1971
COPYRIGHT BY THE TRUSTEES OF THE WODEHOUSE
ESTATE
HUNGARIAN TRANSLATION © RÉVBÍRÓ TAMÁS, 1996

TARTALOM

1. Mr. Bickersdyke elsétál a dobó háta mögött
2. Mike rossz hírt kap
3. Új korszak hajnala
4. Első lépések a pénzvilágban
5. A másik újonc
6. Psmith magyarázatot ad
7. Szállás- és egyéb ügyek
8. A barátságos bennszülött
9. Mr. Bickersdyke vesszőfutása
10. Mr. Bickersdyke választási beszéde
11. Félreértések

12. Dióhéjban
13. Mike-ot áthelyezik
14. Mr. Waller új megvilágításban
15. Eseménydús órák Alsó-Claphamben
16. További fejlemények
17. Vasárnapi vacsora
18. Psmith felfedezést tesz
19. Edward megbetegszik
20. Egy bizonyos csekk
21. Psmith kérdezősködik...
22. ...és akcióba lép
23. Mr. Bickersdyke beadja a derekát
24. A nyugtalanság szelleme
25. Szerephez jut a telefon
26. Elterjed a hír
27. A pályán
28. Psmith elrendezi jövőjét
29. ...és Mike-ét is
30. A szomorú végbúcsú

1

MR. BICKERSDYKE ELSÉTÁL A DOBÓ HÁTA MÖGÖTT

Ha meggondoljuk, milyen fontos szerepet játszott Mr. John Bickersdyke Mike Jackson életében, nagyon is indokolt, hogy belépője drámai lett legyen. Ezt úgy oldotta meg, hogy elsétált a dobójátékos háta mögött

egy olyan pillanatban, amikor Mike már csak két pontra volt a bűvös százas határtól, de Mr. Bickersdyke sétája következtében simán kiesett.

Utolsó napjánál tartott az Ilsworthi Kriketthét, és a hazai csapat keményen küzdött az összevissza repedezett pályán. Az első két mérkőzésen még minden rendben ment. Melegen süttött a nap, egyenletes volt a talaj, a fák árnyékában kellemes a tea. Hanem csütörtökön este, miközben a csapat a Névtelenek két ponttal való legyőzése feletti önelégültségben fogyasztotta vacsoráját, eső kopogtatta meg az ablakokat odakintről. Mire eljött a lefekvés ideje, a szemerkélés kitartó zuhogássá fajult. Péntek reggel, amikor a helyi kaszárnya csapata megérkezett, a nap nyirkosan, búbanatoson kisütött ugyan, de ebéd előtt már nem lehetett elkezdni a játékot. Ebéd után a dobók elemükben voltak. A sorsolást a katonák nyerték, és az első fordulóban százharminc pontot gyűjtöttek össze, főként két óriás termetű tizedesnek köszönhetően, akik az utolsó körben beleütöttek mindenbe, mégpedig akkora szerencsével, hogy az két teljes csapatnak elég lett volna. A hazaiak válaszképp mindössze hetvennyolc pontot tudtak összehozni, és ebből harminc a maga sajátos golfozó technikájával krikettező Psmith nevéhez fűződött. Mike, aki a csapat sztárjátékosaként az első párban lépett a pályára, az első kör első adogatásánál mindjárt ki is esett, mert partnere egészen lehetetlen helyre ütötte a labdát; Mike-nak semmi esélye nem volt, hogy biztonságban átérjen a másik oldalra. A mérkőzés végén a hadfiak még öt pontot szereztek veszteség nélkül. Az eredményt szombat délelőtt száznegyvennyolcra növelték; ebben segítette

őket az újabb zápor, amely az ütőjátékosoknak kedvezett, úgyhogy a hazaiaknak a második fordulóban kétszáz pontot kellett teljesíteniük a játékra teljesen alkalmatlanná vált pályán.

*

Mike ezen a héten ismerkedett meg Psmith hozzátartozóival. Mr. Smith Shropshire-ből költözött el, és a szomszédos megyében kivette az Ilsworth Hall nevű udvarházat. Amennyire tudható, csupán azért tette ezt, mert rossz véleménye volt a shropshire-i krikettéről. Márpedig akkoriban úgy érezte, a krikett az ő életének sarokköve.

– Atyám – vallotta Psmith a családi autóban, amellyel hétfőn Mike elé ment a vasútállomásra – hatalmas, de zabolátlan elme. Az életet nem azzal a hűvös, szenvedélymentes hozzáállással kezeli, amely az igazi filozófusokat jellemzi, például engem. Én...

– Figyelj – vágott közbe Mike, aki egyre növekvő aggodalommal kísérte Psmith tevékenységét –, csak nem te akarsz vezetni?

– Ki más? Szóval, ahogy mondani akartam, én olyan vagyok, mint egy elégedett néző a lelátón. Atyám viszont szeret beugrani a pályára, és intézkedéseket foganatosítani. A hobbijainak él. Soha sincs egynél több hobbjja egyszerre, és egyik sem tart soká. De ameddig tart, addig csak az létezik a számára. Amikor reggel eljöttem otthonról, a krikettért élt-halt. Mire megérkezünk, lehet, hogy a krikettet már ejtette, és a gyarmati hadviselés lett a vesszőparipája. Ne lepődj meg, ha azt látod, hogy a pályán lövészárkokat ásnak, és a játékosok arcvonalba fejlődve törnek az

öltöző felé. Nem – tette hozzá, mert a kerti útra kanyarodva fehér flanelbe öltözött figurákat pillantottak meg a távolban, és ütőhöz vágódó labda zaja ért a fülükbe –, még mindig a krikett vezeti a listát. Gyere, megmutatom a szobádat. Mindjárt az enyém mellett van, úgyhogy ha az éjszaka csöndjében az Élet dolgain merengve valami mély igazságra bukkanok, könnyen átugorhatok, hogy megbeszéljem veled.

Míg Mike átöltözött, Psmith leült az ágyra, és folytatta a csevegést.

– Gondolom, továbbmég az egyetemre, igaz? – kérdezte.

– Azt hiszem – felelte Mike, miközben a cipőfűzőjét kötötte. – Persze te is, mi? Remélem, Cambridge-be íratnak, a King's College-ba.

– Köztünk szólva – ismerte be Psmith – akasszanak fel, ha tudom, hogy mi lesz velem. Olyan vagyok, mint az izé a hogyhívjában.

– Úgy is nézel ki – helyeselt Mike fészülködés közben.

– Ne ízetlenkedj – mondta Psmith. – Azt akarom mondani, hogy olyan vagyok, mint a célba dobó gumilabdája a vurstliban. Az apám könnyedén emelget a tenyerében, és előbb-utóbb elhajít valamerre, ahol a húsfazekat sejtí. De hogy merre céloz, arról sejtelmem sincs. A legapróbb mozzanat is új ötletek forgószelét indítja el a fejében a jövőmet illetően. A múlt héten kimentünk együtt vadászni, mire kijelentette, hogy a vidéki gazdálkodó élete a legférfiasabb, legfüggetlenebb a föld kerekén, és erősen hajlik arra, hogy ebbe az irányba tereljen. Rámutattam, hogy az alapfokú képzés hiánya miatt a szecs kavágót sem tudom megkülönböztetni a

marharépatól, úgyhogy ezt a gondolatot végül ejtette. Átállt az üzleti szférára. Azt hallom, hogy jövő szombaton egy Bickersdyke nevű ürge látogat ide a hétvégére. A szakirodalomban való elmélyedés nélkül ennek a Bickersdyke-nak a pályafutásáról az alábbiakat lehet tudni. Atyámmal együtt járt iskolába, utána belevetette magát a City pénzvilágába, összegereblyézett bizonyos mennyiségű fizetőeszközt – nyilván becstelenség árán –, mostanság pedig afféle pénzmágnás, valamelyik banknak az elnöke, és indulni akar a parlamenti választásokon. Ezen eredmények feltüzelték atyám képzeletét, és lapzártakor ott tartottunk, hogy össze akar ismertetni engem Bickersdyke elvtárssal. De hát addig még rengeteg idő van. Ez az egy, ami megnyugtat. Addig biztosan meggondolja magát. Ne szívárognak át a tettek mezejére?

A sportpályán Mike ismeretséget kötött a hobbik megszállottjával. Az idősebb Mr. Smith magas, mozgékony férfi volt, aki akár maga Psmith is lehetett volna ősz parókával – kivéve hogy csak úgy duzzadt benne az energia. Éppúgy maga volt a megtestesült mozgás, amennyire Psmith maga volt a mozdulatlan nyugalom. Psmith úgy állt, mint egy méltóságteljes szobormű, és üveges tekintettel valami rendkívül mély gondolatot forgatott fejében, apja viszont szemlátomást azon igyekezett, hogy négy különböző helyen legyen egyszerre. Amikor Psmith bemutatta neki barátját, Mr. Smith melegen megszorította Mike kezét, és elkezdett egy mondatot, de nyomban félbe is szakította mindkét cselekedetet, hogy vadul nyargalva elérjen egy tőle harminc méterre szálló, elérhetetlen labdát. Az így szerzett lendület által továbbsodorva

odaért Bagleyhez, Ilsworth Hall kertészéhez, akivel egy perc múlva már heves vitába bonyolódott abban a kérdésben, hogy vajon pitypang ütötte-e fel a fejét a gyepen. Két perc múlva siklott tovább. Mike kezdte érteni, miért van Psmith bizonytalanságban önnön jövőjét illetően.

Aznap Mike Mr. Smith mellett ült az ebédnél, és szorosabbra fűzték ismeretségüket. A hét végére már kitűnően megértették egymást. Psmith apja ugyanolyan jól megtalálta a hangot az emberekkel, mint maga Psmith. Ezen a szombaton, miközben Mike a térdvédőjét szíjazta fel, mellé csődült Mr. Smith, akiből csak úgy áradt a sok jó tanács és bátorítás.

– Édes fiam – jelentette ki –, bízunk benned. Azok ott – legyintett lekicsinylő mozdulattal az öltöző ablaka felé, ahol a csapat többi tagja látszott – nagyon rendesek. Tisztességes amatőrök. Ha biliárdasztalon játszanának, még szerezhetnének is pár pontot. De olyan pályán, mint az itteni, te vagy az egyetlen reményünk. Egész életemben a krikettet tanulmányoztam – Mr. Smith valószínűleg azon a nyáron fogott először ütőt a kezébe –, úgyhogy megismerem az első osztályú ütőjátékost, ha a szemem elé kerül. Láttam az összes bátyádat játszani. Phú, fiam, te jobb vagy, mint bármelyik közülük. Az a százasod a Zöldkabátosok ellen... csodálatos mutatvány volt, egyszerűen csodálatos. Szóval hallgass ide, fiam. Jó lenne, ha óvatos lennél. Sok pontra van szükségünk, nem szabad kockáztatni. Lehetőleg üss ki minden labdát a pályáról, persze, de azért vigyázz. Nagyon vigyázz. Az ördögbe, egy kölyök mászik fel arra a szilfára. A végén még kitöri a nyakát. A kis Giles az, az intézőm fia. Hé, hé, te ott!

Elvágatott, hogy megelőzze a tragédiát, Mike pedig maradt, hogy megeméssze a tanácsokat, Miként kell rossz talajú pályán játszani.

Lehet, hogy ennek a szakavatott útmutatásnak volt köszönhető, hogy Mike élete addigi legjobb teljesítményét nyújtotta. Vannak pillanatok, amikor a sportoló szinte emberfeletti erőnlétet tapasztal. Ilyen pillanata volt most Mike-nak. Újult erővel kisütött a nap. A pálya ettől csak nehezebb lett, de a szemlélő számára még derűsebb látványt mutatott. Mike nyugodt volt, és tudása legjavát adta. Az ellenfél dobójátékosai nem rettentették. Már az első menetben kilenc pontot szerzett, a másodikban hetet, pedig a felénél sem tartott, amikor a partnere elhullott mellőle. Hasonló gyászeset még többször, sőt gyakran érte aznap délután. Bármily egyszerű feladatnak tűnhetett számára a labda elütése, a csapat többi tagjának bizony komoly gondokat okozott. A túloldalon váltogatták egymást csapattársai – olyan hamar kellett távozniuk, hogy már-már úgy tetszett, arra a kis időre kár is volt bejönniük. Némelyikük olykor-olykor a vonalon túlra emelt, felcsillantva annak ígéretét, hogy a dolgok jobbra is fordulhatnak, de nemegyszer megesett, hogy néhány labdával később egy ugyanolyan ütés könnyű prédának bizonyult egy fogadójátékos számára. Öt órakor, hét ütőjátékos kiesése árán az Ilsworth nyolcvanegyven állt, ebből Mike ötvenkilencet ért el, és még mindig játékban volt. Mivel a honi csapat tagjainak, ideértve Mike-ot is, haza kellett érniük, vagy másutt várta őket esti program, hatkor be kellett fejezni. Nyilvánvaló volt, hogy a győzelemre semmi esély. A kilencedik ember, Bagley azzal az utasítással lépett pályára, hogy próbáljon meg döntetlent

kicsikarni, és Mr. Smith részletes felvilágosítással is ellátta abban a tekintetben, hogy mi ennek a módja. Mike szaporán gyűjtögette a pontokat, és semmi sem utalt arra, hogy valaha is abbahagyja, de Bagley, ez a száraz kis figura, az a fajta, aki képes egy forró augusztusi napon öt órán át adogatni a fáradás legcsekélyebb jele nélkül, ez a Bagley ragtapasszal betekert ütőjével egykedvűen kivédett minden feléje tartó labdát; megnövekedtek az Ilsworth Hall esélyei a mérkőzés megmentésére.

Háromnegyed hatkor a profi egy meglehetősen ostoba ütése nyomán levonult, számláján nyolc ponttal. A pontszám száztizenötön állt, ebből nyolcvanöt Mike érdeme volt.

Egy nyurga, szőke fiatalember volt a következő, aki a héten már küldött néhány gyors labdát a Hall színeiben. Az előző mérkőzéseken vadul belecsapott minden labdába, és a Zöldkabátosok ellen húsz perc alatt negyven pontot szerzett, mialatt Mike éppen az utolsó simításokat végezte az első százasan. Most viszont, mivel fülében csengtek a házigazda útmutatásai, átvette a szürke, más néven Bagley-féle játéktípust. Úgy bánt a labdával, mintha nem krikettet, hanem krokettet játszana. Ha egyenesen jött, óvatosan visszapattintotta a dobó felé, ha viszont túlságosan messze süvített el mellette, jeges közönyt tanúsított iránta. Mike-nak még tartott a sikersorozata, egy zseniális félröptét messze a vonalon túlra küldött, és szigorúan tudományos nyesésekkel-pörgetésekkel felküzdötte egyéni pontszámát kilencvennyolcra. Az összpontszám százharmincnál tartott, az óramutató öt perccel hat előtt állt, és egy buta hibája következtében

elhullott a szóke krokettimitátor is, Miként elhulltanak elődei Bagleyvel együtt.

Mr. Smith, aki mindig a csapat utolsó embereként lépett a pályára, és ilyenformán egész héten egyszer sem jutott labdához, már félúton járt a pálya közepe felé, mire a levonuló játékos kettőt lépett volna.

– Utolsó kör – szólt oda az új fogadójátékos Mike-nak. – Van fogalmad róla, hol tartasz? Szerintem közel a százhoz.

– Kilencvennyolc – felelte Mike. Mindig számolta a pontjait.

– Teremtóm, ilyen közel? Gyönyörű finis, mondhatom.

Mike az első labdát hagyta elmenni, és a másodikat is. Túlságosan messze húztak el ahhoz, hogy biztonságosan meg tudja ütni őket. Aztán, mikor a harmadik labda épp elhagyta volna a dobó tenyerét, valami különös bizsergést érzett. Hosszú, egyenes dobás volt. Mike szembefordult, hogy kellő lendülete legyen az ütéshez.

Mr. John Bickersdyke ebben a pillanatban lépett be az életébe, keresztben a dobó háta mögött. Épp akkor sétált át a színen, amikor a labda elindult. Mike a másodperc törtrészére szem elől veszítette, de vaktában ütött egy hatalmasat. A következő pillanatban a botocskák szanaszét repültek, és a Hall elvesztette a mérkőzést.

– Sajnálom – mondta Mr. Smithnek. – Valami futóbolond épp akkor ment át a háttérben, amikor indult a dobás.

– Micsoda? – ordította Mr. Smith. – Ki az az idióta, aki képes átmenni a dobó háta mögött? – Szavait az érzéketlen Világegyetemhez intézte.

– Nem tudom, ki az, de itt jön – felelte Mike.

Egy flanelöltönyös, szalmakalapos, zömök, köpcös férfi tartott feléjük. Ahogy közelebb ért, Mike meglátta vékony, kemény vonalú száját, melyet félig elfedett a kissé rongyolt bajusz, és aranykeretes szemüvege mögött a tekintetét, amely ugyanolyan kemény volt, mint a szája.

– Szervusz, Smith – szólalt meg.

– Szervusz, Bickersdyke. – Rövid belső vívódás után Mr. Smith elcsitította magában a krikettjátékost, és a házigazdát engedte szóhoz. Barátságos beszélgetésbe elegyedett az érkezővel.

– Úgy látom, elvesztettétek a meccset – mondta Mr. Bickersdyke.

Mr. Smithben újból felszínre tört a sportember, de most már elkeveredve a házigazdával. Bosszús volt, de féken tartotta bosszúságát.

– Te Bickersdyke, szóval, tudod, öregem – mondta panaszos hangsúllyal –, nem kellett volna átmenned a vászon előtt. Megzavartad Jacksont, azért esett ki.

– Miféle vászon?

– Az a fura, fehér tárgy ott – szólt közbe Mike. – Nem csupán díszítés a szerepe. Elméletileg azt a célt is szolgálja, hogy a segítségével a fogadjátékos jól láthassa a labdát. Óriási segítség, ha valaki pont akkor trappol át előtte, amikor a dobó megmozdítja a karját.

Mr. Bickersdyke arcszíne kissé mélyebb lilára váltott, és éppen felelni akart valamit, amikor kezdetét

vette az, amit a sportriporterek „zajos ünneplés”-nek neveznek.

Jókora sokadalom nézte volt a játékot, és Mike teljesítménye iránti elismerésüket nem rejtették véka alá.

Az ütőjátékos számára ilyenkor egyetlen lehetőség kínálkozik. Mike befutott az öltözőbe, Mr. Bickersdyke pedig ott maradt.

2

MIKE ROSSZ HÍRT KAP

Amikor Mike hazaért, nyomott hangulatot érzett a levegőben. Nővérei éppúgy örültek neki, mint máskor. A női Jacksonok körében különben is nagy volt az örvendezés, mert Joe az első osztályú krikettben elérte első kétszázását. Napjainkban az ilyesmi már annyira gyakori, hogy a lapok nem is igen emlékeznek meg róla, de ma sem képes rá mindenki, tehát ez mindenképpen jeles alkalom volt. Mike a vonaton olvasott már róla az esti újságban, és az állomásról gratuláló táviratot küldött a bátyjának. Szerette volna tudni, vajon ő képes lesz-e valaha ilyen sikerre az első osztályú krikettben. Nem látta okát, hogy miért ne lehetne. Az országos bajnokság hosszú évei álltak előtte. Születése révén abba a megyébe tartozott, ahol Mr. Smith letelepedett, és a vakáció elején egyszer már játszott is a megyei csapatban. Bemutatkozása nem keltett szenzációt, de mindenképpen ígéretes volt. Két

csapattársa is százas sorozatot ért el, egy harmadik is túljutott a hetvenen, és ez némiképp elhomályosította Mike kiesés nélküli huszonkilenc pontját, de amíg a pályán volt, nem követett el hibát, és szinte minden újság megemlítette, hogy színre lépett egy új Jackson, aki láthatólag méltó a családtól megszokott színvonalhoz, és a jövőben bizonyára nagy dolgokat fog véghezvinni.

A nyomott hangulatot Mike bizonyos mértékig a bátyja, Bob közelében, de főként az apjukon tapasztalta. Bob mintha tépelődött volna valamin, Mr. Jackson pedig kifejezetten aggodalmasnak látszott.

Mike vacsora után rá is kérdezett a dologra a biliárdszobában, ahol bátyja szórakozottan gyakorolta a karambolt.

– Mi a hézag, Bob? – szegezte neki. Bob leengedte a dákot.

– Akasszanak fel, ha tudom – felelte. – De biztos, hogy van hézag. Apát határozottan nyomasztja valami.

– Vacsoránál olyan volt, mint aki nincs is ott.

– Én is csak ma délután értem haza, alig három órával korábban nálad, de vacsora előtt beszéltem veled pár szót. Úgy láttam, rém fontosnak tartja, hogy találjak valami munkát, most, hogy végeztem Oxfordban. Azt kérdezte, nem vállalhatnék-e tanári állást valahol a következő tanévben. Azt feleltem, megpróbálom. Bár nem látom be, miért olyan sürgős. Azt reméltem, kapok tőle egy európai körutazást, mielőtt munkába állok.

– Pech – vélte Mike. – Jó lenne tudni, mi a helyzet. De mit szólsz Joe-hoz? Nagy dolog, mi? Játszol velem egy ötvenest?

Mike Bob szavaiból még nem érezte meg a katasztrófa előszelét. Természetesen furcsállta, hogy apjuk, aki mindig is könnyedén vette az életet, most egyszerre a kötelességtudat szószólójává szegődik, és Bobot azonnali cselekvésre sarkallja, de az meg sem fordult a fejében, hogy bármi különös oka lehetne erre. Végül is előbb-utóbb mindenkinek munkába kell állnia. Lehet, hogy az apjuk csupán ennyit akart közölni a fiával, és Bob túlságosan a szívére vette.

A biliárdcsata kellős közepén Mr. Jackson lépett a szobába, és némán figyelte őket.

– Beszállsz, apa? – kérdezte Mike.

– Köszönöm, nem. Mi megy? Százas parti?

– Ötvenes.

– Á, akkor nemsokára végeztek. Szeretném, ha utána bejönnél a dolgozószobámba, Mike. Beszédem van veled.

– A fenébe – mondta Mike, miután becsukódott az ajtó. – Vajon miről lehet szó?

A lelkiismerete csodálatosképpen ezúttal tiszta volt. Nem tartotta valószínűnek, hogy az iskolából kedvezőtlen jelentés érkezett volna róla a távollétében. A bizonyítványát még a vakáció elején elküldték Sedleigh-ből, és ráadásul nagyon is rendes eredményeket tartalmazott – semmi olyat, ami felkavaró lett volna. Mr. Downingot alighanem bántotta a büntudat, amiért év közben annyira felfújta azt a Sammy-féle incidenst: a bizonyítványhoz fűzött kommentárjaiban mindenestre példás önmérsékletet tanúsított. Könnyebben engedte futni Mike-ot, mint érdemelte volna. Tehát nem az iskola jelentése nyomasztotta Mr. Jackson. Mike lelkiismeretét pedig semmi más nem terhelte.

Bob tizenhatig jutott, aztán feladta. Mike helyre tette a dákót, és átment a dolgozószobába.

Apja az asztal mellett ült. Attól a nagyon fontos körülménytől eltekintve, hogy Mike ezúttal bármilyen vád esetén nyugodtan vallhatta magát ártatlannak, az egész helyzet nagyon emlékeztetett az előző évi szünidő végére, amikor apja a tudomására hozta, hogy kivesszi őt Wrykynből, és átíratja Sedleigh-be. A helyzet hasonlóságát fokozta, hogy amikor Mike belépett, Mr. Jackson most is a papírkosarat rugdosta – ez a lelki zaklatottság félreismerhetetlen jele volt.

(1. illusztráció)

– Ül le, Mike – mondta Mr. Jackson. – Milyen volt a heted?

– Fantasztikus. Csak egyszer nem sikerült kétszámjegyű eredményt elérnem. De akkor is futás közben ejtettek ki. A Zöldkabátosok ellen százast csináltam, a Névtelenek ellen hetvenegyvet, ma pedig kilencvennyolcat egy iszonyatos pályán, és csak azért estem ki, mert valami félkegyelmű...

Elhallgatott. Mr. Jackson nem figyelmeztetett a szavaira. Csönd lett. Aztán Mr. Jackson láthatóan nagy erőfeszítéssel megszólalt.

– Hallgass ide, Mike. Mi ketten mindig megértettük egymást, igaz?

– Persze.

– Tudod jól, hogy ha tehetném, sohasem akadályoznám meg azt, hogy neked jó legyen. Tudom, Wrykynből kiíratlak, de az különleges eset volt. Akkor nem tehettem mást. Most is tudom, mennyire

készülsz Cambridge-be, és egy pillanatig sem állnék az utadba, ha lehetne.

Mike értetlenül nézett rá. E szavak csak egyet jelenthettek: azt, hogy nem megy egyetemre. De miért? Mi történt? Amikor elutazott Smithékhez a Kriketthétre, már előjegyezték a King's College-ban, és minden el volt intézve. Mi jöhetett közbe azóta?

– De nem lehet – folytatta Mr. Jackson.

– Nem megyek Cambridge-be, apa? – dadogta Mike.

– Sajnos nem, Mike. Megoldanám, ha csak egy módja volna. Én is ugyanúgy szeretném, hogy diplomát szerezz, ahogy te. De jobb, ha teljesen őszinte leszek. Nem engedhetjük meg magunknak, hogy Cambridge-be járassunk. Nem megyek bele a részletekbe, úgysem értenéd, de amióta legutóbb találkoztunk, hatalmas összeget veszítettem. Olyan sokat, hogy minden tekintetben takarékoskodnunk kell. Fel fogom adni ezt a házat, és egy sokkal kisebbbe költözünk. Neked és Bobnak pedig sajnos önfenntartóvá kell válnotok. Tudom, milyen szörnyű csalódás ez neked, fiam.

– A, dehogya – mondta Mike. A torkában mintha gombóc akadt volna fenn, valamiért nem tudta rendesen kiejteni a szavakat.

– Ha csak egyetlen lehetőség maradt volna...

– Ugyan, apa, semmi baj, tényleg. Egyáltalán nem bánom. Csak hát rémes, hogy annyi pénzed odavan.

Ismét csend lett. Az óra buzgón ketyegett a kandallópárkányon, mintha örülne, hogy végre hallathatja a szavát. Odakint panaszos szuszogás hangzott fel. John volt, a bulldog, Mike

elválaszthatatlan cimborája. Utánajött a dolgozószobáig, és mostanra unta el a várakozást. Mike fölállt, kinyitotta az ajtót, és John beimbolygott.

Ez a mozzanat végre megtörte a feszültséget.

– Köszönöm, Mike – mondta Mr. Jackson, ahogy a fia kifelé indult. – Igazi sportember vagy.

3

ÚJ KORSZAK HAJNALA

Másnap reggel jutott Mike tudomására, hogy mit tartogat számára a jövő. Miközben ő Ilsworthben tartózkodott, üresedés támadt az Új Ázsiai Bank nevű, virágzó pénzintézetben, és neki a következő hét keddjén fel kell vennie a szolgálatot, bármiből álljon is az. Rövid volt a határidő, de hát a bankokról köztudomású, hogy hirtelen nyelik le áldozataikat. Mike emlékezett még Wyatt esetére, akinek körülbelül ugyanennyi ideje volt, hogy beleszokják a gazdasági életbe.

Hétfő reggel levelet kapott Psmithtől. Psmith még mindig nyugtalankodott. „Továbbra is a gazdasági élet dívik – írta. – Atyám tegnap este a pénzvilág fejedelmének nevezte Bickersdyke elvtársat. B. elvtárs meg én nemigen jövünk ki egymással. Tegnap merő jóindulatból félrevontam, és a legapróbb részletekbe menően elmagyaráztam neki, milyen veszélyekkel jár, ha valaki meccs közben keresztülsétál egy krikettpályán. Türelmetlenséget tanúsított, de én

szilárd maradtam. Elválásunkat inkább a Fagyos Távolságtartás, semmint a Szívélyes Mosoly jellemezte. Én mégis kitartó leszek. A felületes szemlélő esetleg azt mondhatná rá, hogy reménytelen eset. A bridzsben is gyatra teljesítményt nyújt; ezt szombat este kénytelen voltam a tudomására hozni. A szemében ekkor sem csillant meg az intelligencia szikrája. Ruháinak szabása pedig alapjaiban rázkódtatja meg érzékeny lelkemet. Nem akarok senkit a háta mögött megszólítani, de neked mint gyermekkori barátomnak elárulhatom, hogy előre megkötött nyakkendővet vett fel a vacsorához. De elég a vajúdlásból. Merész mosolyt erőltetve arcomra, tovább dolgozom a megreformálásán. Néha már-már úgy érzem, sikerrel. Aztán újra meg újra visszaesést tapasztalok. De mégis – a levél ezzel a derűlátó záróakkorddal fejeződött be – azt hiszem, valahogyan csak sikerül embert faragnom belőle – előbb-utóbb.”

Mike a London felé tartó vonaton újra elolvasta a levelet. Psmith bizonyára tudja már, hogy nem ő az egyetlen, akinek életében a gazdasági élet dívik. Mike postafordultával megírta neki, milyen csapás sújtott le a Jackson-házra. Szerette volna személyesen elmesélni, mert Psmith a kellemetlen helyzetekben mindig úgy viselkedett, mintha pusztán kedvtelésből volna jelen. A balsors nyugéire és nyilaira nyugodt mosollyal tekintett, mintha kizárólag az ő személyes szórakoztatására álltak volna elő.

Amikor a vonat befutott a Paddingtonra, Mike megállt a peronon, várta, hogy csomagja előkerüljön a poggyászkocsiból, s szívében bánat és izgatottság keveredett. Mennyiségileg talán a bánat volt előnyben, de azért ott volt az izgalom is. Életében először fordult

elő, hogy teljesen önmagára volt utalva. Átkelt a Rubiconon. A helyzet túlságosan komoly volt ahhoz, hogy ugyanazt a tehetetlen dühöt élje át, amely akkor vett erőt rajta, mikor Sedleigh-be érkezett. Sedleigh iránt még tudott személyes ellenszenvet érezni. London már túlságosan nagy volt ahhoz, hogy haragudni lehessen rá. London tudomást sem vett róla. Londont nem érdekelte, hogy Mike szívesen van-e itt vagy sem, és semmi módon nem is lehetett rávenni, hogy érdekelje. London már csak ilyen. Van benne valami hideg és barátságtalan. New Yorkban például az újonnan érkező fél óra alatt otthon érzi magát, London azonban mestere annak, amit Psmith így nevezett: Fagyos Távolságtartás. London jóindulatát meg kell szerezni.

Mike átment a parkon a Victoria pályaudvarhoz, s közben nagyon üresnek és kicsinek érezte magát. Úgy tervezte el, hogy Dulwichban fog lakni; részint azért, mert Londonról semmit sem tudván azt hitte, a városközpont négy mérföldes körzetében minden albérlet rendkívül drága, de főként azért, mert Dulwichban középiskola működik, és az iskola közelségét megnyugtatónak érezte. Olykor, egy-egy vasárnap délután esetleg bezállhat egy focimeccsbe, nyáron talán még krikettezhet is...

Találomra elindult a dulwichi állomástól a kollégium felé vezető aszfaltozott sétányon, és az Acacia Roadon lyukadt ki. Az Acacia Road levegőjében van valami, ami azonnal bútorozott albérletek jelenlétére utal. Minden gyerek észreveszi az első pillantásra, hogy ez az utca valósággal hemzseg a másfél szobáktól.

Mike bekopogott egy ajtón, melyen cédula függött.

Talán nincs is lehangolóbb tevékenység a föld kerekén, mint albérletet kivenni. Nyilvánvalóan azok sem találnak benne élvezetet, akik a szobákat kiadják. Úgy lehetnek vele, mint Poo-Bah a *Mikádó* című operettben: megteszik, bár viszolyogtató.

Mike kopogtatására egy női személy nyitott ajtót. Külsejét tekintve olyan volt, mintha a Macbeth egy kevésbé igényes előadásából szalajtották volna. A hangja, akár egy gramofoné. A legutóbbi időkben szemlátomást nagy mennyiségű mosószappannal került összeköttetésbe. Az a teljes igazság – mert köztünk és az olvasó között nem lehetnek titkok –, hogy éppen inget mosott. Hasznos foglalatosság ez, és kétségkívül becses is, ám az ember megjelenésének fényét nem emeli.

Gőzölgő kezét a kötényébe törölte, és olyan tekintettel mérte végig Mike-ot, hogy az még egy főtt hal arcában is feltűnően kifejezéstelennek hatott volna.

– Akar valamit? – kérdezte a nő.

Mike úgy érezte, csapdába esett. Modorából hiányzott a könnyed fesztelenség, amely lehetővé tette volna, hogy kecsesen hátralépve eltűnjék, ezért azt válaszolta, hogy akar valamit. Egészen konkrétan egy albérletet.

– Zemeten – jelentette ki a vészbanya. Mike ezt úgy fordította le magának, hogy a keresett objektum fent van az emeleten.

A menet egy sötét lépcsőfeljáró tetején egy ajtó elé ért. A tragédiaszökevény kinyitotta, és belépett rajta. Mike megállt a küszöbön. Benézett.

Nagyon undorító szoba volt. Az a tökéletesen jellegtelen helyiség, amely csak bútorozott albérletekben fordul elő. Mike, aki otthoni szobája kényelméhez és a kollégiumi hálóterem derűs egyszerűségéhez szokott, most úgy érezte, ennél rettenetesebb helyet még sohasem látott. Szobának olyan volt, mint tengernek a Sargasso-tenger.

Némán körülnézett. Aztán így szólt: – Igen. – Ennél többet nem is tudott volna mondani.

– Szép szoba – hazudta arcátlanul a néember. A szoba ugyanis nem volt szép. Sohasem volt szép, amióta megépült. Az sem látszott valószínűnek, hogy egyáltalán valaha szép szoba lehet belőle. Viszont olcsónak nézett ki, és most csak ez számított. Senki sem merészelne sokat kérni egy ilyen szobáért. Ha a háziasszonyban volna egy szemernyi tisztesség, még fizethetne is valami szerényebb összeget azért, hogy valaki hajlandó ebben a szobában aludni.

– Mennyi a bér? – tudakolta Mike. Lényeg, hogy olcsó legyen. Annyit már tudott, hogy a bankban havi négy font tíz shilling lesz a kezdő fizetése, és apja további öt fonttal toldja majd meg havonta. Évi száztizennégy fontból fejedelmi életmódra nem futja.

A vészbanya a kérdéstől némiképp felélénkült. Bevezetőként megismételte előbbi kijelentését, mely szerint ez egy szép szoba, majd azzal folytatta, hogy „csak neki” heti hét shilling és hat pennyért „hajlandó” kiadni a szobát. Ezzel nyilván azt akarta érzékeltetni, hogy ha a perzsa sah vagy a kaportalai maharadzsza óhajtana egy éjszakát eltölteni a bérleményben, ők bezzeg hiába rimánkodnának ilyen kedvező díjszabásért. És ebben a világítás is benne van. A

szénért viszont külön kell fizetni. – Hat penny egy pitli.
– A takarítást az ár magában foglalta.

A feltételek ismertetése után a néember a hivatásos labdarúgóktól ellesett mozdulattal az ágy alá továbbított egy pormacskát, majd visszasüppedt korábbi némaságába.

Mike azt mondta, neki így megfelel. A vészbányán nem látszott meg, hogy örül ennek.

– Étkezés! – hozta szóba. – Reggeli is fog kölleni. Szalonna, tojjás, ijjesmi. Igaz?

Mike azt felelte, hogy igaz.

– Azér külön pénz jár – mondta a vészbanya tompán. – Hát a vacsora? Egy szelet sült vagy egy kis finom kolbász?

Mike meghajtotta fejét a fantáziadús ajánlat hallatán. Egy szelet sült vagy egy kis finom kolbász – úgy érezte, körülbelül ez minden, amire ezek után még szüksége lehet.

– Azér külön pénz jár – ismételte a vészbanya az előző sikeren felbuzdulva.

Mike azt felelte, ő is így gondolta. Ezek után előlegben letett egyheti lakbért, hét shillinget és hat pennyt, cserében kapott egy gyűrött nyugtát meg egy hatalmas kulcsot, és a szeánsz befejeződött.

Mike kiment a házból. Tett pár lépést, és ott állt a kollégium parkjának kerítése előtt. Vége felé járt az augusztus, hosszabbodtak már az esték. A félhomályban hidegnek és tágasnak tűnt a krikettpálya, az iskolaépület sötéten, elmosódva rajzolódott ki a szállongó, ritkás ködben. A vasúti híd melletti kis kapu nem volt bezárva. Mike bement, és lassú léptekkel átsétált a parkon, egészen a facsoportig, amely a

krikettpályát elválasztotta a futballpályától. Kellemes és megnyugtató volt ez a környezet, különösen a vészanya szűk albérlete után. Mike leült egy padra az eredményjelző tábla mellett, és a pálya túloldalán álló öltözőépületet nézte. Aznap először vett erőt rajta a honvágy. Mostanáig tartott benne a különleges kaland okozta izgalom, de a krikettpálya és a lelátó nagyon élénken emlékeztette Wrykynra. Metsző élességgel hasított szívébe a bizonyosság, hogy a dolgok régi rendje végérvényesen a múlté. Jönnek még nyarak, játszanak még meccseket ezen a pályán, aratják majd a dicsőséges pontokat, és a végjátékban felfokozódik majd az izgalom, de ami őt illeti, neki már annyi. „Első osztályú ütős volt annak idején. Wrykynban két éven át ő vezette a ranglistát. Aztán elment Londonba, vagy hova.” Így beszélnek majd róla, ha épp el nem felejtik mindenestül.

A főépület tornyán az óra egyik negyedét ütötte a másik után, de Mike csak ült és merengett. Későre járt már, mire fölkelt a padról, és visszagyalogolt az Acacia Roadra. Addigra átfázott, megdermedt, és egészen nyomorultul érezte magát.

4

ELSŐ LÉPÉSEK A PÉNZVILÁGBAN

A City ugyanabban a fennhéjázó modorban fogadta Mike-ot, ahogyan előző nap London nyugati végei. Senki még csak rá sem nézett. Minden feltűnés nélkül leszállhatott a Szent Pál-székesegyháznál, és

végigyalogolhatott a Queen Victoria Streeten. Az emberáradat sodrában eljutott a Mansion House-ig, s végül az Új Ázsiai Bank súlyos épülettömege előtt találta magát.

Most az a probléma tornyosult elébe, hogy milyen módon tegye hatásossá belépőjét. Ott van a bank, és itt van ő. Vajon miként hozhatná az illetékesek tudomására, hogy megérkezett, és készen áll megszolgálni a havi négy font tíz shillinges javadalmazást? Úgy látta, mintha odabent a bankban fejtelenség uralkodnék. Emberek jöttek-mentek, látszólag teljesen céltalanul. Dolgozni senki sem dolgozott. A bankok üzemszerű működése ugyanis nem a kora reggeli órákban kezdődik. Mike korábban érkezett, mintsem hogy a dolgok igazán lendületbe jöttek volna. Ahogy ott tanakodott az ajtóban, egy-két loholó alak süvített el mellette, és a bejárat melletti pulton heverő nagy könyvre vetették magukat. Mike később jól megismerte ezt a könyvet. Ha az ember az Új Ázsiai Bank alkalmazottja, minden reggel bele kell írnia a nevét. Pontban tíz órakor a könyv bekerül a főkönyvelő szobájába, és ha a késések száma meghaladja az egy évre engedélyezett határértéket, ugrik a prémium.

Egy idő után rendeződni kezdtek a dolgok. Fokozatosan alábbhagyott a nyüzsgés, a zűrzavar. A terem teljes hosszában banki alkalmazottak ültek magas széken, és árkus papirosra hieroglifákat róttak. Egy jóságos külsejű, szemüveges, ősz szakállú ember közeledett ahhoz a ponthoz, ahol Mike álldogált. Mike az ismeretlen elé tárta problémáját, mint férfi a férfinak.

– Megmondaná, kérem – szólította meg –, hogy mit kellene tennem? Most léptem be a bankba.

A jóságos ember megállt, és szelíd kék szemével ránézett. – Szerintem az volna célirányos, ha felkeresné az igazgatót – válaszolta. – Úgy van, én a maga helyében okvetlenül így cselekednék. Ő majd elmondja, mi lesz a dolga. Ha megengedi, mutatom az utat.

– Nagyon kedves – mondta Mike. Őszinte hálát érzett. Eddigi londoni tapasztalatai után kellemes változatosságot jelentett olyasvalakivel találkozni, aki láthatólag igazán törődik vele. Szívét melegség járta át e jóságos ember iránt.

– Így elsőre bizonyára különösnek találja, Mr...

– Jackson.

– Mr. Jackson. Az én nevem Waller. Már jó ideje dolgozom a Cityben, de még ma is emlékszem, milyen volt a legelső napom. Aztán persze az ember hozzászokik. Az ember elég hamar hozzászokik. Itt az igazgató szobája. Ha bemegy hozzá, ő majd megmondja, mi lesz a dolga.

– Hálásan köszönöm – mondta Mike.

– Szóra sem érdemes. – Mr. Waller továbbhaladt, hogy folytassa küldetését, melyet Mike kedvéért félbehagyott. Távoztában még visszafordult, hogy bátorító mosolyt küldjön az új kolléga felé. Volt valami ebben az emberben, ami Mike-ot a Fehér Huszárra emlékeztette az *Alice Tükörországban* című meséből.

Mike kopogott az igazgatóság ajtaján, és belépett.

Ketten ültek odabent az asztalnál. Aki szemben ült az ajtóval, éppen írt valamit, és egész idő alatt, míg Mike a szobában tartózkodott, egy pillanatra sem

hagyta abba. Mások beszélgetése láthatólag sem nem érdekelte, sem nem zavarta.

A másik férfi éppen telefonált. Mike megvárta, amíg befejezi a beszélgetést, aztán köhintett. A férfi hátrafordult. Mike-ban már a háta látványától és a hangjától is az az érzés támadt, hogy valahonnan ismerős. Igaza volt. A széken Mr. Bickersdyke ült, a krikettpályai járókelő.

Az efféle találkozás rendszerint fölöttébb kínos. Mike-ot teljesen készületlenül érte. Psmith hasonló helyzetben maga nyitotta volna meg a beszélgetést, és feloldotta volna a feszültséget valami könnyed, az időjárásra vagy a termésre tett megjegyzéssel. Mike viszont csak állt, és beburkolózott a hallgatásba, mint egy köpönyegbe.

Mr. Bickersdyke tekintetén egyértelműen meglátszott, hogy a felismerés kölcsönös. Ettől eltekintve azonban semmi jelét nem adta annak, hogy már volt szerencséje Mike-kal találkozhatni. Csak nézett rá, mintha egy folt volna a szőnyegen, és így szólt: – Nos?

A való életben, csakúgy, mint a színpadon, azok a legnehezebb pillanatok, amikor a szereplő számára nincs „játék” kitalálva. Mr. Bickersdyke-nak könnyű volt a dolga: ő a jelenet kezdetétől bent ült a színen. Belépnie Mike-nak kellett, és most azt kívánta, bárcsak csinálhatna valami mást is azon kívül, hogy ott áll és beszél.

– Megjöttem – ez volt a legjobb nyitó mondat, ami eszébe jutott. Nem volt valami sikerült monológ. Túlságosan baljósnak hangzott. Már akkor érezte ezt, amikor még csak a közepén tartott. Mefisztó kezdhette

így a beszélgetést Fausttal. Mike abban sem volt biztos, hogy nem kellene-e hozzátennie: „Uram”.

A tiszteletadásnak ez a formája szerencsére nem volt követelmény. Mr. Bickersdyke legalábbis nem ugrott fel a helyéből azt ordítva, hogy „Kikérem magamnak ezt a hangot!”. Csupán ennyit válaszolt: – Aha. És kicsoda maga?

– Jackson – rebegette Mike. Nagyon zavarta, hogy Mr. Bickersdyke úgy tesz, mintha még sosem találkoztak volna.

–Jackson? Aha, igen. Tehát csatlakozik a munkatársi gárdához?

Mike-nak tetszett ez a megfogalmazás. Bizonyos méltóságot kölcsönzött az eseményeknek; úgy érezte magát tőle, mintha fontos személyiség volna, akinek szolgálataiért komoly verseny zajlott. Lelki szemeivel szinte látta a bank igazgatói tanácsát, amint az elnök megteszi a nagy fontosságú bejelentést. „Örömmre szolgál tájékoztatni önöket, uraim, hogy bankunk tavalyi jövedelme hárommillió-hat font, két shilling, két és fél penny (*harsány tetszésnyilvánítás*)... és – teszi hozzá jelentőségteljes hatásszünet után – végül is sikerült rávennünk Mr. Jackson (*üdv-rivalgás*), hogy... khm... hogy csatlakozzék a munkatársi gárdához!” (*Tomboló éljenzés, melybe az elnök is bekapcsolódik.*)

– Igen – felelte Mike.

Mr. Bickersdyke megnyomott egy csengőt az asztalon, aztán tollat vett a kezébe, és írni kezdett. Mike-ról nem vett többé tudomást; hagyta, hadd álljon ott a szoba közepén, a Végzet tehetetlen játékszereként.

Pár perc múlva megjelent egy furcsa jelmezbe bújt ember. Mike többet is látott ebből a fajtából az

előcsarnokban ögyelegni; később megtudta, hogy ők a küldöncök. Mr. Bickersdyke felnézett.

– Küldje be Mr. Bannistert – szólott.

A küldönc eltűnt; csakhamar ismét nyílt az ajtó, és egy borzas fiatalember lépett be, a csuklóján papír mandzsettavédőt hordott.

– Ez itt Mr. Jackson, cégünk új alkalmazottja. A maga helyét veszi át a Postázóban. Maga Mr. Waller mellé kerül a Készpénzre. Kérem, mutassa meg neki, hogy mi Lesz a dolga.

Mike Mr. Bannister nyomában kiment. Az ajtó külső oldalán a borzasnak megoldódott a nyelve.

– Húha! – jelentette ki, és megtörölte a homlokát.
– Az ilyentől jön rám a sikító frász. Amikor William megjelent, és közölte, hogy az öreg Bick hívat, azt mondtam neki: „William, öreg fiú, nekem befellegzett. Lapátra kerülök.” Biztos voltam benne, hogy Rossiter bemártott valami miatt. Hetek óta várja már az alkalmat, de én olyan voltam, mint egy kis angyal, nem adtam föl neki a labdát. Sajnálak, hogy a Postázóba kerülsz. De azért van előnye is. Ha kibírod ott kábé egy hónapig, biztos megmaradsz. Mindig sok embert helyeznek át Keletre, akkor téged is máshova tesznek, és a Postázóba mindig az kerül, aki utoljára lépett be. Ennek a helynek ez a legfőbb előnye. Nem olyan, mint a legtöbb bank, hogy az ember egész életére ide van ragasztva Londonba. Letöltesz itt három évet, aztán jön a parancs, és már hajózol is valamelyik ázsiai fiókhöz, ahol azonnal te vagy a nagyfőnök, és egy tucat bennszülött tartozik álad. Ez azért nem semmi. Én még úgy két és fél évig nem kapom meg a parancsot, sajnos. De mégis, legalább van mit várnia az embernek.

– Ki az a Rossiter? – kérdezte Mike.

– A Postázó főnöke. Egy fontoskodó kis szörnyeteg. Sose hagyja békén az embert. Állandóan lógáson akar rajtakapni. De van azért a Postázónak jó oldala is. Például elég könnyű a munka. Ha odafigyel az ember, nem szúrhatja el. Főként arról van szó, hogy az ember leveleket iktat, és felragasztja a bélyeget.

Bementek a pult mögé, egy íróasztalhoz, amely párhuzamosan állt a folyosóval. Mellette magas polc állt, amelyen iratgyűjtők sorakoztak. A hosszú nyakú, zöld ernyős lámpák egészen meghitté tették az összképet.

Alig érték oda az íróasztalhoz, egy alacsony, rövidre nyírt fekete szakállú emberke pattant elő egy üvegfal mögül, ahol szintén egy íróasztal állt.

– Hova tűnt el, Bannister, hova tűnt el? Így nem hagyhatja el a munkahelyét. Rengeteg levél vár iktatásra. Hol kujtorgott mostanáig?

– Mr. Bickersdyke hívatott – mondta Bannister nyugodt diadallal, mint aki az adu ászt játssza ki.

– Ó! Á! Aha! Igen, helyes, értem. De akkor is dologra, dologra. Ez itt kicsoda?

– Új ember a cégnél. Ő veszi át a helyemet. Engem áthelyeztek a Kézpénzre.

– Ó! Á! Magát Smithnek hívják? – fordult Mr. Rossiter Mike felé.

Mike kiigazította az elhamarkodott becslést, megmondta a nevét. Egy pillanatra megfordult ugyan a fejében, milyen fura, hogy Mr. Rossiter minden név közül éppen a Smithre kérdezett rá. Nem mintha olyan ritka név volna.

– Mr. Bickersdyke azt mondta, hogy egy bizonyos Mr. Smith fog belépni. Mindegy, lehet, hogy

két új emberünk lesz. Mr. Bickersdyke jól tudja, milyen kevesen vagyunk ezen az ügyosztályon. De jöjjön már, Bannister, jöjjön. Mutassa meg Jacksonnak, mi lesz a munkája. Haladni kell. Nem érünk rá.

Visszabújt a barlangjába. Bannister Mike-ra vigyorgott. Vidám ifjanc volt, az arca állandóan vigyorra állt.

– Kaptál egy kis bemutatót Rossiterből – mondta.
– Akkora felhajtást csinált, hogy most nyilván azt hiszed, az egész házban leáll az élet, amíg mi munkához nem látunk. Hülyeség. Ebéd utánig sosincs itt semmi tennivaló, legföljebb a bélyegeket meg az aprópénzt számolhatod meg, azon meg már rég túlvagyok. Tessék, három levél van összesen. Akár be is iktathatod őket. Az úgy néz ki, mintha dolgoznál. De rá fogsz jönni, hogy jobb, ha megvárod, amíg összegyűlik vagy két tucat, és egy nekifutással elintézed az egészet. De ha meglátod Rossitert itt ólálkodni, azonnal kezdj el pecsételni vagy írni valamit, különben rád süti, hogy hanyagolod a munkát. Komplette örült. Örülök, hogy az öreg Waller mellé kerülök. Ó itt a legrendesebb szivar. A többi részlegvezető mind buggyant, és Bickersdyke a legbuggyantabb mind közül. Szóval figyelj ide. Ez minden, amit itt csinálni kell. Egyszer megmutatom, utána egyedül is elboldogulsz. Egy perc múlva át kell nyergelnem az új szakmámra.

A MÁSIK ÚJONC

Bannister igazat mondott: a munka nem volt bonyolult a Postázóban. A levelek iktatásán és felbélyegzésén kívül nemigen adódott tennivaló, legföljebb annyi, hogy a leveleket bizonyos időközönként le kellett vinni a postahivatalba az utca végén. Ez a tevékenység rengeteg időt hagyott Mike-nak az elmélkedésre.

Gondolatain ismét a ború lett úrrá. Mindez oly messze állt attól, amit remélt. Vannak emberek, akik számára a pénzvilág természetes közeg. Mike nem tartozott ezek közé. Ő kényelmetlennek érezte a munkával járó kötöttséget. Hozzászokott a szabadban való élethez, amely a maga módján még izgalmakat is tartogat.

Megtudta, hogy délután ötig nem szabadul, másnap reggel tízkor pedig ismét be kell jönnie, és ötig ott kell maradnia, és ez mindennap így lesz, kivéve a szombatot és a vasárnapot, egész éven át összesen tíz nap szabadsággal. Elborzadt, ha az előtte álló egyhangúságra gondolt. Fiatal volt még, nem tudta, milyen nagy úr a megszokás; nem tudta, hogy a legkevésbé ígéretes szakmába is bele lehet törődni, sőt érdeklődést is lehet érezni iránta. Nekikeseredve pepecselt a levelekkel, míg el nem intézte őket. Attól kezdve nem tehetett egyebet, mint hogy ült és várt.

Átnézte az imént felbélyegzett borítékokat, és újra elolvasta rajtuk a címzést. Némelyiken vidéki cím állt, és az egyik egy olyan házba ment, amelyet eléggé jól ismert; a ház közel volt az ő shropshire-i otthonához. Ettől rátört a honvágy, lelkében megjelent az árnyas kertek látványa, felrémlettek a vidéki hangok és szagok, és a távoli fák között csillogó Severn folyó.

Ebben a percben, ha nem kellene itt ülnie a pokol tornácán, valószínűleg a kertben heverészne az árnyékban egy könyvvel, vagy épp a folyó felé tartana csónakázni, esetleg fürödni. Az a Shropshire-be címzett boríték a nap legfájdalmasabb perceit szerezte.

Az idő lassúdadan vánszorgott egy óráig. Egy óra két perckor Mike arra riadt fel ábrándozásából, hogy Mr. Waller áll mellette. A pénztárnok kalapban volt.

– Csak azért jöttem – szólt Mr. Waller –, hogy megkérdezzem, nem volna-e kedve eljönni ebédelni. Én általában ilyenkor szoktam, Mr. Rossiter pedig csak kettőkor. Arra gondoltam, hogy mivel nem ismerős itt a Cityben, egyedül talán nehezen tájékozódna.

– Rém kedves öntől – felelte Mike. – Örömmel megyek.

Mr. Waller mutatta az utat az utcákon és sötét sikátorokon át, míg egy kifőzdéhez nem értek. Itt a látogatónak része lehetett abban a kétes értékű kiváltságban, hogy ebédjét az elkészültség különböző stádiumaiban vehette szemügyre. Mr. Waller olyan ember módjára rendelte meg az ebédet, akinek számára az ebéd nem tréfadolog. A Cityben dolgozók közül kevesen tekintik az ebédet elhanyagolható apróságnak, hiszen ez a napjuk fénypontja. Az íróasztalok és dossziék sivatagában ez jelenti az oázist. A City irodáiban a délelőtti beszélgetések arról szólnak, hogy ki mit fog ebédelni, a délutániak pedig arról, hogy ki mit ebédelt.

Étkezés közben Mr. Waller olykor-olykor szólt néhány szót. Mike beérte azzal, hogy hallgatja. Volt valami megnyugtató ebben az ősz szakállú emberben.

– Milyen ember Bickersdyke? – érdeklődött Mike.

– Igen tehetséges ember. Rendkívül tehetséges ember. Sajnos attól tartok, az irodában nem valami népszerű. Talán kissé túlságosan szigorú azok iránt, akik hibát követnek el. Emlékszem, nem mindig volt ilyen. Valaha kollégák voltunk a Morton és Blatherwicknél. Ő jobban érvényesült, mint én. Nagy tehetsége van az érvényesüléshez. Azt mondják, képviselőjelölt lesz Kenningfordban. Rengeteget dolgozik, de talán nem pontosan az a típus, aki közkedvelt a munkahelyén.

– Undok fráter – hangzott Mike véleménye. Mr. Waller ehhez semmit nem tett hozzá. Mike később megtudta, hogy az igazgató és a pénztárnok, annak ellenére, hogy a szűkösebb napok emlékei összekötötték őket – vagy talán éppen ezért – nemigen szívelik egymást. Mr. Bickersdyke-ban előítéletek munkáltak; lenézte a pénztárost, mert annak nem sikerült olyan magasra kapaszkodnia a társadalmi ranglétrán, mint öneki.

Amikor a kifőzde falióráján a mutatók elérték a háromnegyed kettőt, Mr. Waller felállt, és visszakalauzolta Mike-ot a bankba, ahol mindketten siettek a maguk íróasztalához. Mike természetéhez hozzátartozott, hogy hálás volt minden jó cselekedetért. A pénztárnok iránt kiváltképp hálát érzett, hiszen Mr. Waller vette a fáradságot, és külön azért kereste meg, hogy kedves legyen hozzá.

Negyvenöt perces távolléte alatt íróasztalán kis levélkupac halmozódott fel. Leült, és hozzálátott a feldolgozásukhoz. A borítékokon álló címzés elragadta képzeletét. Hamarosan már mérföldekre szállt a banktól, és azon járt az esze, vajon milyen ember lehet

t. c. J. B. Garside, és boldogan él-e ott
Worcestershire-ben. Ekkor valaki megütögette a vállát.

Felnézett.

Az íróasztala mellett makulátlan öltözékben, fél szemén monoklival, arcán szelíd mosollyal ott állt Psmith.

Mike csak bámult.

– A gazdasági élet – szólalt meg Psmith, miközben lehúzta levendulaszínű kesztyűjét – magáévá tett. Elvtársam, én is beléptem ebbe a nyüves intézménybe.

Miközben e szavakat mondja, a közvetlen közelükben surrogás hallatszott, és Mr. Rossiter egy felhúzható játékgúla fürgeségével előtört rejtekéből.

(2. illusztráció)

– Ki jó itt? – tudakolta Psmith, miközben kivette, megtörölgette, és ismét a szemébe nyomta monokliját.

– Mr. Jackson – kiáltotta Mr. Rossiter–, nyomatékosan fel kell kérnem, hogy az ebédelésből idejében szíveskedjék visszaérni. Amikor megjött, már nyolc perccel elmúlt háromnegyed kettő, és...

– Mily kevés idő – sóhajtott fel Psmith –, és mennyi minden belefér!

– Maga kicsoda? – vakkantotta Mr. Rossiter, és odakapta a fejét.

– Örömmre szolgál, kedves...

– Rossiter – súgta oda Mike.

– Örömmre szolgál, kedves Rossiter elvtárs, hogy megismertethetem családom történetének részleteivel. Lásd alább. Kevéssel a normann hódítás után egy bizonyos Sieur de Psmith beleunt a munkába

– fájdalom, ez családi átok rajtunk–, és ebben az országban telepedett le, hogy abból éljen, amit a helybeli parasztságból kizsarolhat. Mondhatni, ő alapította a családot, amely végül Bennem csúcsosodott ki. Továbbhaladva...

Mr. Rossiter nem kívánt továbbhaladni.

– Hogy került ide? Mit keres itt?

– Munkát – felelte Psmith egyszerű méltósággal.

– Immár e bank dolgozó kollektívájának vagyok a tagja. A bank érdekei az én érdekeim. Psmith, az Egyén megszűnik létezni, és átlényegül az Új Ázsiai Bank gépezetének fogaskerekévé, egy szemmé a bank láncában. Létrejön Psmith, a Dolgozó. Nem fogom kímélni magam – folytatta lendületesen. – Robotolni fogok, bevetek minden energiát, ami csak felgyűlhetett egy emberben, aki mostanáig csupán hírből ismerte a munkát. Kié az az alak, aki kora reggel ott ül a bank lépcsőjén, várva a kapuk megnyitását? Psmith, a Dolgozó alakja az. Kié a gondterhelt arc, amely késő este is a kartotékok fölé hajol, mikor a többi munkás már mind fürgén elillant nyugat felé, hogy a Lyons kávézóban elköltse vacsoráját? Psmith, a Dolgozó arca az.

– Csak... – kezdte Mr. Rossiter.

– Én mondom magának – folytatta Psmith, egy legyintéssel elvágva a közbeszólást, és beszéd közben hosszú mutatóujjával a második mellénygomb magasságában ütemesen bökdöste a Postázó urának mellkasát –, én mondom magának, Rossiter elvtárs, remek emberre tett szert. Maga meg én, ha összefogunk, nem is beszélve Jackson elvtársról, a társaság kedvencéről, látástól vakulásig húzzuk majd az igát, mígnem a Postázó Részleg fénylő mintaképpé

nem lesz, amilyenné minden Postázó Részlegnek válnia kellene. Hogy az pontosan milyen, e pillanatban még nem tudom. Mindegy. Távoli megyékből kirándulónovatok érkeznek majd e Postázó Részleghez. Az amerikai turisták előbb tekintik majd meg, mint a Towert. Most pedig – szakította félbe magát, és hangja száraz, tárgyilagos színezetűre váltott – elnézését kell kérnem. Bármily kedvemre való volt is e kis eszmecsere, tartok tőle, hogy végét kell vetnünk. Itt az ideje munkához látni, különben versenytársaink fölénk kerekednek. Szájról szájra jár a suttogás: „Rossiter és Psmith csak fecseg, nem dolgozik”, és más cégek elhalásszák orrunk előtt az üzletet. Munkát nekem!

Két perccel ezután Mr. Rossiter kába arckifejezéssel meredt az íróasztalára, Psmith pedig előnyös testtartásban ült egy magas széken, és számokat rótt egy főkönyvbe.

6

PSMITH MAGYARÁZATOT AD

Psmith mintegy huszonöt percen keresztül némán ült a helyén, és a főkönyvbe mélyedt, megtestesítve az ideális banktisztviselőt. Azután félrevetette a tollat, elégedett sóhajjal lesiklott a székről, és leporolta mellényét.

– A gazdasági válságot – jelentette ki – sikerült elhárítanom. A Rossiter elvtárs által kiadott munkát

mesteri színvonalon elvégeztem. A szorongásnak vége. A bank nem ingadozik többé. Nagyon elfoglalt vagy, Jackson elvtárs, vagy beszélgethetünk?

Mike nem volt nagyon elfoglalt. Feldolgozta az utolsó levelet is, így nem volt más tennivalója, mint várni a következőt, vagy pedig – boldogító gondolat – levinni az eddigieket a postára, s ilyenformán átmenetileg kiszabadulni a napfényre, a szabad levegőre.

– Azt hiszem, lemegyek a postára – szólott Mike.
– Te nem tudsz elkísérni, ugye?

– Épp ellenkezőleg – jelentette ki Psmith –, el tudlak és el is foglak kísérni. A séta helyreállítja a testszöveteket, melyek az utóbbi fél órában végzett megfeszített robot során károsodást szenvedtek. A gazdasági téren végzett munka félelmetes feszültséggel jár. Csörgezzünk le a postára.

Kalapomat és kesztyűmet hűségem jeléül hátrahagyom. Felröppen majd a hír: „Psmith nincs sehol! Egy elvetemült versenytárs elraboltatta!” De akkor meglátják majd a kalapomat... – Dossziékból talapzatot épített, középre egy hosszú vonalzót helyezett, és ráakasztotta a kalapot

– ...meg a kesztyűmet... – Két tollat az asztalra dőlt, és egy-egy levendulaszínű kesztyűt húzott a tollszárokra –, s akkor a megkönnyebbüléstől alétan hátrahagyatlanok. Feloldódik az iszonyatos feszültség, így szólnak majd: „Nem, ő nem ment el örökre. Psmith visszatér köztünk. Mire a réten kivirít a százszorszép, itt lesz újra körünkben.” Most pedig, Jackson elvtárs, vezess abba a festői postahivatalba, amelyről már annyit szívesen hallottam.

Mike magához vette a hosszúkás kosarat, amelybe iktatás után bedobálta a leveleket, és végigmentek a termen. Mr. Rossiter ketrecében semmi sem mozdult. A ketrec lakója keményen dolgozott, csupán görnyedt hátát látták.

– Bárcsak Downing elvtárs láthatna most bennünket – mondta Psmith. – Ó mindig is semmirekellőnek tekintett bennünket. Mihasznának. Senkiházinak. Egészséges változást hozna nézeteiben, ha látná, amint a gazdasági élet szolgálatában verítékezünk.

– Még el sem mesélted, hogy kerülsz ide a bankba – vetette közbe Mike. – Azt hittem, egyetemre jársz. Mi az ördögöt keresel te egy bankban? Csak nem szegényedett el az apád?

– Nem. Még mindig tűrhető mennyiségű fizetőeszköz lapul a vén tölgyfa komódban. Fájdalmas történet az enyém.

– Mint mindig – jegyezte meg Mike.

– Mélyen igazad van, Jackson elvtárs. A Végzet áldozata vagyok. Á, szóval ide hordod őket? – rikkantott fel, mikor Mike a postahivatal elé érve a postaládába kezdte gyömöszölni a leveleket. – Úgy látom, bámulatos rátermettséggel sajtátítottad el szakmád fortélyait. Én ugyanígy vagyok ezzel. Szerintem mindketten a gazdasági életre születtünk. Még néhány év, és elhappoljuk Bickersdyke elvtárs állását. De ha már B. elvtársnál tartunk, hadd térjek vissza fájdalmas történetemhez. Azonban a visszaúton nem lesz elég idő, hogy a maga teljességében eléd tárjam a históriát. Térüljünk be ebbe a kis teázóba. Rendelhetünk egy pogácsát, egy buktát vagy valami

hasonlóan tápláló eledelt, és elmondok mindent, ügyelve rá, hogy az édesség túl hamar el ne fogyjon.

– Rendben – felelte Mike.

– Mikor legutóbb találkoztunk – folytatta Psmith, miután Mike kosarát a kalaptartóra akasztotta, és rendelt két adag felfújtat–, talán még emlékszel rá, ügyeim válságos időszakhoz érkeztek. Atyám megszállottja lett a gazdaságnak, s ezért meginvitálta Bickersdyke elvtársat...

– Mikor tudtad meg, hogy itt ő az igazgató? – kérdezte Mike.

– Idejekorán. Mindenütt vannak kémeim. Elég az hozzá, hogy atyám meginvitálta Bickersdyke elvtársat a hétvégére. A dolgok meglehetősen szerencsétlen fordulatot vettek. B. elvtárs kereken elutasította a szellemi és erkölcsi jobbítására irányuló, merőben altruista törekvéseimet. Sőt egy alkalommal odáig vetemedett, hogy orcátlannak nevezett, és hozzátette, hogy bárcsak a keze alá kerülne a bankjában, mert akkor, vélte ő, móresre taníthatna. Ez mélyen megsebzett. Mondhatom neked, Jackson elvtárs, ettől a kijelentéstől a zsigereim is összerándultak. De végül is magamhoz tértem, és tettem néhány derűs megjegyzést, mikor pedig elváltunk egymástól, nem mondhatnám, hogy szoros barátság bimbózott ki közöttünk, de én mégsem táplállok szívemben rosszindulatot iránta. Változatlanul arra törekedtem, hogy B. elvtárs előbb-utóbb dicsőségemre váljék. Úgy éreztem iránta, mint egy jóságos atya a tékozló fia iránt. Ő viszont, ha szabad ezt a kifejezést használnom, teljesen berágott. És atyám még ugyanaznap este a kezére játszott: fölemlítette, hogy szerinte az üzleti életben kellene karriert csinálnom, mire B. elvtárs

azonnal ráugrott a lehetőségre. Megígérte, hogy felajánl nekem egy megüresedett állást a bankban, azonnali belépéssel. Atyám mindig is ezt a túlfeszített tempót méltányolta, behívott, ismertette a helyzetet, és feltette a kérdést, amely nagyjából így hangzott: „Mit szólsz?” Fölfedtem előtte, hogy Bickersdyke elvtárs a legjobb cimborám a földkerekségen. Úgyhogy megállapodás született, és most itt vagyok. De te nem haladsz a felfújtaddal, Jackson elvtárs. Talán nem kedveled a felfújtat? Szívesebben fogyasztanál tőkehalfilét? Esetleg egy szelet tortát? Csak egy szavadba kerül.

– Úgy veszem észre – mondta Mike borongva –, hogy rohadt időknék nézünk elébe ebben a nyavalyás bankban. Ha Bickersdyke belénk ereszti a dikicset, jócskán aláink tud fűteni. Nekem már akkor meggyűlt vele a bajom, amikor átsétált előttem a pályán.

– Ez igaz – vélte Psmith –, de csak egy bizonyos mértékig. Kétségbevonhatatlan tény, hogy Bickersdyke elvtárs kísérleteket tesz majd életünk pokollá tételére, másfelől viszont, legalábbis amennyiben tőlem függ, órá is számottevő nyugtalanság vár.

– De hát hogyan? – vetette ellen Mike. – Mit akarok mondani, ez nem olyan, mint az iskola. Az iskolában, ha az ember ki akarta borítani a tanárt, kitalálhatott valami ugratást, vagy akármi. De itt nem lehet. Hogy tudnál beugratni valakit, aki egész nap benn ül az irodájában, te meg a ház túlsó végén izzadsz az írásztalodnál?

– Elismerésre méltó pontossággal fogalmaztad meg a helyzetet, Jackson elvtárs – dicsérte Psmith. – A kemény, józan üzleti életben rendszeresen játszi

könnyedséggel találod fején a szöveget. De még nem tudsz mindent. A bankban semmi egyebet nem akarok tenni, mint dolgozni. Ami a munkát illeti, mintaszerű alkalmazott leszek. Makulátlan. Úgy ugrom majd Rossiter elvtárs füttyentésére, mint egy jól iskolázott cirkuszi eb. Hanem a bankon kívül, miután a robottól kábán eltántorogtam, továbbra is Bickersdyke elvtárs nevelésére fordítom majd figyelmemet.

– De az ördögbe is, hogy képzeled? Nem is fogsz találkozni vele. Haza fog menni, vagy a klubjába, vagy...

Psmith lelkesült mozdulattal a mellére bökött.

– Ez az, Jackson elvtárs – vágta rá diadalmasan. – Telitalálat! Tiéd a nyereményszivar vagy a kókuszdió, amelyiket választod. *Valóban* el fog menni a klubjába. És én pontosan ugyanezt teszem majd.

– Tessék?

– A következőről van szó. Atyám, mint vidéki rezidenciánkon tartózkodva magad is megfigyelhetted, melegszívű, impulzív jellem. Nem mindig cselekszik úgy, ahogyan a helyében mások cselekednének. Megvannak a maga módszerei. Behajított engem a pénzvilágba, ahol szorgosan munkálkodó banktisztviselőt kell alakítanom, de ugyanakkor éppoly magas összegű apanázsban részesít, mintha egyetemre járnék. Ráadásul még Etonba jártunk, amikor már előjegyeztetett a klubjaiban – egyebek között a Konzervatív Klubban is. Atyám összesen négy klubnak tagja, s idő teltével, mikor a nevem a tagfelvételeken felmerül, én is tag leszek. Addig csupán egy klubhoz tartozom, a Konzervatívhoz. Ez nagyobb a többinél, ezért az ember neve hamarabb kerül a lista elejére. A múlt hónap közepe táján a

londoni West End hatalmas üdvrivalgástól kezdett remegni, mint a kocsonya. A Konzervatív Klub háromezer tagja akkor értesült róla, hogy fölvettek engem a tagok közé.

Psmith szünetet tartott, és evett egy falatot a felfújtból.

– Kíváncsi vagyok, miért hívják ezt felfújtnak – jegyezte meg enyhe kíváncsisággal. – Mennyivel férfiasabb, egyenesebb dolog volna, ha a valódi nevén neveznék. De hadd folytatom. Atyámmal folytatott szokásos csevegéseink során neszét vettem, hogy Bickersdyke elvtárs is a Konzervatív Klubot fertőzi jelenlétével. Tudván, mennyire kényes vagyok arra, hogy kik közé vegyülök el, ebből arra következtethetnél, hogy ennek az ismeretnek birtokában kerülni fogom ezt a klubot. Tévedés. Mindennap bejárok majd. Ha Bickersdyke elvtárs valóban arra törekszik, hogy pallérozza jellemem azon vonásait, melyek nem nyerték el tetszését, hát arra nem lehet majd panasza, hogy nem adok rá lehetőséget. A Konzervatív Klubban készséggel elvegyülök majd Bickersdyke elvtárrsal. Állandó kísérője leszek. Mondhatni, kísértetni fogom. Ezzel az erőfeszítéssel remélek elégtételt vehetni magamnak. Most pedig – fejezte be, és felállt az asztaltól – akár vissza is térhetünk a bankba, folytatni gazdasági kötelezettségeinket. Nem tudom, mennyi időt engedélyeznek számodra a postai látogatásra, de ha tekintetbe vesszük, hogy a távolság mintegy harminc méter, hozzávetőleges becsléssel úgy számolom: fél óránál nem többet. Márpedig pontosan ennyi telt el azóta, hogy kisdéd expedíciónk útra kelt. A felfújti iránti szenvedélyes rajongásod miatt körülbelül

huszonöt percet töltöttünk e vendégszerető helyen, Jackson elvtárs.

– Szentatyám! – fakadt ki Mike. – Ebből botrány lesz.

– Átmeneti frontátvonulás, esetleg – mondta Psmith. – A kulturált, kifinomult ember számára visszatetsző, de nem hosszantartó. Csupán az aggaszt, hogy esetleg aggodalmat okoztunk Rossiter elvtársnak. Rossiter elvtársat úgy tekintem, mint a bátyámat, és a világ minden kincséért sem okoznék neki akár egy pillanatnyi szívfájdalmat is. De hamarosan megtudjuk – tette hozzá, mikor beléptek a bankba –, mert Rossiter elvtárs személyesen jelent meg fogadásunkra.

A Postázó Részleg ura nyugtalanul izgett-mozgott Psmith és Mike íróasztala közelében.

– Vajon tévedek – szól Psmith Mike-hoz –, vagy valóban az aggodalom halvány árnyéka felhőzi be hivatali előljárónk arcát? Innen úgy látom, mintha nyugtalanság tükröződnék azon a széles, méltóságteljes homlokon.

8

SZÁLLÁS– ÉS EGYÉB ÜGYEK

Tükröződött bizony.

Mr. Rossiter alig öt perccel azután fedezte fel Psmith és Mike távollétét, hogy kiléptek az épületből. Attól kezdve hárompercenként dugta ki fejét odújából, hogy

ellenőrizze, visszatértek-e már. Az ilyenkor bekövetkező csalódások sorozata határozottan idegessé tette. Mire Psmith és Mike az asztalához ért, Mr. Rossiter olyan volt, mint egy emberbőrbe bújt szódásüveg. Csak úgy sísteregtek benne a kérdések, a szemrehányások és az intelmek.

– Mit képzelnek? Mit képzelnek? – kiáltotta. – Hol lebzseltek? Hol lebzseltek?

– Már majdnem poézis – dicsérte Psmith.

– Több mint félórán át távol voltak a munkahelyükről! Miért? Miért? Miért? Hol voltak? Hol voltak? Ez túrhetetlen! Ez megbocsáthatatlan! Hol voltak? Mi lett volna, ha Mr. Bickersdyke idejön? Azt sem tudtam volna, mit mondjak neki.

– Bickersdyke elvtárssal valóban nem könnyű szót érteni – helyeselt Psmith.

– Jegyezzék meg egyszer s mindenkorra, hogy munkaidő alatt a helyükön kell maradniuk!

– Természetesen – felelte Psmith –, habár ez némiképp megnehezíti Jackson elvtárs számára a levelek postára adását, nemde?

– Leveleket adtak postára?

– Úgy van – mondta Psmith. – Ön félreismert bennünket. Megürült helyünket látva elhamarkodottan arra a következtetésre jutott, hogy léha örömhajhászással töltjük időnket. Tévedés. Ezalatt mi a bank érdekeit mozdítottuk elő: leveleket adtunk postára.

– Magának akkor sem lett volna szabad elhagyni a helyét. Ez Jackson dolga.

– Mély igazság van abban, amit mond – mondta Psmith –, és nem is fog még egyszer előfordulni.

Csupán azért történt meg, mert ez a legelső napunk. Jackson elvtárs nincs hozzászokva a Cityben uralkodó nyüzsgéshez, sürgés-forgáshoz. Inába szállt a bátorsága. Visszariadt attól, hogy egyedül tegye meg az utat a postahivatalig. Én pedig önként jelentkeztem a kíséretére. És – fejezte be Psmith – teljes sikerről számolhatok be. Minden egyes levél postára került.

– Akkor sem kellett volna fél óráig tartania.

– Igaz. És a munka érdemi része nem is tartott addig. Sebesen és nagy biztonsággal hajtottuk végre. Csakhogy a velejáró idegfeszültség megviselt bennünket. Mielőtt ismét hozzáláttunk volna közönségesebb teendőink ellátásához, frissítőre volt szükségünk. Egy kurta lélegzetvételnyi idő, némi kávé egy kis felfújttal, és már itt is vagyunk, munkaerőnk teljében.

– Ha ez még egyszer előfordul, jelentenem kell Mr. Bickersdyke-nak.

– Mégpedig teljes joggal – helyeselt Psmith szívvel-lélekkel. – Teljes joggal. Fegyelem, fegyelem. Ez a jelszó. A kínos kötelességek esetében sincs helye meghátrálásnak. Érzelmeknek semmi keresnivalójuk az üzleti életben. Rossiter, az ember együtt érezhet, ám Rossiter, a Részlegvezető legyen gyémántkemény.

Mr. Rossiter meghányta-vetette magában ezt a gondolatot, aztán egy mellékszálon indult el.

– És ez az ostobaság mit akar jelenteni? – kérdezte Psmith kalapjára és kesztyűjére mutatva. – Ha Mr. Bickersdyke idejött volna, és meglátja, mit mondtam volna neki?

– Jó hírrel szolgálhatott volna neki. Azt mondhatta volna: „Nincs semmi baj. Psmith nem

hagyott el bennünket. Vissza fog térni.” Bickersdyke elvtárs pedig nagy megkönnyebbüléssel...

– Úgy látom, nem valami elfoglalt, Mr. Smith.

Psmitht és Rossitert meglepetésként érte ez a megjegyzés. Mr. Rossiter ugrott egyet, mintha megszúrták volna; kissé még Psmith is összerezzent. Nem hallották, hogy Mr. Bickersdyke közeledik. Mike, aki a fenti párbeszéd vége felé már az íróasztalánál ült, és címzéseket másolt a könyvbe egykedvűen, ugyancsak meglepődött.

Elsőnek Psmith nyerte vissza lelki egyensúlyát. Mr. Rossiter még túlságosan zavarodott volt ahhoz, hogy megszólaljon, de Psmith magához ragadta a helyzet fölötti uralmat.

– Látszólag nem – felelte, és egy fürge mozdulattal lekapta kalapját a vonalzóról. – A valóságban azonban igen. Mr. Rossiter és én éppen a tevékenységi szférámat körvonalaztuk, amikor ön belépett. Ha egy pillanattal később érkezik, már az igában talált volna.

– Hm. Remélem is. Ebben a bankban nem támogatjuk a lazálást.

– Határozottan nem – szólt Psmith melegen. – A leghatározottabban nem. Magam sem tudnám elviselni különben. Dolgozó vagyok, nem here. Tehergőzös, nem ladik. Meglehet, nem ismerem még oly mértékben a kötelességeimet, mint hamarosan fogom, de meglesz az is. Meglesz az is. Már megláttam a fényt.

– Hm. Egyelőre csak a maga szava szól emellett. – Mr. Rossiterhez fordult, aki mostanra összeszedte magát, és annyira nyugodt lett, amennyire csak teltt tőle. – Megfelelőnek tartja Mr. Smith munkáját, Mr. Rossiter?

Psmith megadóan várta, hogy kitör a panaszáradat a részlegvezetővel imént megvitatott apróság miatt, de meglepetésére ez elmaradt.

– Ööö... khm... Nagyon, Mr. Bickersdyke. Úgy látom, hamar bele fog jönni.

Mr. Bickersdyke elfordult. Lelkiismeretes bankigazgató volt, ezért feltehetőleg örömmel töltötte el, hogy Mr. Rossiter nagyrabecsüléssel nyilatkozik az egyik munkatárs előmeneteléről. A szemlélő mégis inkább csalódottságot fedezhetett volna fel rajta.

– Ó, Mr. Bickersdyke – szólalt meg Psmith.

Az igazgató megállt.

– Édesapám üdvözetét küldi – mondta Psmith jóindulattal.

Mr. Bickersdyke szó nélkül kiment.

– Rendkívül derűs, szeretetre méltó pasas – dünnyögte Psmith, és munkához látott.

*

Az első nap, ha az ember ülő testhelyzetben tölti el, végtelenül hosszúnak tetszik; Mike úgy érezte, már hetek óta ül az íróasztalánál, amikor eljött a távozás időpontja. A bank napja fokozatosan, mintegy kelletlenül ér véget. Öt óra körül mozgolódás tör ki, kissé hasonló ahhoz, ami a színház nézőterén támad, amikor a függöny lehullni készül. Nagy csattanással becsapódnak a főkönyvek. Az emberek egy-két percig még ácsorognak és beszélgetnek, mielőtt lemennének az alagsorba a kabátjukért, kalapjukért. Ezután szabálytalan időközökben csoportok haladnak át az előcsarnokon a lengőajtók felé. Nyugalom árad szét a

házban, bár néhány osztályon a zümmögő villanylámpák alatt tovább folyik a munka. Valaki dudorászni kezd, mire mindenfelől tiltakozások és átkok özöne zúdul rá. Aztán lassanként kihunynak a villanylámpák is. Az előcsarnokban megrikkolnak a csoportok, végül az épületet átveszi a sötétség és az éjjeliőr.

A Postázó egyike volt az utolsóknak, ahol letelt a szolgálat. Ez a többi ügyosztálynak volt köszönhető, ahol a dolgozók az utolsó pillanatig halogatták leveleik útra bocsátását. Mike időközben megismerkedett a munka lényegével, és meg is értette, ezért délután körbejárt az osztályokon, és magához ragadta a leveleket, de velük együtt válogatott szidalmakhoz is jutott, hogy miért nem hagyja békén a dolgozókat. És még ennek ellenére is majdnem hatig bent kellett ülnie, mire az utolsó borítékcsomag is befutott.

Psmith türelemmel várt mellette, pedig már rég befejezte a munkát aznapra, utána elkísérte a postára is, majd vissza a bankba a leveles kosárral, úgyhogy végül is együtt fejezték be a napot.

– Igaz is – jegyezte meg Psmith –, a bankszakma viszontagságai és a felsőbb hatalmakkal való felzaklató beszélgetés közepette elmulasztottam megkérdezni, hol ástad be magad. Akárhol legyen is, természetesen ki kell iratkoznod. Ezekben a válságos időkben parancsolóan szükséges, hogy együtt legyünk. Én Clement's Innben vettem ki egy apart kis lakást. Van benne egy második hálószoba. Az lesz a tiéd.

– Édes öregem – jelentette ki Mike –, ez egy baromság. Nem szipolyozhatlak ki.

– Fájdalmat okozol, Jackson elvtárs. Nem is ajánlottam ilyesmit. Üzletemberek vagyunk,

kőkemény, fiatal bankárok. Üzleti ajánlatot teszek neked. Felajánlom a belső magántitkár és tanácsadó posztját egy kényelmes otthonért cserébe. Teendőid nem lesznek nehezek. Neked kell lemondanod a koronás főktől érkező vacsorameghívásokat, és figyelmesen végig kell hallgatnod az életről vallott nézeteimet. Ettől eltekintve nem sokat kell csinálnod. Úgyhogy ez el is van intézve.

– Dehogyan – tiltakozott Mike. – Én...

– Ma este kezded a szolgálatot. Jelenleg hol vagy elszállásolva?

– Dulwichban. De hát figyelj csak...

– Még egy szó, és ki vagy rúgva. Megmondtam, hogy ez el van intézve. Most pedig adjunk jelt ama géperejű bérkocsinak, és a benne ülő, kemény vonású arisztokratát kérjük fel, hogy vigyen bennünket Dulwichba. Összeszedjük pár holmidat, a többit feladjuk vasúton, a taxival visszajövünk, és harapunk valamit a Carltonban. Nevezetes nap ez a mai a kettőnk pályafutásában, Jackson elvtárs. Meg kell ünnepelnünk.

Mike nem tiltakozott tovább. Felmerült benne az Acacia Road-i albérlet meg a vészanya képe, és megölte minden ellenvetését. Végül is Psmith más, mint az átlagember. Az ő esetében kérdésként sem merülhet fel, hogy esetleg jótékonykodni akar. Pontosan úgy hívta meg magához a lakásába, ahogy annak idején az Ilsworthi Kriketthétre.

– Tudod – mondta Psmith némi hallgatás után, miközben a géperejű bérkocsiban suhantak London utcáin –, az ember élete szakadatlan tanulás. Nagyon lefoglalt a munkád ma délután, miközben én szórakoztató csevegésbe bonyolódtam Bickersdyke

elvtárrsal, vagy volt érkezésed tudomást venni róla? Volt? És feltűnt Rossiter elvtárs sajtósági viselkedése is?

– Szerintem irtó rendes dolog volt tőle, hogy nem áztatott el az előtt a fürmedvény Bickersdyke előtt.

– Pengeéles megfogalmazás. Pontosan ez tűnt fel nekem is. Fel volt adva neki a labda, és mégsem mártott be a pácba. Komolyan mondom, Jackson elvtárs, megindította az én viharvert, vén szívemet. Azt mondtam magamnak: „Mégiscsak van jóság ebben a Rossiter elvtársban. Ápolnom kell a kapcsolatunkat.” Feladatomul tűztem ki, hogy barátságos legyek részlegvezetőnkkel. Kitüntetett figyelmet érdemel. Amit tett, valósággal világított, mint egy jó cselekedet a gonosz világban. Aminthogy természetesen az is volt. Mától kezdve védőszárnyaim alá veszem Rossiter elvtársat. De mintha már egy meglehetősen elhagyatott városnegyedben járnánk. Közel vagyunk tán úti célunkhoz? „Bérkocsival a legsötétebb Dulwichon keresztül.”

A taxi megérkezett a dulwichi vasútállomás elé; Mike felállt, hogy mutassa az utat. Végigrobogtak az Acacia Roadon. Mike megállította a kocsit, és kiszállt. Rövid és némiképp kínos párbeszéd következett a vészbanyával, azzal az eredménnyel, hogy Mike az azonnali felmondás fejében eltekintett az egyheti szállásra kifizetett előlegtől, és már ismét a taxiban száguldottak Clement's Inn felé.

Aznap esti lelki állapota szöges ellentétben állt azzal, amellyel előző nap aludni tért. A változást részint a kitűnő vacsora idézte elő, részint pedig az, hogy Psmith lakása, jóllehet pillanatnyilag még elég nagy rendetlenség uralkodott benne, fölöttébb

kényelmesnek ígérkezett. De elsősorban az a tény játszott közre, hogy szövetségesre talált. Véget ért a mardosó magányosság. Továbbra sem volt több kedve a gazdasági életben befutott karrierhez, mint azelőtt, de biztosan tudta, hogy Psmith társaságában könnyebben fogja majd elviselni a munkaidő utáni órákat. Ha a bankban minden rendben lesz, talán még az is kiderülhet, hogy nem is húzott olyan rossz lapot.

8

A BARÁTSÁGOS BENNSZÜLÖTT

– A hadviselés legelső alapelve – mondta Psmith másnap a reggelinél, a szalonnás rántottát porciózva, mint egy középkori várúr, aki adományt hint a népsokaság közé –, hogy az ember csapatot verbuváljon, szövetségesekre tegyen szert, megszerezze magának egy barátságos bennszülött együttműködését. Emlékezhetsz rá: Sedleigh-ben Jellicoe elvtársnak köszönhattük, hogy sikerült csírájában elfojtani a Spiller-párti mozgalmat. Ami Jellicoe elvtárs volt Sedleigh-ben, az lehet a Cityben Rossiter elvtárs. Meg kell szereznünk szövetségesül azt az embert. Ha egyszer biztos lehetek benne, hogy kapcsolatunk testvérivé szilárdult, és engedékenyen, jóindulattal tekint a munka terén megnyilvánuló esetleges gyarlóságaimra, attól kezdve minden energiámat Bickersdyke elvtárs erkölcsi megreformálásának szentelhetem. Bickersdyke

elvtársat eltévelyedett léleknek tekintem, és ha tehetek valamit annak érdekében, hogy a társadalom tiszteletre méltó tagjává váljék, hát erőmet nem kímélve, zokszó nélkül megteszem. Még egy késhegynyi teát, Jackson elvtárs?

– Köszönöm, nem kérek – felelte Mike. – Elég volt. Hanem ez a lakás nagyon klassz, mondhatom.

– Nem rossz – ismerte el Psmith –, nem rossz. Nagymértékben mentes mindentől, ami alpári volna. Várok még néhány dísz tárgyat, melyeket az ősi hajlák küld utánam. Festmények, miegyéb. Ha azok is a helyükre kerülnek, a hely korántsem lesz lakálytalannak nevezhető. Addig meg elviselem a mostoha körülményeket. Mi, Psmithek jól bírjuk a szilaj tartást. Elég egy fedél a fejünk fölé, meg néhány kényelmes szék, egy kerevet, esetleg kettő, fél tucat párna, rendes étkezések, és már nem sopánkodunk. Visszatérve Rossiter elvtársra...

– Tényleg, mi van vele? – nézett fel Mike. – Úgy érzem, nem lesz kis munka barátságos bennszülöttet csinálni belőle. Hogy akarsz hozzákezdeni?

Psmith jóindulattal nézett rá a monoklin keresztül.

– Csak egyetlen módja van – mondta. – Emlékszel Sedleigh-ből Outwood elvtárs esetére? Rég holtnak hitt fiaiként kezelt bennünket a végén. Őt hogyan cserkészttük be?

– Úgy, hogy beléptünk a Régészeti Társaságba.

– Pontosan – mondta Psmith. – Mindenkinek megvan a maga vesszőparipája. Rossiter elvtárs esetében úgy vélem, ez vagy a bélyeggyűjtés, vagy a tengeri algák, vagy Hall Caine, a filmszínész. Megkísérlem még ma kideríteni. Néhány ravaszul feltett kérdés, és el van intézve. Ne látogassunk be

most a nyüzsgő méhkasba? Ha a végén rá akarunk hajtani a jutalompontokra is, jobb lesz, ha idejekorán hozzálátunk.

Mike-nak reggel első dolga volt megszámolni a bélyegeket és az aprópénzt. Míg ezzel foglalatосkodott, hallotta, hogy Psmith szívélyes társalgásba elegyedik Mr. Rossiterrel.

– Jó reggelt – így Psmith.

– 'Reggelt – válaszolta az előljáró, miközben zsonglőrmutatványokat hajtott végre az íróasztalán heverő borítékokkal. – Lásson munkához, Smith. Sok az elintéznivaló.

– Kétségkívül. Égek is a türelmetlenségtől. Képzem, hogy az ilyen intézményben, amely kapcsolatban áll a világ legtávolabbi sarkaival is, milyen kitűnő lehetőség nyílik egy filatelistá számára, hogy gyűjteményét gyarapítsa. Mindig is vonzódtam a bélyeggyűjtéshez. Emlékszem...

– Nekem nincs időm ilyen ostobaságokra – vetette oda Mr. Rossiter. – Magának is azt tanácsolom, hogy ha előre akar jutni, inkább a munkával törődjön, ne a bélyegekkel.

– Haladéktalanul el is kezdem. Viszont a tengeri algák...

– Lásson munkához, Smith.

Psmith visszatért az íróasztalához.

– Ez – szólt oda Mike-nak – kétségkívül visszavetett. Befuccsoltam. A lapok szalagcímeiben harsogják: „Psmith tanácstalan!” Ismét meg kell próbálnom. De addig is, munkára. A munka a bölcsek szenvedélye, a szegények barátja.

A délelőtt lassan, eseménytelenül vánszorgott. Tizenkettőkor Mike-nak át kellett mennie a postára bélyeget vásárolni, s utána az alagsorban felvágta az íveket a vágógépen. Az egyáltalán nem megerőltető feladatban segítségére volt a bank egyik küldönce, aki a rózsákról tartott neki tudományos kiselőadást. A rózsatermesztés volt a hobbija. Mike belátta: Psmithnek igaza volt, amikor abból indult ki, hogy minden ember szívéhez a kedvtelésén át vezet az út. Lám, ő is szoros barátságot kötött Williammel, a küldönccel, mert érdeklődést és bizonyos szakértelmet árult el a rózsák kérdésében. A beszélgetés ugyanakkor azt is eredményezte, hogy Mike-ban újult erővel támadt fel a honvágy. Nyári délutánokon az otthoni rózsakert volt a kedvenc tartózkodási helye. A rózsakert és az Új Ázsiai Bank alagsora közötti különbség túlságosan nagynak bizonyult, az utóbbi objektum atmoszférája túlságosan kevésbé volt rózsaszzerű. Mike-nak belesajdult a szíve. A felvagdostott bélyegívekkel fölmerült a mélyből, és telve volt keserűséggel a Végzet kegyetlensége iránt.

Psmith még mindig tanácstalan volt.

– Hall Caine – mondta bánatosan – ugyancsak vakvágánynak bizonyult. Az imént átmentem Rossiter elvtárshoz, és előadtam egy elmés eszmefuttatást „Az Örök Város” című filmalkotásról, de felragyogó szempár helyett fagyos szemöldökráncolás jutott osztályrészemül. Épp egy elég hosszú összeadás közepe táján járt, és a megjegyzésem miatt elveszítette a fonalat. Ahelyett, hogy megnyertem volna az emberemet, visszaesés következett be. Rossiter elvtárs és énközöttem bizonyos hűvösség állt be. A további nyomozást ebédig felfüggesztem.

A délelőtt folyamán a Postázó Részlegbe látogatók is érkeztek. Más ügyosztályok munkatársai jelentek meg levelekkel, és köztük volt Bannister is. Mr. Rossiter ekkor épp az igazgatónál tartózkodott.

– Hogy megy? – kérdezte Bannister Mike-tól.

– Egész jól – felelte Mike.

– Nem gyúlt meg a bajod Rossiterrel?

– Nem nagyon.

– Nem mártott be Bickersdyke-nál?

– Nem.

– Engedelmet, hogy beleszólok két öreg cimbora párbeszédébe – szólalt meg Psmith udvariasan –, de az asztalomnál robotolva is megütötte a fülemet Rossiter elvtárs neve.

Bannister kissé döbrentnek látszott. Mike bemutatta őket egymásnak.

– Ez itt Smith – mondta. – Együtt jártunk középiskolába. Smith, ez itt Bannister, aki előttem itt dolgozott.

– Ezen az osztályon? – kérdezte Psmith.

– Igen.

– Bannister elvtárs, akkor te vagy az én emberem. A tudásod felbecsülhetetlen értéket hordoz számunkra. Nincs kétségem afelől, hogy e kitűnően vezetett ügyosztályon való tartózkodásod során bőségesen nyílt alkalmaid Rossiter elvtárs megfigyelésére.

– Mi az, hogy – nevetett fel Bannister. – Arról ő gondoskodott. Állandóan bemászkaált ide, és engem pocskondiázott.

– Rossiter elvtárs modora kissé csiszolatlan – helyeselt Psmith. – És miről szoktál vele beszélgetni?

– Hogy én miről szoktam beszélgetni övele?

– Úgy van. A fentebb idézett összejövetelek során mivel szórakoztattad Rossiter elvtársat?

– Semmivel. Mindig csak ő beszélt.

Psmith megigazította nyakkendőjét, és csalódottan csettintett.

– Ez nem szerencsés – jelentette ki, és végigsimított a haján. – A következőről van szó, Bannister elvtárs. Hivatali teendőim ellátása során lépten-nyomon kapcsolatba kerülök Rossiter elvtárssal.

– Meghiszem azt – szólt Bannister.

– Az ilyen találkozások alkalmával gyakorta kerülök olyan helyzetbe, hogy kifogyok az érdekesítő beszédteméből. Az ő számára ez nem okoz nehézséget, amint alkalmasint a te esetében is történt: fogyatékoságaim fölemlegetése bőséges anyagot kínál a társalgáshoz. Én viszont elszótlanodom. Nincs mit mondanom.

– Ehhez meg nem vagy hozzászokva, mi?

– Meglehet – mondta Psmith –, meglehet.

Másfelől viszont, bármily kényelmes ez az én számomra, mégsem teszi lehetővé, hogy Rossiter elvtárs érdeklődését felhívjam magamra, és elnyerjem becsülését.

– Smith azt szeretné tudni – tolmácsolta Mike –, hogy van-e Rossiternek valami hobbija. Úgy gondolja, hogy ha volna, akkor szót tudna érteni vele.

Psmith kedvtelve, érdeklődéssel hallgatta végig, ahogyan egy büszke apa figyeli gyermeke csacsogását a vendéggel, s utána megerősítette az elhangzottakat.

– Jackson elvtárs – mondta – a tőle megszokott világos stílusban fogalmazta meg a helyzetet.

Dióhéjban valóban így lehet összefoglalni. Tudsz-e Rossiter elvtársnak bármilyen néven nevezhető hobbijáról? Dominó? Aszfaltrajz? A közel-keleti helyzet? Akármi? Kipróbáltam rajta a bélyegyűjtést (a Postázó Részleg feje lévén kötelessége volna érdeklődni ez iránt), valamint a tengeri algákat és Hall Caine-t, de tökéletes kudarcot vallottam. Ennek az embernek mintha semmi öröme sem volna az életben. Vajon mit csinál, amikor vége a napi robotnak? Ezt az óriási agyvelőt akkor is el kell foglalni valahogy.

– Nem tudom – felelte Bannister –, hacsak nem a foci. Egyszer láttam egy Chelsea-meccsen. Eléggé meg is lepődtem.

– Labdarúgás – tűnődött Psmith –, labdarúgás. Korántsem elvetendő gondolat. Megeshet, Bannister elvtárs, hogy fejedn találtad a szöveget. De ugyanvalóst melyik csapat iránt érezhet vonzalmat? Hallottad-e valaha, hogy a szakma mindennapi nehézségei közepette egyszer csak öklével az asztalra csap, és így kiált fel: „Hajrá, Vidékiek!”, vagy „Mindent bele, Nyugdíjasok!”, vagy valami hasonlót? Egy pillanat – emelte fel a kezét –, hadd hozzam működésbe Sherlock Holmes-i elmémet. Melyik volt a másik csapat, amely az arénában küzdött, amikor Rossiter elvtársat pillantottad meg a lelátón?

– A Manchester United.

– Rossiter elvtárs pedig, ha nem tévedek, Manchesterből származik.

– Szerintem is.

– Akkor egy csekély összegben le merném fogadni, hogy a Manchester United szurkolója. De hát hogy csinálta, kedves Holmes? Ez elemi, kedves

Watson, egészen elemi. De itt jön maga a szóban forgó férfiú.

Mr. Rossiter épp ekkor lépett be a pult mögé, és a beszélgető csoport láttán odaviharzott. Bannister sebes távozással mentette az irháját.

– Úgy látom, Smith – mondta Mr. Rossiter –, maga folyton csak beszélget. Egyszer még elnéztem, mert nem akartam, hogy mindjárt a belépése után bajba kerüljön, de nem tréfálok, ez így nem mehet tovább. Kénytelen leszek jelentést tenni.

Psmith fölemelte a kezét.

– Az én hibám volt – mondta férfias őszinteséggel. – Egyedül az enyém. Bannister szigorúan hivatalos ügyben jelent meg körünkben; egy levelet helyezett letétbe Jackson elvtársnál. Én kezdeményeztem a beszélgetést a labdarúgó bajnokság témakörében: amikor ön megérkezett, éppen abbeli nézetét próbáltam meg helyesbíteni, miszerint a Newcastle United a legjobb csapat a ligában.

– Abszurdum – mondta Mr. Rossiter –, hogy maga a bank idejét tékozolja. Magát azért fizetik, hogy dolgozzon, nem azért, hogy a futballról beszélgessen.

– Bizony, bizony – mormogta Psmith.

– Túl sok itt a beszélgetés.

– Tartok tőle, hogy igaza van.

– Ez túrhetetlen.

– Az én nézetem szerint – hangoztatta Psmith – a közvélemény szemében kimagaslóan a Manchester United a legjobb csapat.

– Végezze a munkáját, Smith.

Mr. Rossiter az íróasztalához lépdelt, és gondolataiba merülve leült.

– Smith! – szólalt meg öt perc múlva.

Psmith lecsusszant székéről, és szolgálatkészen felé tartott.

– Bannister egy idióta – vakkantotta Mr. Rossiter.

– Magam is úgy vélem – helyeselt Psmith.

– Tökéletes idióta. Mindig is az volt.

Psmith szomorkásán csóválta a fejét, mint aki azt mondja: „Bannister el a balfenéken.”

– Manapság közelébe se ér senki a Manchester Unitednek.

– Pontosan ezt mondtam Bannister elvtársnak.

– Na persze. Lehet, hogy maga ért hozzá egy kicsit.

– A labdarúgó bajnokság tanulmányozása – jelentette ki Psmith – hosszú évek óta a kedvenc kikapcsolódásom.

– De most nincs idő, hogy ezt megbeszéljük.

– A legkevésbé sincs, uram. A munka mindenekelőtt.

– Majd máskor, ha...

– ...ha kevésbé leszünk elfoglaltak. Pontosan.

Psmith visszament a székéhez.

– Attól tartok – szólt oda Mike-nak –, hogy Rossiter elvtárs barátsága és megbecsülése tekintetében kissé eláztattam Bannister elvtársat, de ez a jó ügy érdekében történt. Úgy becslem, csatát nyertünk. Fél órán át elmélyülten tanulmányozom még a „Ki kicsoda a labdarúgó bajnokságban” című szakkönyvet, hogy megtudjam a Manchester Unitedra vonatkozó alapvető ismereteket, és a barátságos bennszülött benne van a csapdánkban. De most

munkára. A munka a szorgosak szenvedélye, a restek réme.

9

MR. BICKERSDYKE VESSZŐFUTÁSA

Psmith taktikájától idegen volt minden, amit elhamarkodottságnak, hebehurgyaságnak lehetne nevezni. Megvolt benne a sikeres tábormokokra jellemző türelem. Beérte azzal, hogy megerősítse bázisát, mielőtt az offenzívát megindította volna. Két hét is eltelt, mire figyelmét ismét Mr. Bickersdyke nevelésére fordította. A két hét alatt a munka szüneteiben szívélyesen társalgott a labdarúgó bajnokságról általában, a Manchester Unitedről különösen. Az ide vágó ismereteket nem nehéz elsajátítani, különösen akkor nem, ha valaki szívvel-lélekkal lát hozzá, márpedig Psmith nem sajnálta a fáradságot. Az esti lapok sportrovatai nem takarékoskodnak a játékban részt vevőket illető információval, Psmith pedig a lelkiismeretes diák szorgalmával magába szívott mindent. A második hét végén már tudta, mit reggelizik J. Turnbull a legszívesebben, hogy milyen alsóneműt visel Sandy Turnbull, és ki Meredith kedvenc angol politikusa.

E tények megvitatása Mr. Rossiterrel felgyorsította az *entente cordiale* kibontakozásának folyamatát. Mr. Rossiter a nyolcadik napon igent

mondott Psmith ebédmeghívására. A tizedik napon már ő volt a meghívó. A második hét végén a béke fehér galambjának szárnyverdesése valósággal huzatot csinált a Postázó Részlegben. Mike-ra szintén kiterjedt a békekötés: óróla ugyanis kiderült, hogy távoli rokona Mogernek, a kapusnak.

– Most pedig– törölgette Psmith elgondolkodva a monokliját – azt hiszem, fontolóra vehetjük, hogy hozzálassunk Bickersdyke elvtárshoz. A mi kis manchesteri barátunk nem fog bennünket elárulni; a szemében most már egyenrangúak vagyunk a Turnbull fivérekkal. Úgy tekint reánk, mint két előretolt söprögetőre.

A klub, amelyhez Psmith és Mr. Bickersdyke tartozott, egyformán volt nevezetes politikai nézeteinek szilárdságáról, kitűnő konyhájáról és főlépcsőházának gorgonzolaszerű márványburkolatáról. A szólás szerint a világba minden belefér – a Konzervatív Klubba mintegy négyezer mindenféle fért bele; hogy egészen pontosak legyünk: háromezer-hétszáztizennyolc tagja volt.

A rákövetkező héten Mr. Bickersdyke úgy érezte, hogy csupán egyetlenegy van.

Psmith nem durva, nem eltúlzott módszerekkel operált. Az átlagember, ha egyszer elhatározta, hogy kísérteni fogja klubtársát, alighanem megragadta volna az első kínálkozó alkalmat, és beszélgetésbe elegyedett volna az illetővel. Nem így Psmith. Első találkozása Mr. Bickersdyke-kal egy este vacsora után, a lépcsőházban történt. A nagy férfiú addigra már tárgyi bizonyítékát kapta a fentebb említett kitűnő konyhának, s utána lefelé sétált a lépcsőn, kibékülve az emberiséggel, mikor egy magas termetű, kifogástalan

estélyi öltözékű fiatalemberre lett figyelmes, aki monokliján keresztül mereven nézte őt. Amikor találkozott a tekintetük, a magas fiatalember halványan elmosolyodott, barátságos, atyáskodó mozdulattal biccentett, és továbbhaladt a lépcsőn a könyvtár felé. Mr. Bickersdyke sietve keresett egy pincért.

(3. illusztráció)

Psmith a könyvtárban üldögélt egy regénnyel kezében, amikor belépett a pincér, és megközelítette.

– Elnézését kérem, uram – szólalt meg –, tagja ön a klubnak?

Psmith a zsebébe nyúlt, előhúzta monokliját, és azon keresztül végigvizsgálta a pincért, gombról gombra.

– Psmith vagyok – szólott egyszerűen.

– Klubtag?

– A klubtag – mondta Psmith. – Bizonyára maga is részt vett az általános örömujjongásban, amikor a közelmúltban kihirdették, hogy felvételt nyertem. Bár talán túlságosan elfoglalt volt ahhoz, hogy felfigyeljen. Ha így történt, én megértem. Magam is dolgozó vagyok. Tevékeny, nem henye. Termelő, nem élődi. Igen, klubtag vagyok. Megmondhatja Mr. Bickersdyke-nak, hogy sajnós fölvettek, leróttam a belépési díjat és a tagdíjat is.

– Köszönöm, uram.

A pincér lement a földszintre; Mr. Bickersdyke-ot a dohányzóban találta.

– Az úr azt mondja, hogy klubtag, uram.

– Hm – jelentette ki a bankár. – Kávét, benedictine-t és egy szivart.

– Igenis, uram.

Mr. Bickersdyke és Psmith másnap háromszor futott össze a klubban, a rákövetkező napon pedig hétszer. Az utóbbi mosolya mindannyiszor barátságos, de atyai volt. Mr. Bickersdyke kezdett nyugtalankodni.

Psmith a negyedik napon tette meg első megjegyzését. A bankár egy sarokban az esti lapot olvasta, amikor Psmith kecsesen leereszkedett mellé egy fotelbe. Mr. Bickersdyke kénytelen volt felpillantani.

– Úgy látszik, elmarad az eső – mondta Psmith.

Mr. Bickersdyke úgy nézett rá, mint aki azt szeretné, ha alkalmazottja példát venne az esőről, de válaszolni nem válaszolt.

Psmith odahívott egy pincért.

– Volna szíves hozni nekem egy kis csésze kávé?
– kérdezte. – És önnek? – fordult Mr. Bickersdyke felé.

– Semmit – morogta a bankigazgató.

– Mr. Bickersdyke-nak pedig semmit.

A pincér visszavonult. Mr. Bickersdyke az újságjába mélyedt.

– Azt olvastam a reggeli lapban – szólalt meg Psmith nyájasan –, hogy a jövő héten ön beszédet tart a kenningfordi városházán. Elmegyek, meghallgatom. Politikai felfogásunk, attól tartok, eltér – magam a szocialista nézetek felé hajlom –, mindazonáltal érdeklődéssel fogom meghallgatni az önét. Nagy érdeklődéssel.

Az újság megzörrent, de válasz nem érkezett mögüle.

– Atyámtól kaptam hírt ma reggel – folytatta Psmith.

Mr. Bickersdyke leeresztette az újságot, és rámeredt.

– Nem akarok az apjáról hallani – vakkantotta.

Fájdalommal elegy megdöbbenés ült ki Psmith arcára.

– Micsoda? – fakadt ki. – Csak nem azt akarja mondani, hogy atyám és ön között feszültség támadt? Ez annyira bántana, hogy el sem tudom mondani. Tudván, mily őszinte nagyrabecsüléssel viseltetik atyáin az ön óriási képességei iránt, nem tudok másra gondolni, mint hogy valami félreértésről lehet szó. Talán ha megengedné, hogy közbenjárónak ajánlkozzam...

Mr. Bickersdyke letette az újságot, és kiment a szobából.

Psmith negyedóra múlva a kártyaszobában talált rá. Leült az asztala mellé, és néma érdeklődéssel figyelte a játékot. Mr. Bickersdyke a csúcsformájában sem volt nagy bridzselő, de a kitartó figyelem annyira nyugtalanította, hogy hibát hibára halmozott, s a végén tetemes pontkülönbséggel ellenfelei kezére adta a játszmat. Psmith együtt érzően csettintett.

A Konzervatív Klub bridzsjátékosainak viselkedését ilyen alkalmakkor nem mindig jellemzi a méltóságteljes visszafogottság. Mr. Bickersdyke partnere nem férfias rezignáltsággal fogadta a veszteséget. Menten szavakba is foglalta vélekedését. „Hogy a pokolban”-ok és „Mi a fenéért”-ek zúdultak a szájából, mint az olvadt láva. Mr. Bickersdyke csak ült, és némán fortyogott. Psmith közben néha együtt érzően csettintett.

Mr. Bickersdyke-ot cserbenhagyta az önuralma, amelynek birtoklása pedig minden klubtag számára kötelező. Bőszült horkantással Psmith felé fordult.

– Hogy tudtam volna a játékra koncentrálni, mikor maga egész idő alatt úgy bámult rám, mint a... mint a...

– Sajnálom – jelentette ki Psmith komoran –, ha a bámulásom bármely tekintetben elmarad attól, ami az ön számára az eszményi bámulást képviseli, de hadd tudakoljam meg az uraktól. Figyelhettem volna ennél csöndesebben is a játékot?

– Szó sincs róla – mondta a bosszús partner barátságosan. – Az ön viselkedése ellen az égvilágon senkinek nem lehet kifogása. Egyszerű figyelmetlenségről van szó. Azt hittem, egy ilyen klubban az ember elvárhatná a kártyapartnerétől, hogy legalább a legegyszerűbb...

De Mr. Bickersdyke már eltávozott. Nesztelenül olvadt el, mint a szélfúttá hó.

Psmith beült a helyére az asztalhoz.

– Némiképp ingerlékeny, ideges ember ez a Mr. Bickersdyke, ha szabad megkockáztatnom ezt az észrevételt – jegyezte meg.

– Némiképp egy tökkelütött, agyalágyult idióta – helyesbített a bankár korábbi partnere. – Hál’ istennek jó sokat veszített. Ez legalább ad egy kis elégtételt.

*

Amikor Psmith hazaért, Mike még nem volt a lakásban. A Gaiety varietébe látogatott el, hogy a napi munka után felfrissítse szellemét. Amikor visszatért,

Psmith egy fotelben üldögélt, lábát a kandalló rácsára támasztva, és békésen elmélkedett az Élet dolgain.

– Na? – érdeklődött Mike.

– Na. És a Gaiety milyen volt? Jó a műsor?

– Remek. Mi van Bickersdyke-kal?

Psmith szomorú képet vágott.

– Képtelen vagyok eligazodni Bickersdyke elvtáron – felelte. – Azt hinnéd, hogy örül, ha egy személyes jó barátjának fiával találkozik?

Ellenkezőleg. Lehet, hogy félreismerem B. elvtársat, de határozottan az volt a benyomásom, hogy ma este a Konzervatív Klubban idegesítette a jelenlétem.

Viselkedésében nem fedeztem fel a szívélyesség jeleit.

Azt a benyomást keltette, mintha egy olyan ember szerepét játszana, akinek hamarosan habzani fog a szája. Mindent elkövettem, hogy szórakoztassam.

Beszélgettem vele. Erre az volt a válasza, hogy elhagyta a helyiséget. Követtem a kártyaszobába, és figyelemmel kísértem figyelemre méltó és fondorlatos taktikáját a bridzsben, mire azzal vádolt meg, hogy miattam kapott ki. Fölöttébb sajtáságos karakter ez a Bickersdyke elvtárs. De vessük ki őt elménkből. Oly hírek jutottak el hozzám – mondta Psmith –, hogy kitűnő vacsorákhoz lehet jutni egy különös, békebeli vendéglátó helyen, amelyet Savoynek neveznek.

Volna kedved elkísérni oda egy testszövet-regeneráló kiruccanásra? Esztelenség volna, ha nem járnának a végére ezeknek a híreknek, s nem kísérelnénk meg kihámozni igazságmagvukat.

MR. BICKERSDYKE VÁLASZTÁSI BESZÉDE

Másnap reggel a bankban a figyelmes szemlélő észrevehette, hogy Mr. Bickersdyke-ot nyomasztja valami. William, a küldönc abból tudta meg, hogy udvarias tisztelgése válasz nélkül maradt. A kis Briggs, a könyvelő abból, hogy alázatosan, de derűsen elhangzó „Jó reggelt kívánok”-ját csak egy kurta „Reg” fogadta, és az is úgy hangzott, mint egy átok. Mr. Bickersdyke úgy haladt végig az előcsarnokon a szobájáig, mint az északi szél. Leült az íróasztala mellé, és csöngetett. William fivére és küldönctársa, Harold lépett be, szemlátomást felkészülve arra, hogy azonnal elugorjon, ha valamit hozzávágának. Az igazgató kedélyállapotának híre addigra már körbeért a bankban, és Harold némiképp szorongott. Ez az alkalom erősen hasonlított egy másikra, amikor egy bizonyos George Barstead, aki korábban küldönci minőségben az Új Ázsiai Bankban dolgozott, vigyázatlanul nevetni merészelt Mr. Bickersdyke egy tréfásnak vélt megjegyzésén, és azonnal kirúgást szenvedett felháborító arroganciája miatt.

– Mondja meg Mr. Smithnek... – kezdte az igazgató. Elhallgatott. – Hagyja csak – tette hozzá aztán.

Harold tanácstalanul állt az ajtóban.

– Ne báméskodjon ott, ember – förmedt rá Mr. Bickersdyke. – Menjen ki.

Harold visszavonult, és értesítette fivérét, Williamet, hogy az ő, mármint Harold véleménye szerint Mr. Bickersdyke-ra rájött az ötperc.

– Rájött a hoppáré – folytatta William a plasztikus kifejezések sorát.

– Meg van buggyanva – így hangzott a harmadik küldönc, Samuel Jakes tömör véleménye. – Én mindig mondtam. – Az Új Ázsiai Bank küldönceinek plénuma ezzel elintézte Mr. Bickersdyke-ot, és tagjai a kötelességükre koncentráltak, ami jobbára abból állt, hogy az előcsarnokban lebzseltek, és Coe kapitány, a modern látnok jóslatait vitatták.

Mr. Bickersdyke azért gondolta meg magát oly hirtelen, mert rájött, hogy nincs oka Psmitht elbocsátani. Bankigazgatói minőségében hivatalosan nem veheti figyelembe Psmith munkaidőn kívüli viselkedését, pláne, hogy a delikvens nem is csinált semmit, csak nézett. Senkinek nem lehetne elmagyarázni Psmith nézésének valódi mögötteseit. Mr. Bickersdyke-nak elméletileg hatalmában állt elbocsátani bármely alárendeltjét, akivel nem elégedett, de ezt a hatalmat csak körültekintően gyakorolhatta. Tetteiről beszámolni tartozott az igazgatótanácsnak. Ha kirúgná Psmitht, Psmith nyilván panaszt emelne a bank ellen jogtalan elbocsátás címén, és az eljárást a körülmények ismeretében okvetlenül meg is nyerné. Mr. Bickersdyke nem volt boldog a lehetőségtől, hogy esetleg magyarázkodnia kell az igazgatótanács előtt, miért fosztotta meg a bankot vagy a részvényeseket attól az összegtől, amelyet a bíróság kártérítésként megítélne Psmith javára. Ő pedig csak azt adhatná magyarázatul, hogy Psmith bámulta őt bridzselés

közben. Úgyhogy egyetlen lehetősége maradt: rajtakapni Psmitht, hogy rosszul dolgozik.

Újból csöngetett; Mr. Rossitert hívatta.

A küldönc a Postázó Részleg fejét elmélyült eszmecsereében találta; beszélgetőtársa Psmith volt. Az előző délutánon a Manchester United egy góllal kikapott, Psmith pedig éppen arról biztosította Mr. Rossitert, hogy véleménye szerint a bíró egy haramia, akinek anyagi érdeke fűződött a mérkőzés végeredményéhez. Az ő szemszögéből nézve az eset erkölcsi győzelem volt a Manchester számára. Mr. Rossiter azt válaszolta, hogy szerinte is. Ez volt az a pillanat, amikor Mr. Bickersdyke hívatta, hogy megkérdezze tőle, kielégítő színvonalú-e Psmith munkája.

A Postázó Részleg feje tétovázás nélkül hangot adott véleményének. Psmith munkája a legnagyobb élmény, amit egész pályafutása alatt tapasztalt. Psmith munkája – nos, az egyedülálló. Semmihez sem hasonlítható. A tökéletességben nincsenek fokozatok. Psmith munkája tökéletes, és kész.

Más szavakkal fogalmazott, de ez volt a lényege.

Mr. Bickersdyke megjegyezte, hogy ezt örömmel hallja, és közben tönkretett egy tollat, mert a hegyével beledöfött az asztalba.

*

Másnap este volt a választási gyűlés a kenningfordi városházán, ahol a bankigazgatónak beszédet kellett tartania. Vegyes érzelmekkel nézett az esemény elébe. Évekkel korábban egy északi választóközvetben indult

már képviselőválasztáson. Kétezer szavazattal maradt alul; remélte, hogy az az eset már feledésbe merült. Nemcsak azért, mert súlyos volt a vereség. Volt rá másik oka is. Akkor tudniillik a liberális párt jelöltje volt. Kenningfordban viszont a kormánykoalíció színeiben állt sorompóba. Az embernek természetesen tökéletes szabadságában áll változtatni a nézetein, ha úgy gondolja, de ezáltal lehetőséget ad ellenfeleinek, hogy – a sportvilágból vett kifejezéssel – elhúzzanak a kanyarban. Mr. Bickersdyke eléggé tartott attól, hogy Kenningford könnyelmű választói esetleg visszaélnek ezzel a lehetőséggel.

Kenningford tagadhatatlanul kemény környék. Lakosainak humorérzéke meglehetősen bárdolatlan; ez verbálisán jelszavakban, tetteleg pedig kirakatüvegek beverésében és rendőri közegek megrugdosásában manifesztálódik. Mr. Bickersdyke tartott attól, hogy a városházán tartandó gyűlés esetleg kissé elfajulhat.

Minden politikai gyűlés nagyon hasonlít az összes többihez. Valaki feláll, bemutatja az est szónokát, ezután az est szónoka hosszan és unalmasan elmondja, mi a véleménye a kormány botrányos viselkedéséről vagy az ellenzék aljas mesterkedéséről. A közönség soraiból időnként feláll egy-egy szövetségese, és föltesz egy gondosan elpróbált kérdést, melyet a szónok kimerítően és maradéktalanul megválaszol. Ha egy igazi rendzavaró vág közbe, a szónok vagy úgy tesz, mintha észre sem venné, vagy fensőbbeségesen azt feleli, hogy érveket még csak adhatna neki, de ész nem. Esetleg, ritkán, ha a kérdés könnyű, válaszolhat is rá. A szolidan lebonyolított politikai gyűlés az egyik legkedveltebb teremsport Angliában. Ha elfajul, a

közönség jobban szórakozik, a szónok lényegesen kevésbé.

Mr. Bickersdyke-ot egy idős skót arisztokrata mutatta be a közönségnek– minden szempontból eszményi ember a feladatra, azt az egyetlen körülményt kivéve, hogy nagyon erős skót tájszólásban beszélt.

A közönség harsány derültséggel üdvözölte a tájszólást. Kenningford választópolgárai közül azok, akiknek egyáltalán volt valamiféle politikai véleményük, eléggé egyenlő arányban oszlottak meg. Körülbelül ugyanannyi lelkes liberális volt, mint amennyi lelkes kormánypárti. De ezeken kívül ott volt még egy jókora tömeg: azok, akiket a legkevésbé sem érdekelt, hogy ki győz. Az utóbbiak a választásokat a mennyekből ajándékba kapott zajongási lehetőségnek tekintették. A gyűlésekre szórakozni jártak, szavazataikat pedig, már ha egyáltalán elmentek szavazni, teljesen felelőtlenül adták le. Elég volt a szavazás napjának hajnalán egy viccet felröppenteni valamelyik jelölt rovására, és ezek a derék fickók máris tucatszám az ellenjelöltre adták voksukat.

E vidám figurák töltötték meg a terem hátsó részét. A skót főrendet leplezetlen gyönyörűséggel fogadták. Harry Lauderre, a filmkomikusra emlékeztette őket, és ennek hangot is adtak. Egész beszéde alatt, amely hosszú volt, „Harry”-nek szölongatták, és arra ösztönözték, hogy dalolja el „A család fekete báránya” című dalt. Ha ez nem megy, akkor legalább a „Szeretek egy kisjányt” kezdetűt. Mikor belátták, hogy a beszélőt erre nem tudják rávenni, megtették ők maguk. Többször végig is énekelték. Mikor a szónok végére ért Mr. Bickersdyke

méltatásának, és nehézkesen leült, szavait hétperces ováció követte, és a közönség ráadást követelt.

A gyűlés hangulata fölöttébb emelkedett volt, amikor Mr. Bickersdyke felállt, hogy szavait a közönséghez intézze.

Az előző szónok megünneplése következtében a terem végében helyet foglaló szabad és független választópolgárok kissé kimerültek. A bankigazgató első szavai mindennemű tüntetéstől mentesen hangozhattak el.

Mr. Bickersdyke jól beszélt. Átható, bár rekedt hangja volt, és mondanivalóját nagy nyomatékkal adta elő. A közönség fokozatosan a hatása alá került. Amikor egy jól megfogalmazott mondat végén szünetet tartott, hogy kortyoljon az odakészített pohár vízből, taps hangzott fel, amihez Harry Lauder rajongói közül is sokan csatlakoztak.

Mr. Bickersdyke folytatta beszédét. A közönség figyelemmel hallgatta. Előbb néhány epés megjegyzést tett a szabad kereskedelemre és a külföldi bevándorlókra, aztán a közlekedés növekvő igényeire tért rá, és kijelentette, hogy mindenáron fejleszteni kell az úthálózatot.

– Szakítani kell a múlt gyakorlatával – hangoztatta. – Félmegoldás már nem elég. Föl kell égetni a hidakat...

– Bocsánatot kérek – szólalt meg egy szelíd hang.

Mr. Bickersdyke elhallgatott. A terem közepén felállt egy magas termetű figura. Mr. Bickersdyke egy csillogó monoklival nézett farkasszemet; gazdája az imént fényesítette ki és illesztette a helyére.

A hétköznapi rendzavarót Mr. Bickersdyke pillanatok alatt zsebre vágta volna. A közönséget már megnyerte – ha a közbeszólásról tudomást sem véve folytatta volna beszédét, biztonságosan átvészeli a pillanatot. De Psmith váratlan megjelenése elbizonytalanította. Szótlan maradt.

– Hogyan gondolja – kérdezte Psmith – az úthálózat fejlesztését, ha felégeti a hidakat?

A bárgyú kérdés még a terem végében helyet foglaló élvhajhászokat is felbőszítette.

– Csönd legyen! – harsogták a tisztesszavazópolgárok.

– Üjj le, tahó! – bömbölték az élvhajhászok.

Psmith türelmes mosollyal leült.

Mr. Bickersdyke folytatta beszédét. De a tűz valahogy odalett belőle. Elveszítette a közönséget. Az előző pillanatban még a markában voltak; úgy játszott agyuk húrjain (vagy amit agy helyett használnak Kenningford tájékán), mint egy hangszeren. Most meg kicsúsztak a kezéből.

Sebesen mondta a szavakat, de nem tudta utolérni magát. Ez az idióta közbeszólás megtörte a varázst. Szavaiból hiányzott az erő. Beszéde első része halálos csendben hangzott el; ez a csend nagyobb dicsőség a szónok számára, mint a legzajosabb tapsvihár. Most apró neszek hallatszottak: emitt egy köhintés, amott cipő csoszsan a padlón, ahogy viselője kényelmetlenül fészkelődik, ismét másutt fojtott hangon beszélgetés indult. A közönség unatkozott.

Mr. Bickersdyke letett a közlekedésről, és általánosabb témákkal folytatta. De ettől sem lett érdekesebb. Számokat idézett, egy perc múlva rájött,

hogy pontatlanul idézte őket, és ahelyett, hogy merészen folytatta volna beszédét, visszakanyarodott helyesbíteni.

– Haddmá abba! – szólott egy hang a terem végében, és általános derültség követte.

Mr. Bickersdyke bizonytalankodva folytatta. Ostorozni kezdte a kormányt. Kijelentette, hogy a vezető testület visszaélt a bizalmukkal.

Aztán elmondott egy anekdotát.

– A kormány, uraim – mondta –, semmi érdemlegeset nem ért el, és a kormány minden egyes tagja a maga érdemének tulajdonítja mindazt, amit mégis sikerült elérni. A módszerük arra a mulatságos esetre emlékeztet, ami pár évvel ezelőtt történt velem, amikor egy nyáron a tavaknál horgásztam.

A *Három ember egy csónakban* című könyvben olvasható egy epizód, melyben a szerző és barátja betér egy folyóparti kocsmába, ahol egy üvegszekrényben óriási pisztrángot pillantanak meg. Kérdezősködni kezdenek. Egymás után öt különböző ember biztosítja őket arról, hogy a kapitális halat ő maga fogta. A végén kiderül, hogy a pisztráng gipszből van.

Mr. Bickersdyke úgy adta elő ezt a történetet, mint saját horgászélményét a tavak környékéről.

Nagyon jól be is jött. A közönség kitűnően szórakozott. Mr. Bickersdyke azzal folytatta, hogy metszően éles párhuzamot vont a pisztráng valódi értékének hiánya és a kormánytagok valódi érdemeinek hiánya között.

Megtapsolták.

Mikor a taps elcsitult, Psmith ismét felállt a helyéről.

– Bocsánatot kérek – mondta.

(4. illusztráció)

11

FÉLREÉRTÉSEK

Mike nem kísértc el Psmitht a gyűlésre. Arra hivatkozott: a mindennapi munka során is túl sok alkalma van Mr. Bickersdyke hangját hallani, nincs szüksége rá, hogy külön utat tegyen meg néhány szótöbbletért. Psmith tehát egyedül ment Kenningfordba. Mike aznap lustának érezte magát arra, hogy szórakozóhelyet keressen föl; otthon maradt egy regény társaságában.

Mélyen az olvasásba merült, amikor kulcs fordult a zárban, és nem sokkal ezután Psmith lépett a szobába. Psmith homlokán gondok látszottak, valamint némi elszíneződés is. Levetette felöltőjét; Mike észrevette, hogy keménygallérja elszabadult és lazán fityeg, a nyakkendője eltűnt. Egykor makulátlan, ragyogóan fehér ingmellén pedig ujjlenyomatok éktelenkedtek, oly tisztán kivehetően, hogy minden rendőrségi nyomszakértő ugrált volna örömeben, ha látja.

– Hello – szólt Mike, és letette a könyvet.

Psmith némán bólíntott, bement a hálószobájába, és egy tükörrrel tért vissza. Föltámasztotta az asztalra, és határtalan alaposággal megvizsgálta magát. Kissé

összerázkódott, amikor pillantása az ujjnyomokra esett; egyetlen szó nélkül a fürdőszobába távozott. Tíz perc múlva égszínkék pizsamában, papucsban és az etoni iskolai blézerben tért vissza. Cigarettára gyújtott, leült, és elgondolkodva nézte a lángokat a kandallóban.

– Milyen buliban voltál? – kérdezte Mike.

Psmith nehéz sóhajt hallatott.

– Ezt – felelte – nem tudnám pontosan megmondani. Az egyik pillanatban úgy tűnt, hogy rögbimeccs zajlik, aztán meg cselgáncsnak vélted volna. Később leginkább pantomim-előadásnak tetszett. De végig nagyon eleven és érdekes volt. Emlékezetes élmény.

– Összekaptál valakivel? – faggatta Mike. – Mi történt? Bunyó volt?

– Volt – mondta Psmith – valami, amit így lehetne nevezni. Legalábbis, ha egy vadidegen belekapaszkodik az ember gallérjába, és rángatja, én bizony hajlamos vagyok arra gyanakodni, hogy valami efféle van folyamatban.

– Ilyenek történtek?

Psmith bólintott.

– Egy molyette puha kalapot viselő szatócs szidalmazni kezdett. Kultúrember számára az ilyesmi nem csekély megpróbáltatás. Az illető alighanem táplálék gyanánt is alkoholt szokott fogyasztani. Attól még lehet derék fickó, de a modora túlon túl harsány. Bizony, bizony.

Psmith szomorúan ingatta a fejét.

– Behúzott egyet a homlokodra is – jegyezte meg Mike –, vagy ő, vagy valaki más. Meséld el, mi volt.

Bárcsak veled mentem volna. Sejtelmem sem volt, hogy ilyesmi is előfordulhat. Mi történt pontosan?

– Jackson elvtárs – mondta Psmith bánatosan –, szomorú jelensége az életnek, hogy az embert folyton félreértik. Te persze jól tudod, mennyire szívemen viselem Bickersdyke elvtárs sorsának alakulását. Jól tudod: minden erőfeszitésemet arra irányítom, hogy rendes embert faragjak belőle; röviden: a legigazabb barátja vagyok. És vajon adta-e jelét akár csak egyetlen szóval is annak, hogy méltányolja iparkodásomat? Nem. Sőt, azt hiszem, kezdek visszatetsző lenni a számára, Jackson elvtárs.

– Mégis, mi történt? Hagyd most Bickersdyke-ot.

– Talán rosszul értelmezett jóindulat volt részemről... Nos, nem bánom, elmondok mindent. Nyúlj ki a lapátért, Jackson elvtárs, és rakd meg a tüzet. Fogadd köszönetem. Nos, egy darabig minden simán ment. B. elvtárs jó formát mutatott. Egyenletes tempóban, jó széllel haladt, és már arra gondolt, hogy hamarosan átszakítja a célszalagot, amikor közbejött egy sajnálatos incidens. Elmesélte az egybegyűlteknél, hogy a tavaknál járt horgászni, bement egy kocsmába, és egy üvegszekrényben egy óriási pisztrángot látott meg. Kérdezősködött, mire kiderült, hogy azt a pisztrángot öt különböző ember fogta egymástól függetlenül.

– Hé, a fenébe is – mondta Mike –, ez lopás.

Psmith bólintott.

– Megjelent nyomtatásban – mondta. – Úgy is fogalmazhatnék, hogy közszájon forgó anekdota. Bickersdyke elvtárs állítása, mely szerint a dolog vele magával esett meg, annyira fölkelte érdeklődésemet, hogy merő jóindulatból felálltam, és elmondtam neki:

a barátjának tekintem magam, s így kötelességemnek érzem tudatni vele, hogy egy Jerome K. Jerome nevű fickó elcsórta a sztoriját, megírta egy könyvben, és pénzt keresett vele. Márpedig az a pénz jog szerint Bickersdyke elvtársat illette volna. De nem láttam úgy, mintha foglalkozni akart volna ezzel. Inkább a beszédét szerette volna befejezni, és ezt az ügyet a legszívesebben elkente volna. Én viszont, meglehet, tapintatlanul, tovább erőltettem a dolgot.

Hangoztattam, hogy a könyv, amelyben a történet olvasható, 1889-ben jelent meg, és megkérdeztem, hogy az ő horgászkirándulása hány évvel ezelőtt volt, mert ez az adat fontos lehet a Jerome ellen benyújtandó keresetben. Meglepetéssel és megbántva észleltem, hogy Bickersdyke elvtárs a közönség soraiban helyet foglaló martalócokat arra biztatja, távolítsanak el engem. Belemart a kézbe, amely etette... Bizony, bizony... A gyűlés ekkor már két pártra szakadt.

Akiket szövetségeseimnek nevezhetnék, a Nyomozékonyak tábora az ujjával füttyült, és azt kiabálta: „Lopás!”, az ellentábor, a Martalócok pedig azon iparkodtak, hogy különféle cselgáncsgyakorlatokba vonjanak be engem. Kínos szituáció volt. Tudom, hogy a pallérozott világfi egyetlen kurta, hányaveti kacajjal intézte volna el az ügyet, de mivel a fentebb említett alkoholszakértő mindkét keze a galléromban volt, a kurta, hányaveti kacajra nem nyílt lehetőségem. Nagyon nem szívesen, de kénytelen voltam kapcsolatunknak úgy vetni véget, hogy állcsúcson ütöttem azt a remek fiút. Elértette a célzást, mert azonnal leült a földre. Nem foglalkoztam tovább a kérdéssel, hanem gondolataimba merülve a kijárat felé vettem utamat, mikor egy másik indulatos

férfi elhelyezte homlokomon a fentieket. Efölött nem lehet csak úgy átsiklani. Magamhoz ragadtam az egyik lábát és a mellénye egy részét, és középtávra vettem az illetőt. Ekkor kezdtek el bekapcsolódni az eseményekbe a Nyomozékonyak, és ettől kezdve hasonlított az eset egy pantomimfesztiválra. Mindenki nagyon sokat ordított, és megütött mindenki mást. Kifinomult kultúrember számára a hely nem kínált többé maradást, úgyhogy az ajtóhoz húzódtam, és elhagytam a helyiséget. Odakint egy taxira bukkantam, beszálltam. Egy törekvő politikust még kénytelen voltam gyomorszájon vágni, mert be akart ülni ő is, ezt követőleg pedig hazahajtottam.

Psmith felállt, még egyszer megnézte homlokát a tükörben, sóhajtott, visszaült.

– Rendkívül nyugtalanító – jelentette ki.

– Szentatyám – mondta Mike –, bárcsak elkísértelek volna. Miért nem mondtad, hogy ugratásra készülsz? Igazán szólhattál volna. Ha tudok róla, a világért ki nem hagyom.

Psmith felvonta szemöldökét.

– Ugratás! – mondta. – Jackson elvtárs, én nem értelek. Csak nem azt gondolod, hogy Bickersdyke elvtárs támogatásán kívül más okom is volt azt tenni, amit tettem? Borzasztó, hogy ebben a világban az ember indítékai mennyire eltorzulnak.

– Hát – vigyorgott Mike – egyvalakiről biztosan tudok, aki el fogja torzítani az indítékaidat, és az Bickersdyke.

Psmith eltöprengett.

– Igaz – mondta –, igaz. Fennáll ez a lehetőség. Komolyan mondom, Jackson elvtárs, fiatal életem

derűjét beárnyékolja, hogy ez az ember milyen végletesen félreért engem. Lehetetlennek látszik jó t cselekedni vele anélkül, hogy rosszra ne magyarázná.

– Mit mondasz neki holnap?

– Nem fogom szóba hozni ezt a fájdalmas incidenst. Ha az üzleti rutincselekvés során találkozunk velem, teszek majd valami könnyed, kellemes megjegyzést – mondjuk az időjárásról vagy az árfolyamokról, aztán folytatom munkámat.

– És mi van, ha magához hívat, és ő maga akarja megtenni azt a könnyed, kellemes megjegyzést?

– Abban az esetben sem fogom elkerülni őt. Ha meginvitál a szobájába, akkor a vendége leszek, és képességeimhez mérten megvitatok majd vele bármely témát, amelyet jónak lát szóba hozni. Bickersdyke elvtárs és én közöttem nem lehetnek fenntartások.

– Ezt én sem hinném. Bárcsak ott lehetnék, és hallhatnám.

– Ezt én is szeretném – felelte Psmith udvariasan.

– De hát neked úgyse számít. Nem rázna meg különösebben, ha kirúgna.

Psmith felállt.

– Meglehet, ebből a szempontból valóban kedvező a helyzetem. Ha az Új Ázsiai Bank nem tart többé igényt Psmith szolgálataira, léteznek még egyéb szférák, ahol egy tehetséges, fiatal férfi teret hódíthat. Nem, Jackson elvtárs, engem nem a kirúgás aggaszt. Sokkal inkább az az egyre valószínűbb eshetőség, hogy Bickersdyke elvtárs meg én sohasem fogjuk megfelelően méltányolni egymást. Mély szakadék tátong közöttünk. Erőmhöz képest mindent elkövetek, hogy hidat verjek fölöttem, de ő nem válaszol. Az ő

oldalán a hídverési munkálatok holtpontra jutottak. Ez vonja homlokomra a gondbarázdákat, Jackson elvtárs. Ez festi szemem alá a sötét karikákat. Szándékomon kívül ingerlem Bickersdyke elvtársat, bosszantom, megakadályozom, hogy élvezze az életet. Mily szomorú. Az élet tele van tragédiákkal.

Mike fölvette az esti újságot.

– Emiatt ne legyen álmatlan éjszakád – mondta. – Igaz is, tudsz róla, hogy a Manchester Unitednek meccse volt ma délután? Győztek. Érdeemes volna leülnöd, és bevágni néhány részletet. Holnap szükséged lehet rá.

– Nagyon igazad van, Jackson elvtárs – mondta Psmith, és visszaült a fotelba. – Szóval Manchester hős fiai nem kevesebb, mint négy alkalommal juttatták a hálóba a bőrgömböt? Áldassék a nevük a drága fiúknak, aminthogy kétségkívül részük is van most ebben. Jackson elvtárs, mostantól ne zavarj. Koncentrálnom kell. A lét vagy nemlét kérdése ez.

12

DIÓHÉJBAN

Mr. Bickersdyke az Új Ázsiai Bank igazgatói szobájában ült, előtte egy halom újság hevert. Legalábbis a felületes szemlélő azt mondta volna, hogy Mr. Bickersdyke az. A valóságban viszont egy működő vulkán ült ott, a bankigazgató ruháját és alakját öltve magára. A bankban általánosan elterjedt az a nézet,

hogy az igazgató aznap minden addigi rekordját megdöntötte. A munkatársak láttak már tőle dühkitörést – még hozzá gyakran –, de a jelenlegi indulati állapotához képest minden előző olyannak tűnt, mint egy, az átlagosnál sokkal béketűrőbb báránka viselkedése. Alig néhány perccel azután, hogy betette lábát a bankba, már az egész házban vibrált az idegesség. A küldöncök falfelére gyülekeztek az alagsorban, fojtott hangon latolgatták az eshetőségeket, és remegő zsigereiket kesernyés itallal próbálták csitítani. A részlegvezetőket máris utolérte a vihar. Mr. Bickersdyke hét és egynegyed perc alatt kivétel nélkül mindegyikükben talált hibát. Az extrovertáltabbak kisurrantak a sarki ivóba, hogy egy csésze kávé segítségével hozzák rendbe megtépázott idegrendszerüket. Az introvertáltak az íróasztaluk mellett ültek, és olyan arcot vágtak, mint akit villám sújtott fültövön. Mr. Rossitert egy fontos megbeszélésből szólította el az idézés – egy papírgalacsin segítségével épp azt próbálta bemutatni Psmithnek, hogyan adta be a labdát Meredith egy kupameccsen Sandy Turnbullnak; a Postázó Részleg feje úgy szökdécselt, mint egy megbolydult tücsök –, és miután alázatosan végighallgatta a bírálatok özönét, úgy tért vissza helyére, mint egy megvert spániel.

Az egész épületben egyetlen ember látszott csupán tökéletesen nyugodtnak és boldognak: Psmith.

Mikor Mr. Rossiter visszatért az oroszlán barlangjából, Psmith ugyanott folytatta a Manchester Unitedről megkezdett eszmecsérét, ahol abbamaradt. Úgy találta azonban, hogy a Postázó Részleg fejének nincs kedve a labdarúgásról (vagy bármi egyébéről)

társalogni, ezért elhalasztotta megjegyzéseit, és békésen visszatért munkájához.

Mr. Bickersdyke fölvelt egy újságot, kihajtogatta, és tekintete végigfutott a hasábokon. Nem kellett sokáig keresnie. A sajtóban uborkaszazon volt éppen, így az ő kis kellemetlenségét, amely eseménydúsabb hetekben alig néhány bekezdést kapott volna, most háromnegyed hasábon tárgyalták.

A cikknek az volt a címe: „Mulatságos hecc”.

Mr. Bickersdyke elolvasott néhány sort, aztán egy horkantással összegyűrte a lapot.

Következőnek egy olyan sajtóterméket vett elő, amelynek politikai irányvonala közel állt az övéhez. Ez is csaknem egy hasábot szentelt az ügynek, ezzel a címmel: „Szégyenteljes incidens Kenningfordban”. A cikkhez egy kis keretes elmélkedés is tartozott.

A cikkecske pontosan úgy fogalmazott, ahogyan Mr. Bickersdyke maga is; olyannyira, hogy átmenetileg kissé meg is nyugtatta. De dühe csakhamar ismét fellángolt. Csöngetett.

– Küldje ide Mr. Smitht – mondta.

William, a küldönc értesítette Psmitht arról, hogy látni kívánják. Psmith arca felragyogott.

– Mindig boldog vagyok, ha a robot egyhangúságát megédesíthetem a kis barátunkkal való beszélgetéssel – mondta. – Egy perc, és ott vagyok.

Nagyon gondosan megtisztogatta tollat, a dosszié mellé helyezte, lefricskázott egy porszemet a kabátujjáról, aztán bement az igazgató szobájába.

Mr. Bickersdyke az ugrani készülő tigris baljós visszafogottságával üdvözölte. Psmith lazán kecses

testtartásban állt meg az asztal mellett, mint a főnök kedvenc magántitkára, aki várja az utasításokat.

A szobában néhány pillanatig súlyos csend uralkodott. A némaságot Psmith törte meg: megemlítette, hogy az árfolyam ma nem változott. Megjegyzésének hangsúlyából arra lehetett következtetni, hogy ez a tény személyes gyönyörűséget szerez neki.

Mr. Bickersdyke szóra nyitotta ajkát.

– Nos, Mr. Smith? – mondta.

– Kéretett valamiért, uram? – tudakolta Psmith behízelgően.

– Pontosan tudja, miért kérettem. Hallani akarom a magyarázatát a tegnapi esti eseményekről.

– Leülhetek, uram?

Kecses mozdulattal leereszkedett egy székre, meg sem várva az engedélyt, térdén felhúzta a nadrágszárat, és megnyerő mosolyt sugárzott az igazgatóra.

– Elítélendő eset – mondta fejcsóválva. – Mélyen elítélendő. De azért ne rójuk meg túl szigorúan azokat a nyers, iskolázatlan embereket. Az alacsonyabb társadalmi osztályok tagjaiban, ha izgalmi állapot lép fel, könnyen felkavarodnak az érzelmek. Olyankor, amikor ön vagy én...

Mr. Bickersdyke közbevágott.

– Elég a bohóckodásból, Mr. Smith.

Psmith megbántva vont fel szemöldökét.

– A bohóckodásból, uram?

– Képtelen vagyok megérteni, miért viselkedett úgy tegnap este, hacsak nem teljesen őrült, amire most már kezdek gyanakodni.

– De uram, csak nem talált valami szokatlant a viselkedésemben? Ha az ön gallérját markolászta volna egy kufár, bizonyára ön sem tett volna kevesebbet, mint hogy megüti a másik orcáját is. Pusztán önvédelemből cselekedtem. Ön is láthatta...

– Maga is tudja, mire gondolok. Arra, ahogy a beszédem alatt viselkedett.

– Kitűnő beszéd volt – jegyezte meg Psmith udvariasan.

– Nos? – firtatta Mr. Bickersdyke.

– Talán túlzásba vitt buzgalom volt részemről, de emlékeznie kell rá, uram, hogy a legtisztább jóindulat vezérelt. Úgy tetszett nekem...

– Elég ebből, Mr. Smith. Bevallom, képtelen vagyok megérteni magát.

– Sajnos így igaz, uram – sóhajtott Psmith.

– Úgy tűnik – folytatta Mr. Bickersdyke, fokozatosan belemelegedve a témába, és arca mind élénkebb lila színt öltött –, úgy tűnik, magának feltett szándéka, hogy engem bosszantson. („Dehogy, dehogy!” – így Psmith.) Csak arra tudok gondolni, hogy cserbenhagyta a józan esze. Üldöz a klubomban...

– A klubunkban, uram – dünnyögte Psmith.

– Legyen oly jó, ne szakítson félbe, Mr. Smith. A sarkamban jár a klubomban...

– Merő véletlen, uram. Néhányszor összefutottunk, ez minden.

– Eljön a gyűlésre, ahol beszédet tartok, és teljesen tébolyult módon viselkedik.

Psmith halkán felnyögött.

– Lehet, hogy maga ezt humorosnak tartja, de biztosíthatom, igen rossz taktika a maga részéről. Az Új Ázsiai Bankban nincs helye a humornak, és úgy vélem...

– Bocsánatot kérek – mondta Psmith.

Az igazgató megrándult az ismerős mondat hallatán. Arcán az érett szilva színe jelent meg.

– Tökéletesen egyetértek önnel – mondta Psmith – abban, hogy a bankban nincs helye humornak, uram.

– Nagyon helyes. Maga...

– A bankban nem is élek a humor eszközével.

Pontosan érkezem; kitartással és buzgalommal dolgozom, míg a munkát el nem végzem. Úgy vélem, ha érdeklődik, azt fogja tapasztalni, hogy Mr. Rossiter nagyon meg van elégedve a teljesítményemmel.

– Az nem tartozik ide, és...

– Lehetséges, uram – mondta Psmith –, hogy ön tévedésben van? Lehetséges, hogy az ön mérlegelése a hivatali órák után is működik? Ha munkaidő után volna is közöttünk bármi csekély félreértés, az hivatalosan nem befolyásolhatja önt. Nem tehetné meg például, hogy elbocsásson a bank szolgálatából, mert bridzs-partnerek voltunk, és valamit elhibáztam a játékban.

– Elbocsáthatom szándékos modortalanságért, Mr. Smith, akár a hivatalban követi el, akár a hivatalon kívül.

– Meghajlok a magasabb tudás előtt – mondta Psmith udvariasan –, de bevallom, kételkedem ebben. Azonkívül – tette hozzá – van itt még valami. Szabadna részletekbe bocsátkoznom?

– Ha bármit tud mondani, most mondja.

Psmith keresztbe vetette a lábát, és megigazította nyakán a gallért.

– Kényes téma, meglehet – mondta –, de ez esetben is legjobb a teljes nyíltság. Ne legyenek titkaink. Hogy a legjobban megvilágítsam mondanivalómat, kissé vissza kell kanyarodnom az időben, odáig, amikor ön augusztusban házunk igen szívesen látott vendége volt.

– Ha abból akarna tőkét kovácsolni magának, hogy az apja meghívott...

– Nem, dehogy – tiltakozott Psmith hevesen. – Szó sincs róla. Ön nem ért engem. A lényeg a következő. Nem kívánok fájdalmas emlékeket ébresztgetni, de nem tagadható, hogy abból az alkalomból imitt-amott némi enyhe súrlódás támadt közöttünk. Meglehet – mondta Psmith nagylelkűen –, hogy az én hibámból. Talán túlságosan nagyigényű voltam, vagy túlságosan szeszélyes. Meglehet. Mindegy, a tény akkor is tény: önnek az a szellemes ötlete támadt, hogy idevesz a bankba, arra számítva, hogy ha már itt vagyok, önnek alkalma lesz (ha megkockáztathatom ezt a kifejezést) befűteni nekem. Ha jól emlékszem, ezt ön maga mondta. Nehezemre esik megfogalmaznom, de ha kirúg a bankból, annak ellenére, hogy az ügyosztály vezetője elégedett a munkámmal, ezzel beismeri, hogy nagyobb falatot harapott, mint amekkorát meg tud rágni. Nem ért egyet? Csak kérdezem.

Mr. Bickersdyke félig fölemelkedett a székről.

– Maga...

– Igaz, igaz, de – visszatérve a lényegre – nem ért egyet? Az egész kínos ügy élénken emlékeztet engem Agészílaosz és az ingerlékeny pterodaktilus esetére,

amelyet, ha netán ön még sohasem hallotta volna, a következőkben ismertetek. Agészílaosz...

Mr. Bickersdyke furcsa, csukladozó hangot produkált.

– Untatom önt – mondta Psmith tapintatosan. – Elég az hozzá, hogy Agészílaosz elvtárs belekötött a pterodaktiluszba, aki pedig semmit sem vétett ellene. Az intelligens jószág pedig, akinek jelszava ez volt: „Nemo me impune lacessit”, fogta magát, és jól megharapta. Olyannyira, hogy Agészílaosz attól kezdve nem szenvedhette a pterodaktiluszokat. Közmondásossá vált, mennyire kerüli őket. A korabeli társasági lapok gyakorta hivatkoztak is erre. Hadd vonjam most meg a párhuzamot.

Mr. Bickersdyke a fentiek alatt végig fuldoklott, de most szóra nyitotta száját. Psmith sietve folytatta.

– Ön Agészílaosz – magyarázta –, én pedig az ingerlékeny pterodaktilusz. Ön, ha szabad így mondanom, a saját akaratából avatkozott belém, elhurcolt békés otthonomból, csak azért, hogy a hatalma alá kerítsen, és befűtsön nekem. De úgy látom, a termodinamika szeszélye folytán a befűtés heve inkább ön felé áramlik. Természetesen alkalmazhat erőszakos eszközöket, ha úgy tetszik, de, mint mondom, a napnál világosabb, hogy terve kezd dugába dőlni. Magánemberként – tanácsolta Psmith, mint egyik barát a másiknak – azt javaslom, ne dobja be a törülközőt. Sose tudhatja, mi történik. Előfordulhat, hogy jelenlegi bámulatos szorgalmam és rátermettségem egyszer csak alábbhagy, és akkor talán, hogy kissé frivol kifejezést használjak, megcsíphet.

Elhallgatott. Mr. Bickersdyke szeme normális állapotában is kissé kidülledt; most azzal fenyegetett,

hogy bármelyik pillanatban kieshet. Arcszíne a szilva színéből átváltott egy másik árnyalatra, amely már az ibolyántúli tartomány felé közelített. Időnként hallatta még azt a bizonyos csukladozó hangot, de ettől eltekintve néma volt. Psmith egy ideig várt, hátha szavaira megjegyzés vagy ellenvetés formájában választ kap, de végül felállt.

– Rendkívül szórakoztató volt ez a kis eszmecsere – mondta szeretetre méltó modorban –, de sajnos nem engedhetem, hogy a pusztán személyes élvezet tovább akadályozzon hivatalos teendőim végzésében.

Visszatérek ügyosztályomra, ahol távollétem már bizonyára megjegyzéseket, sőt talán kétségbeesést váltott ki. Remélhetőleg hamarosan úgyis találkozunk a klubban. Ég áldja, uram, ég áldja.

Kiment a szobából, és visszaandalgott a Postázó Részlegbe, otthagya szobájában az igazgatót, aki mozdulatlanul ült, és üveges tekintettel nézte a semmit.

13

MIKE-OT ÁTHELYEZIK

A fenti epizódot tekinthetjük az első felvonás zárójelenetének abban a gazdasági drámában, amelyben Mike-ra és Psmithre osztották a főszerepet. És, amint felvonásvégeken szokásos, egy darabig nyugalom volt, mielőtt a dolgok újabb csúcspontig fejlődtek volna. Mike napról napra jobban megszokta a

banki életet, és kezdte észrevenni, hogy annak is megvan a kellemes oldala. Amikor sok ember dolgozik ugyanabban az ügyben, még ha azt az ügyet saját maguktól nem választották volna is életcéljuknak, mindenképpen létrejön valamiféle közösségi érzés, ami egyes jellemzőiben hasonlít a középiskola szelleméhez, bár százszorta gyengébb annál. Az ilyen közösségben nincs meg az iskolai szellem legfontosabb vonása: az iskola és annak eredményei iránti büszkeség. Bankok eredményeire senki sem lehet büszke. Amikor az Új Ázsiai Bank megkapta a megbízatást, hogy bonyolítson le egy nagyszabású japán hitelügyletet, az alkalmazottak nem ünnepeltek a székeken ugrálva. Ellenkezőleg: az járt a fejükben, hogy mennyi pluszmunkával jár majd ez az akció, és jó sokat káromkodtak, de azt egyikük sem tagadta, hogy ez az üzlet nagy dolog a bank számára – talán csak ahhoz mérhető, amikor egy iskola megnyeri az Ashburton-kupát. A bankban hideg személytelenség uralkodik. Az iskola élő szervezet.

Ettől a fontos különbségtől eltekintve az Új Ázsiai Bank sok mindenben hasonlított a középiskolára. Az osztályvezetők nem voltak ugyan annyira zsarnokiak, mint az iskolai osztályfőnökök, és az embert inkább felnőttként kezelték, mint férfi a férfit, de mégis érezhető volt az iskola-köztársaság jellegzetes atmoszférája. Néhány keményfejű skót fiatalember kivételével, akik a City más intézményeitől jöttek át, a tisztviselők többsége jóhírű középiskolából került ki. Mike már az első héten két olyan kollégát is talált, aki Wrykynban végzett. Egyiket sem ismerte jól – akkor kerültek el onnan, amikor ő másodéves volt. Mégis jó volt a közelben érezni őket, és tudni, hogy

legalább ők ketten megfelelő neveltetésben részesültek.

Mike személyes sorsán is lendített, hogy rátalált erre a két ex-wrykynira. Mindketten jól ismerték az ő krikettpályafutását, és elterjesztették a hírét. Mint minden londoni pénzintézet, az Új Ázsiai Bank is mélyen érdeklődött a sport iránt, sőt saját kriket csapat volt, amely másodvonalbeli klubcsapatok ellen tisztes eredményeket is képes volt elérni. Az előző évadban a két legjobb ütőjátékosuk távozott a Távols-Keletre, ezért Mike belépését számottevő lelkesedés üdvözölte. Mike megyei válogatott volt. Ugyan csak egyszer játszott a megyei csapatban, de ez nem számított. Átlépte volt azt a bűvös határvonalat, amely a másodosztályú játékost elválasztja az első osztályútól; a bank félelemmel vegyes tisztelettel fogadta. Nem mindennap fordult meg itt megyei válogatott.

Mike nem szerette a banki létet mint eljövendő karrierjének színterét. A bank tisztviselői iránt azonban nem táplált ellenérzéseket, ahogy Sedleigh bentlakói iránt igen. Az utóbbiakra úgy tekintett, mint az iskola velejáróira, következképp ellenségekre. Bankbéli kollégáit inkább sorstársaknak látta – a közös szerencsétlenség áldozatainak. Ugyanabban a csónakban eveztek. Voltak emberek Tonbridge-ból, Dulwichből, Bedfordból, St Paul's-ból és tucatnyi más középiskolából. Egyet-kettőt hírből ismert is az iskolai értesítők lapjairól. Mike rájött arra is, hogy Bannister, aki a Postázó Részlegben az elődje volt, annak idején tagja volt Geddington csapatának, amikor ő a második évét élte a wrykyniban, és játszottak is egymás ellen a wrykyni pályán. Munroe, aki a Tartós Lekötésű

Betétek Osztályán dolgozott, a Ripton csapatkapitánya volt. Minden nap hozott efféle új felfedezést, és minden ilyen felfedezésnek az lett a következménye, hogy Mike egyre jobban beletörődött sorsába. Kellemes emberek gyűltek össze az Új Ázsiai Bankban, és ha nem fenyegették volna a jövő sötét kilátásai – Mike-ot ugyanis, kollégáival ellentétben, nem vonzotta a távol-keleti kiküldetés lehetősége –, egészen elégedett lett volna sorsával.

Mr. Bickersdyke ellenségesége enyhe hátrányt jelentett. Psmith hamarosan magával vitte esténként Mike-ot a klubba, és ez nem segített Mr. Bickersdyke-nak elfelejteni az egykori pengeváltást. Mr. Rossiter jóvoltából Mike-nak nem kellett sokat koptatnia az igazgatói szoba szőnyegét, de két alkalommal, amikor Mike feledékenységből felbélyegzés nélkül adta postára a leveleket, Mr. Bickersdyke-nak lehetősége nyílt, és élt is vele. Ezekről az incidensektől eltekintve azonban eléggé élvezhető volt az élet. Psmith jóindulatú erőfeszítéseinek hála, a Postázó Részleg olyan lett, mint egy boldog család, és az egykor ott dolgozók, köztük Bannister nem győztek álmélni Mr. Rossiter színeváltozásán. Már a ketrecéből sem úgy tört elő, mint az áldozatára lecsapó párduc. Munkatársakat bemártani az igazgatónál – ez a mesterség kihalt a számára. A látvány, hogy Psmith és Mr. Rossiter együtt megy ki ebédelni, teljesen megszokottá vált, már nem is provokált megjegyzéseket.

– Szelídség – magyarázta Psmith Mike-nak az egyik ilyen kirándulás után. – Tapintat és szelídség. Ez

a kulcsszó. Rossiter elvtárs hamarosan karikákon fog átugrálni, addig nem pihenek.

Mike élete tehát már-már egészen kellemesnek volt mondható.

A munkaidő után remekül szórakozott. London újdonságot jelentett számára, és Psmith társaságában tengernyi mulatságot kínált. Psmith jól eltájékozódott a West Enden, és nagyszerű idegenvezetőnek bizonyult. Mike egy ideig tiltakozott az ellen, hogy mindent Psmith fizessen, de Psmith az efféle ellenvetéseket hányaveti következetességgel elsöpörte.

– Kellesz nekem, Jackson elvtárs – mondta egyszer, mikor Mike azt vette észre, hogy Psmith a varieté pénztáránál a zsebébe nyúl, holott már előző este is ő nyúlt a zsebébe. – Össze kell tartanunk. Mint belső magántitkáromnak és tanácsadómnak, mellettem a helyed. Ki tudja, hátha épp a mai előadás szünetében tör rám a megvilágosodás. Talán a zsöllyeszomszédómnak vagy a jegyszedő kislánynak mondjam el gondolataimat? Állj mellettem, Jackson elvtárs, különben elbukunk.

Mike tehát mellette állt.

Addigra úgy belejött a munkába, hogy öt perc pontossággal előre tudta, mikor várható a levelek rohama, így idejének tetemes részét arra fordíthatta, hogy kétes irodalmi értékű regényeket olvasson egy dossziétorony fedezékében vagy a teakonyhán. Az Új Ázsiai Bank teát szolgáltatott alkalmazottainak. Minőségét tekintve a tea rossz volt, a vele járó vajjas pirítós pedig még rosszabb. De megvolt az az előnye, hogy ürügyet kínált eltávozni az íróasztaltól. A teakonyha az alagsorban volt, és falán nagybetűs feliratok hirdették, hogy az urak tíz percet tölthetnek

teázással. A valóságban azonban mindenki addig maradt, amennyire a főnöke tűrőképességét becsülte – az időtartam huszonöt perc és hetvenöt perc között váltakozott.

Túl jó volt az egész ahhoz, hogy sokáig tartson. Az új esztendő elején új ember lépett be, és Mike-ot áthelyezték.

14

MR. WALLER ÚJ MEGVILÁGÍTÁSBAN

Mike-ot a Kézpénz nevű osztályra helyezték, pontosabban annak Fizetőpénztár nevű részlegébe. A megtisztelő feladat, hogy fizetőeszközöket toljon át az ablak belső oldaláról a külsőre, nem Mike-ra hármlott, azt maga Mr. Waller végezte. Mike munkája nem volt ennyire nagyszabású – toll, tinta és könyvek segítségével végezte a háttérben. Alkalmanként, amikor Mr. Waller ebédelni ment, Mike helyettesítette, ilyenkor ő váltotta a csekkeket készpénzre, de Mr. Waller mindig holtidőben ment ebédelni, amikor kevés volt az ügyfél, így Mike-nak nemigen nyílt alkalma arra, hogy vagyontokat mozgasson meg.

Élvezte a Kézpénz Osztályt. Mr. Wallert nagyon rokonszenvesnek találta. A munka könnyű volt, és esetleges hibáit az ősz szakállú úr mindig türelemmel kiigazította; nem használta őket eszközül arra, hogy Mike-ot Mr. Bickersdyke színe elé citáltassa, amint más ügyosztályokon történt volna. A pénztárnok is

megkedvelte Mike-ot, Mike pedig, mint mindig, ha valaki vette a fáradságot, hogy kedves legyen hozzá, a legjobb teljesítményét nyújtotta. Az a Mike, akit nem fenyegetnek rosszindulatú támadások, nem volt azonos azzal a Mike-kal, aki kimeresztí a tuskéit.

Psmith közben nem érezte jól magát. Mégiscsak hallatlan, mondogatta, megfosztani valakit a belső magántitkárától anélkül, hogy kikérnék az engedélyét.

– Ez az eset óriási kellemetlenségeket okozott – mondta Mike-nak, mikor egy délután, egy nyugalmasabb időszakban szomorkásán átsétált a Készpénz Osztályra. – Percenként érzem a hiányodat. Eleven szellemed és együttérzésed felbecsülhetetlen értéket képviselt számomra. Itt állok partra vetve. Az imént is egy eléggé briliáns gondolat ötlött eszembe az életre vonatkozóan. Senki sem volt a közelemben, akinek elmondhattam volna, csak az új ember. Kifejtettem neki, mire az az ostoba fráter csak tátogott. Komolyan, Jackson elvtárs, úgy érzem magam, mint az oroszlán, akitől elrabolták a kölykét. Sherlock Holmes érezte volna így magát, ha áthelyezik mellőle dr. Watson. Mintha az Áldás egy reggel arra ébredne, hogy nincs mellette a Békesség. Rossiter elvtárs megtesz minden tőle telhetőt. Szórványosan beszélgetünk még a Manchester Unitedről – tegnap az első kupafordulóban jól elkalapálták őket; Rossiter elvtárs feketében jár –, de ez már nem ugyanaz. Próbálok dolgozni, de valahogy az sem ízlik. Könnyel írok roppant főkönyvbe bánatot. És ha arcomon olykor mosoly dereng, azt hiszik, sikerül felejtennem. De nem. Megtört ember vagyok. Az az új díszpéldány, akit a helyedre tettek, hasznavehetetlen. A természet

balfogása. De most távoznom kell. Rossiter elvtárs vár reám.

Mike utóda, egy Bristow nevű fiatalember jelentékeny mennyiségű szomorúságot okozott Psmithnek. Legnagyobb hibájául azt róttá fel – pedig Bristow erről nem tehetett –, hogy nem azonos Mike-kal. Volt ezenkívül számos egyéb fogyatékosága is, amelyekről viszont tehetett. Ruháinak szabása mély sebeket ejtett Psmith érzékeny lelkén, valahányszor csak rájuk nézett. Levehető mandzsettát hordott; a munkaidő kezdetén le is vette, és kirakta maga elé az asztalra. Ez a cselekedet önmagában még nem jelentett volna vele született romlottságot, de segített abban, hogy Psmitht ellene hangolja. Az egykori etoni diák világnézetének szerves része volt, hogy aki levehető kézelőt visel, az túllépett az emberi elviselhetőség legszélső határán. Bristow-nak ráadásul kis fekete bajusza és gyűrűje is volt, ami – Psmith megfogalmazása szerint – föltette az *i* betűre a pontot.

Mike néha átment a Postázó Részlegbe, hogy hallgassa kettejük beszélgetését. Bristow mindig maga volt a megtestesült szívélyesség. Psmitht következetesen Smithynek szólította, ami Mike-ot fölöttébb szórakoztatta, de Psmithből nem váltott ki túláradó derűt. Másfelől viszont, mikor szokásához híven Mike-ot „Vén Krikettes”-nek nevezte, a dolog humora lepergett Mike-ról, Psmith arcára ellenben halovány, vérszegény mosolyt csalt, mintha egy megtört szív jobb meggyőződése ellenére próbálna felvidulni.

Bristow eljövételének nettó eredménye az lett, hogy ha a munka meg nem akadályozta ebben, Psmith

a Készpénz Osztályon töltötte ideje nagy részét, Mike-kal és Mr. Wallerrel beszélgetve. Az utóbbi – ellentétben a többi osztályvezetővel – nem idegenkedett attól, hogy beosztottai látogatókat fogadjanak. Ha a munka nagyon megsűrűsödött, Mr. Waller ajkát enyhén dorgáló szavak hagyták el, de egyébként nem vette rossz néven, hogy Psmith Mike-nál rendezkedett be. Elnéző természete miatt olykor meg is gyűlt a baja Mr. Bickersdyke-kal. Az igazgató nem gyakran sétálgatott a bank helyiségeiben, de néha mégis megtette. Egy ízben rajtakapta Hutchinsont, aki akkoriban a Készpénz Osztály beosztottja volt, amint székét kényelmesen a falnak döntve egy rózsaszínű újságból sporthíreket olvas fel egy barátjának, akinek a Kimenő Számlák Részlegében lett volna a helye, de most Hutchinson lábánál, kényelmesen heverészett a padlón. Az ezt követő beszélgetés nem tartozott Mr. Waller legkellemesebb emlékei közé. Mr. Waller túl jószágos volt ahhoz, hogy beleszóljon alárendeltjei dolgába, ha ez nem volt múlhatatlanul szükséges. Az igazsághoz tartozik, hogy az Új Ázsiai Bankban fölöslegben volt a munkaerő. Túl sok embert vettek fel az elvégzendő munkára. A bank londoni részlege igazából már csak óvoda volt. A távol-keleti fiókok szakadatlanul igényelték az új tisztviselőket, és ezeket először a londoni irodába kellett fölvenni, hogy megtanulják a szakmát – akár szükség volt ott rájuk, akár nem.

Az egyik ilyen látogatás után történt, hogy Mr. Waller új, eddig nem sejtett oldalát mutatta meg egyéniségének. Psmith enyhe depresszió állapotában látogatott át, abból a célból, hogy szokása szerint Bristow-ról beszélgessen. Bristow aznap reggel

állítólag olyan színösszeállítású mellényben jelent meg, hogy Psmith kereken kijelentette: nem hajlandó egy ügyosztályon tartózkodni vele.

– Bristow és Bickersdyke elvtársakkal súlyosbítva – panaszkolta Psmith – a munka lassanként elviselhetetlen a számomra. Szájról szájra jár a suttogás: „Psmith napjai meg vannak számlálva. Reformerként már csak a »futottak még« rovatba tartozik. Elveszítette a lendületét.” De mit tehetnék? Nem tudom egyszerre mind a kettőn rajta tartani a szemem. Ha egy pillanatig Bickersdyke elvtársra koncentrálok, és megpróbálok az ő érdekében tenni valamit, mi történik? Bristow elvtárs fogja magát, és fölvesz egy gyapjúból szőtt naplementét. A tárgy hirtelen tárult a szemem elé, és elmondhatom, alapjaimban rendített meg. Annak a mellénynek a váratlanságában rejlik az ereje. Fölöttébb elbátortalanító. Mindig azon iparkodom, hogy pozitív gondolatokat tápláljak embertársaim iránt. Meggyőződéses szocialista lévén mindent elkövetek, hogy őbenne is meglássam a benne lévő jót, de hát nagyon nehéz. Bristow elvtárs a legsúlyosabb érv az emberi egyenlőség ellen, amivel valaha találkoztam.

Ezen a ponton megszólalt Mr. Waller.

– Nagyon örülnék, ha hagyná Jacksont dolgozni – mondta. – Úgy látom, túl sok itt a fecsegés.

– Régi hibám – mondta Psmith szomorkásán. – Igen, igen, megyek, és mindent elkövetek, hogy sorsommal szembenézzek, de bizony nem könnyű feladat.

Elcsigázottan támolygott fel a Postázó Részleg irányába.

– Jackson, kérem – mondta Mr. Waller –, beülne pár percre a helyemre? Át kellennem valamiért a Bejövő Számlák Részlegébe. Azonnal jövök.

Mike kezdte már megszokni, hogy olykor rövid időre helyettesíti a pénztárnokot. Egyszer-kétszer előfordult ez szinte minden nap. Szigorúan véve a dolgot, Mr. Waller hibát követett el, amikor a csekkek beváltását olyan gyakorlatlan munkaerőre bízta, mint Mike, de az Új Ázsiai Bank abban is különbözött a többi banktól, hogy szinte sohasem bonyolított nagy összegű pénzmozgást a pult fölött. Két-háromfontos csekkekkel sűrűn jöttek be az ügyfelek, de igazán nagy pénzek nagyon ritkán cseréltek gazdát.

Elvégezvén intéznivalóját a Bejövő Számlák Részlegében, Mr. Waller kis kitérővel tért vissza a helyére; útba ejtette a Postázó Részleget.

Psmith sápadt, merev arccal ült a helyén, és számokat rótt a könyvbe. Fáradt mosollyal fogadta Mr. Wallert, mint egy megkínzott szent, aki karóba húzva is őrizni akarja derűjét.

– Bristow elvtárs! – szólalt meg.

– Mi van, Smithy? – fordult meg a másik.

Psmith szomorúan Bristow mellényére mutatott, amely valóban egészen határozott színű volt.

– Semmi, semmi – felelte Psmith. – Csak látni szerettelek volna.

– Viccelj ám a... – morogta Bristow, és visszafordult a munkájához. Psmith Mr. Wallerre nézett, mint aki azt mondja: „Most már látja, mit kell itt kiállnom. És mégsem adom fel, nem én.”

– Ööö... izé... Smith – mondta Mr. Waller–, amikor az előbb Jacksonnal beszélgetett...

– Ne is mondjon többet – szakította félbe Psmith –, nem fog még egyszer előfordulni. Miért zavarnám meg a munkát az ön ügyosztályán pusztán azért, mert egy kis együttérzésre van szükségem? Férfi módjára el fogom viselni Bristow elvtársat. Végtére is, az állatkertben sokkal rosszabbak is vannak.

– Nem, nem – mondta Mr. Waller sietve –, nem erről van szó. Jöjjön csak át bátran bármikor, ha a munkája engedi. De most veszem észre, hogy Bristow-t Bristow elvtársnak nevezte.

– Bizony, hogy igaz – ismerte be Psmith. – Erről is le kell szoknom. Különben még elbízta magát.

– És amikor Jacksonnal beszélt, szocialistának vallotta magát.

– A szocializmus életem nagy szenvedélye – vallotta Psmith.

Mr. Waller arca felélénkült. Izgalmában szinte a szava is elállt.

– Boldogan hallom – hebegte. – Komolyan, boldog vagyok. É... én is...

– Szintén az Ügy harcosa? – kérdezte Psmith.

– Ú... Úgy van.

Psmith komolyan kinyújtotta kezét. Mr. Waller lelkesülten megrázta.

(5. illusztráció)

– A bankban nem szívesen beszéltem eddig erről senkivel – mondta Mr. Waller –, de én is szívvel-lélekkel benne vagyok a mozgalomban.

– Előre a Forradalomig? – kérdezte Psmith.

– Pontosan. Pontosan. Határozottan. Azt akartam kérdezni... Szóval, én vasárnaponként szabadtéri beszédeket szoktam tartani, és...

– Hyde Park?

– Nem, nem. Alsó-Clapham. Ott... szóval kényelmesebb ott, ahol lakom. Mármost, ha már érdeklődik a mozgalom iránt, arra gondoltam, talán eljöhethetne jövő vasárnap, és meghallgathatná a beszédemet. Persze csak akkor, ha nincs jobb dolga.

– A legnagyobb örömmel – mondta Psmith.

– Pompás. Hozza el Jacksont is, utána pedig mindketten meg vannak híva vacsorára, ha van kedvük.

– Nagyon köszönöm.

– Volna kedve esetleg felszólalni is?

– Nem – jelentette ki Psmith –, nem. Nem hiszem. Az én szocializmusom inkább gyakorlati jellegű. Ritkán beszélek. De önt meghallgatnom nagy élvezet lesz. Milyen... ööö... milyen jellegű beszédeket szokott tartani?

– Hát, hogy is mondjam – húzogatta a szakállát szégyenlősen Mr. Waller –, amolyan... amolyan kesernyését...

– Értem.

– Kissé epés, ironikusat...

– Így is gondoltam – bólogatott Psmith. – Minden idegszálammal várom a vasárnapot. És Jackson elvtárs ott lesz az oldalamon.

– Kitűnő – mondta Mr. Waller. – Megyek is, szólok neki.

ESEMÉNYDÚS ÓRÁK ALSÓ-CLAPHAMBEN

– Elsőbben is – jelentette ki Psmith – meg kell bizonyosodnunk, valóban létezik-e olyan hely, hogy Alsó-Clapham. Az ember természetesen hallotta már ezt a nevet, de vajon sikerült-e valaha is hitelt érdemlően bizonyítani a létezését? Szerintem nem. Ezzel végezvén meg kell találnunk a módját eljutni oda. Kapásból úgy gondolnám, hogy ehhez tengeri utazásra van szükség. Másfelől viszont Waller elvtársnak, aki ott honos, láthatólag semmilyen nehézséget nem jelent mindennap bejönni az irodába. Ennélfogva – tudsz követni, Jackson? – Angliában kell lennie. Ez esetben géperejű bérkocsit fogadunk, és kéz a kézben, jó szerencsénkben bízva nekivágunk az ismeretlennek.

– Szerintem villamossal is oda lehet menni – jegyezte meg Mike.

Psmith enyhe borzongást nyomott el.

– Attól tartok, Jackson elvtárs – mondta –, hogy a Psmith-féle ősi *noblesse oblige* ezt nem teszi lehetővé. Nem. Egy könnyű ebéd után lelibbenünk a Trafalgar Square-re, és leintünk egy taxit.

– Eszeveszett drága.

– De micsoda cél érdekében! Lehet-e bármilyen költséget túlzottnak nevezni, ha az árán Waller elvtársat lehet hallani, amint epés és ironikus?

– Szerintem zűrös ez az egész – vélte Mike. – Nagyon remélem, nem kever bele bennünket is. Totál hülyén vennénk ki magunkat.

– Esetleg még szólhatnék is pár szót – mondta Psmith hanyagul –, ha elkap az ihlet. Végül is ki vagyok én, hogy azokat a szegény fickókat megfosszam egy kis örömtől?

Mike ettől őszintén megrémült.

– Figyelj – hápogta –, ha bohócot akarsz csinálni magadból, az Isten szerelmére, legalább engem ne rángass oda. Van elég bajom anélkül is.

Psmith egy legyintéssel elsöpörte az aggályokat.

– Te – jelentette ki – a hatalmas, és remélem, érdeklődő hallgatóság része leszel. Semmi több. De még az is lehet, hogy nem kap el az ihlet. Lehet, hogy nem lesz kedvem beszélni. Nem tartozom azok közé, akik csak azért beszélnek, hogy ne legyen csend. Ha épp nem lesz mondanivalóm az ezerfejű számára, hát legfeljebb néma maradok.

– Akkor nagyon remélem, hogy nem kap el – mondta Mike. A legjobban attól iszonyodott, hogy sok ember egyszerre figyeljen rá – kivéve a krikettezést, ami persze más dolog –, és az a kellemetlen érzés vett rajta erőt, hogy Psmith ezzel éppen fordítva van.

– Majd meglátjuk – felelte Psmith szórakozottan. – Ha a múzsa homlokon csókol, esetleg nagyot is alkothatok a retorika műfajában. Egyszerű, szürke ember vagyok, de meggyőződésem, hogy ha lehetőséghez jutok, bizonyos hatás kiváltására képes vagyok. De majd meglátjuk. Majd meglátjuk.

Mike-nak be kellett érnie ezzel az iszonyú bizonytalansággal.

Aggodalmakkal eltelve bandukolt Psmith mellett a lakástól a Trafalgar Square-ig, hogy taxit keressenek, mely Alsó-Claphambe továbbítaná őket.

Mr. Wallerrel Alsó-Clapham peremén beszéltek meg a találkozózt, a régi claphami városháza mellett. Az odavezető úton Psmith kedélyét leginkább a *débonnaire* jelző írhatta volna le. Mike viszont épp ellenkezőleg: hallgatag volt és aggodalmas. Eléggé ismerte Psmitht ahhoz, hogy tudja: ha csak egy fél lehetőség is felmerül, minden helyzetet a maga módján szórakozássá formál, és akkor minden esély megvan rá, hogy neki, Mike-nak is bele kell majd keverednie. Sőt – ettől a gondolattól a haja is égnek állt – a dolog odáig is fajulhat, hogy beszédet kell majd tartania.

Alig fordult meg a fejében ez az iszonytató eshetőség, Psmith máris megszólalt.

– Nem is tudom – mondta elgondolkodva –, nem kellene-e téged is felkérni egy beszédre.

– Hallgass ide, Psmith – kezdte Mike szenvedélyesen.

– Nem tudom. A te tömör, metszően pontos stílusod biztosan eljutna a tömegekhez. De mindegy, majd meglátjuk, majd meglátjuk.

Mire elértek Alsó-Claphambe, Mike az idegösszeroppanás határán volt.

Mr. Waller a tavacska rácskerítésénél várta őket. A Forradalom apostola józan, fekete ruhát viselt, kivéve a lángoló karmazsinvörös nyakkendőt. Tekintetében lelkesedés lobogott; erősen elütött a szelíd jóságtól, ami hetenként hat napon át tükröződött benne. Az egész ember átalakult.

– Hát itt vannak – mondta. – Itt vannak. Remek. Épp idejében érkeztek. Wotherspoon és Prebble elvtársak már elkezdték beszédüket. Most, hogy megjöttek, én következem. Erre jöjjenek. Ott vagyunk a fák alatt.

Egy kis facsoport felé vették útjukat, amelynek közelében már jelentékeny mekkoraságú sokadalom kezdett gyülekezni. Látni való volt, hogy a szónokok részét képezik Alsó-Clapham vasárnap délutáni szórakozási lehetőségeinek. Míg odaértek, Mr. Waller szakadatlanul beszélt és gesztikulált. Psmith kissé atyáskodó modorban, de érdeklődéssel hallgatta. Mike úgy haladt a gyűlés felé, mint a kutya, akit fürdetni visznek. Jobb ügyhöz méltó hevességgel utálta az egész helyzetet. Érezte, hogy még mielőtt lemenne a nap, hülyét fog csinálni magából. De szent esküvéssel fogadta, hogy semmilyen erő nem viheti fel a szónoki emelvényre.

Ahogy közelebb értek, Wotherspoon és Prebble elvtársak hangja egyre kivehetőbb lett. Hallhatónak hallható volt eddig is, nem is kevésbé, de most felfokozódott a hangereje. A magas, sovány Wotherspoon elvtársnak oldalszakálla és magas hangja volt. Szavai úgy záporoztak, mint a szökőkút vize, ha erős szél fúj. Nagyon lelkes volt. Lelkes volt Prebble elvtárs is. Talán még lelkesebb, mint Wotherspoon elvtárs. Némiképp mégis hátrányt szenvedett, ugyanis hiányzott a szájpadrólása. Ettől a legkiválóbb gondolatai is kissé bizarrul hangzottak, mintha valami ismeretlen nyelven mondaná őket. A hallgatóság az ő emelvénye körül volt a legsűrűbb. A jelen lévő felnőttek kétségkívül egyszerűen csak komédiásnak tekintették, és boldogan hahotáztak, amikor felszólította őket:

vonuljanak a Park Lane-re, hogy irgalom és lelkifurdalás nélkül tegyék a földdel egyenlővé. A gyerekekben több kétség merült fel. Többen összeomlottak, és könnyek között kellett elvezetni őket.

Amikor a harmadik emelvényre fellépett Mr. Waller, közönségét csupán Psmith, Mike és egy foxterrier képezte. Aztán fokozatosan mások is odaszegődtek. A tömeg némi tétovázás után úgy döntött, hogy érdemes meghallgatni. Mr. Wallernek megvolt a maga módszere. Nélkülözte a Prebble elvtársban meglévő szórakoztatói adottságokat, de ezt mozgáskultúrával ellensúlyozta. Két kollégája viszonylag nyugodtan állt a helyén, Mr. Waller ellenben oly mozgékonyt tanúsított, amilyet az ember csak a lapátolt zöldborsótól és a forró téglára tett macskától várt volna el. Amikor a Lordok Házát gyalázta, lekuporodott. Amikor a plutokraták erkölcstelen módszereit szedte ízekre, jobbra-balra hajladozott. A monarchikus rendszer szenvedélyes lemészárlása közben fél lábon ugrált. Ez már jobban megfelelt a tömeg ízlésének. Wotherspoon elvtárs azt tapasztalta, hogy hallgatósága elpártol tőle. Prebble elvtárs szájpaddási fogyatéksága sem volt elég, hogy nyáját egyben tartsa. A tömeg teljes létszámban a harmadik emelvény körül csoportosult.

Mike, akit a sokaság elsodort Psmith mellől, egyre növekvő rosszkedvvel hallgatta a szónoklatot. A színházi nézőtéren ülő, érzékeny lelkű embereken vesz néha erőt ez az érzés, ha a színpadon valaki nevetségessé teszi magát. Hullámokban öntötte el a minden logikát nélkülöző szégyenérzet – mintha neki volna röstelkednivalója, nem annak, aki odafent ágál.

Kedvelte Mr. Wallert; viszolyogtató érzés volt látnia, hogy ez a derék ember kiteszi magát a tömeg gúnyolódásának. Hangulatán az sem enyhített, hogy Mr. Waller nem vette észre a gúnyolódást – azt hitte, tapsolnak neki. Mike-ban valami tétova, meghatározatlan düh halmozódott fel.

Bosszúsága akkor kezdett körvonalakat öltetni, amikor a szónok elkanyarodott a szocializmus általános témájától, és a józan életről kezdett beszélni. Mr. Wallernek nem volt konkrét oka, hogy szót ejtsen a józanságról, hacsak az nem, hogy önnön szavaitól fellelkesült. A szocializmusról tett kijelentéseivel úgy kapcsolta össze a témát, hogy a tömegek letargiáját az alkohol túlzott élvezetének tulajdonította. A tömeg a Rang és Vagyon elleni támadások alatt elégedetten veregette önnön vállát, de most azt tapasztalta, hogy a támadások ellene fordulnak, és ezt visszautasította. Azért jöttek ide, hogy a szónokoktól azt hallják, ők a legklasszabb fickók a földkerekségen, nem azért, hogy szemükre lobbantsa apró hibáikat. A gyűlés hangulata kezdett ellenséges lenni. A fújolás gyakoribbá és kevésbé jóindulatúvá vált.

– Waller elvtárs jót akar – súgta egy hang Mike fülébe –, de ha még sokáig így lövöldöz rájuk, zendülés tör ki.

– Figyelj, Psmith – mondta Mike gyorsan –, nem állíthatnánk le? Ezeknek itt kezd elégük lenni belőle, és ahogy elnézem őket, minden kitelik tőlük. Már most sincs sok híja, hogy neki ne menjenek.

– Ugyan miként vethetnénk gátat az áradat elé? Nem tudom. A pasas fel van húzva. Ki fog pakolni, ha esik, ha fúj. Úgy érzem, már megint pácba kerültünk,

Jackson elvtárs. Csak annyit tehetünk, hogy figyeljük, mi lesz.

A tömeg percről percre fenyegetőbbé vált. Mike közelében a léhűtők kasztjába tartozó fiatal emberek egy csoportja kiváltképp termékenyen ontotta a megjegyzéseket. Psmith a szónokra függesztette tekintetét, de Mike ezt a csoportot figyelte árgus szemmel. Egyszer csak észrevette, hogy egyikük, egy micisapkás, gallér nélküli inget viselő, tagbaszakadt ifjonc lehajol.

Amikor ismét fölemelkedett, egy kődarab volt a kezében.

A látvány sarkantyúként hatott Mike-ra. A tárgy nélküli, céltalan düh már vagy félórája fortyogott benne. Most egyszeriben erre a micisapkásra irányult az egész.

Mr. Waller éppen egy pillanatnyi szünetet tartott átkozódásában. A micisapkás fölemelte a kezét. A tömegben mozgolódás támadt, s amikor Psmith megfordult, azt látta, hogy Mike nyakon ragadja a merénylőjelöltet, és a földre rántja, körülbelül úgy, ahogy a rögbijátékos bánik el a felé tartó támadóval.

A tömeg figyelmét egy dolog képes minden körülmények között elterelni a szónokról: az, ha két egyede között nézeteltérés támad. Mr. Waller józanságról vallott nézetei íziben feledésbe merültek. A közönség Mike és ellenfele köré csoportosult.

Az utóbbi talpra kecmertget, és körben forgolódva kereste támadóját.

– E' vót a', Bill! – irányították Mike-ra a figyelmét segítőkész hangok.

– Ez a ürge vót, amék megcsapott, Bill – mondták mások, több figyelmet fordítva a részletekre.

Bill rák módjára, oldalazva közelített Mike-hoz.

– Hát te meg kinyavalya vagy? – így Bill.

Mike nagyon helyesen felismerte a kérdésben a szónoki jelleget; látta, hogy Bill nem szomjazza valóban a kilétére vonatkozó információt, ezért nem adott választ. Pontosabban: a válasz, amelyet adott, nem szóbeli volt. Megvárta, míg vállatója kellő közelségbe ér, és akkor a szeme közé vágott. Minden szóáradatnál kielégítőbb felelet volt, ha magának Billnek nem is, de a szemlélőknek mindenképpen.

A tömeg elégedett sóhajt hallatott. Kezdett úgy alakulni a vasárnap délutánjuk, ahogy a vasárnap délutánoknak alakulniuk kell.

– Add ide a kabátodat – mondta Psmith lendületesen –, és próbálj meg gyorsan túlesni rajta. Mindenféle hókuszpókuszba ne menj bele. Már az elején adj bele mindent, amit csak tudsz. Én éberem ügyelek majd, nehogy a barátai és rokonai is bekapcsolódjanak.

Psmith látszólag megőrizte nyugalmát, de belül nem volt ennyire összeszedett. Tisztességes küzdelem, elfogulatlan és megbízható közönség előtt, amely igazodik az ilyenkor érvényes etiketthez – ez egy dolog. Ami a micisapkás Bill-lel támadt súrlódást illette, Psmith tudta, hogy Mike képes lesz kielégítő módon elintézni. A tömegről viszont nem lehetett tudni, meddig éri be a megfigyelői szereppel. Afelől nem lehetett kétség, hogy rokonszenvük melyik oldalra hajlik. Bill mostanra már levetette kabátját, és rekedt hangon előadta szándékainak vázlatos forgatókönyvét. Az, hogy leüti Mike-ot, és agyagba döngöli, csupán az

enyhébbek közé tartozott a rajongó közönségnek tett ígéretei sorában. Nyilvánvaló volt, hogy ő a köz kedvence.

Psmith, bár kifelé nem mutatta, nem csekély balsejtelmek gyötörték.

Mike ezzel szemben nem táplált aggodalmakat a jövő iránt, lévén hogy a közvetlen jelenben sok minden lekötötte figyelmét. Psmithhez képes megvolt az a nagy előnye, hogy ő kijött a béketúrésból. Psmith képes volt egészében áttekinteni a helyzetet, mérlegre tenni a kockázatot és a lehetőségeket. Mike viszont csak Billt látta, aki leszegett fejfel, felhúzott vállal közeledett.

– Aggyneki, Bill! – javasolta valaki.

– Hajrá, Arsenal! – szólott egy hang a tömeg peremvidékén.

– Indujjel, Bill! – hangzott a barátok kórusa az első sorokból. És Bill elindult.

16

TOVÁBBI FEJLEMÉNYEK

Bill (családneve ismeretlen) nem tartozott a tudományosan túlképzett ökölvívók közé. Nem kedvelte az amerikai stílusú védelmet, az artisztikus cseleket. Tökéletesen egyéni stílust fejlesztett ki, amelyhez a mintát részint a teknősbékától, részint a

szélmalomtól kölcsönözte. Fejét válla közé igyekezett rejteni, és körkörös suhintásokban kaszált a karjával.

Mike ezzel szemben egyenesen állt, és egyenesen ütött, aminek az lett az eredménye, hogy nagyon megfájdult az ökle ellenfele koponyájától. Ez Billt a legkevésbé sem látszott zavarni. A szélmalomkörök egyike eltalálta Mike-ot a bal füle mögött. A tömeg diadalordításban tört ki.

Mike felbőszült. Megnyitotta az offenzívát. Bill a pillanatnyi sikertől megrészeségülten hátralépett, és tetszetős hadonászást vitt véghez, mikor Mike rávetette magát, mint a leopárd.

Összeakaszkodtak. Mike-nak sikerült jó fogást vennie, és erőteljesen nekilökte Billt egy testes, kocsmáros külsejű férfinak. Földre zuhantak mindketten, és Bill került alul.

Ebben a percben bekapcsolódtak Bill barátai.

Mike először abból szerzett tudomást erről, hogy valaki hatalmas ütést mért a vállára egy sétabottal. Az ütés akkor is fájtna, ha rajta van a felöltő, így, hogy csak zakóban volt, sokkal nagyobb fájdalommal járt, mint életében bármi. Ordítva szökkent talpra, de Psmith még előtte ott termett. Mike látta, hogy támadója újból ütésre emeli a botot, aztán összecsuhtok, mert Eton egykori büszkeségének ökle lesújtott az állcsúcsára.

Mike egyetlen lendülettel Psmith mellé ugrott.

– Nincs itt keresnivalónk – jegyezte meg amaz szomorkásán. – Lépünk le, azt hiszem. Nyomás!

Egy emberként indultak rohanvást abba az irányba, ahol a legritkább volt a tömeg. A Mike és Bill küzdelmét körülvevő nézősereg gyűrűje Bill

szövetségeinek közbeléptével megbomlott; abban az irányban, amerre futottak, csak két ember ácsorgott. Ezek ketten láthatólag a semlegesség álláspontjára helyezkedtek, mert egy mozdulattal sem próbálták megállítani a menekülőket. Psmith és Mike átsüvített a nyiladékon, és az út felé vették az irányt.

A váratlan fordulat épp annyi előnyt biztosított nekik, amennyire szükségük volt. Mike a válla fölött hátranézett. Úgy látta, a tömeg az utolsó emberig a nyomukba szegődött. A kocsmáros alól kiásott Bill vezette a mezőnyt. A második helyet egy három főből álló csoport tartotta, a többiek egy bolyban loholtak utánuk.

Ebben az alakzatban értek ki az útra.

Vagy ötven méterrel távolabb egy villamos vesztegelt. Normális körülmények között alighanem jóval előbb elindult volna, mint hogy Psmith és Mike odaér, de a kalauz, akinek ereiben sportemberi vér csörgedezett, látta, hogy valami olyasmi van kibontakozóban, mint a maratoni futás finise, ezért nem adta meg az indítójelet. Kilépett inkább az útra, hogy tisztább rálátása legyen az eseményekre, s egyúttal szólt a vezetőnek is, aki azonnal csatlakozott hozzá. A felső szint utasai felálltak, hogy jobban lássanak. Buzdító szavak is elhangzottak.

Psmith és Mike tízméteres előnnyel érte el a villamost; ha akkor a jármű készen áll az indulásra, minden rendben is lett volna. Csakhogy amikor Bill és barátai odaértek, a vezető és a kalauz még mindig lent állt az úttesten.

A dolog mostantól hasonlított a Horatiusok esetére a hídon. Psmith és Mike a villamos peronjára érve a lépcső tetején megfordult, és védekező állást

vett fel. Bill háromméteres előnnyel érkezett, megragadta Mike-ot, és magával rántotta az útra. Psmith is leereszkedett; méltóságát némiképp csorbította, hogy fején féloldalra billent a kalap, de készen állt arra, hogy lekösse az újonnan érkezőket.

Psmith ökölvívóként nélkülözte azt a fennkölt méltóságot, amely az élet egyéb helyzeteiben jellemezte, de kétségkívül hatékonyan működött. A természet különlegesen hosszú karokkal ruházta fel, természetéhez képest rendkívül fürgén mozgott, és határozottan úgy látszott, mintha valamikor a pályafutása során megtanulta volna, mit kezdjen a kezével. A három következő futó közül az első, aki a sétabotot kezelte, balszerencséjére egyenesen belefutott az egykori etoni diák baljába. Szerencsésen időzített találkozás volt ez; az előrelendülő ököl és a futó test sebessége összeadódott; a botos ember a járdáig tántorodott, ott megpördült, és leült. Az események további menetéből nem vette ki a részét.

A másik kettő egyszerre, kétfelől támadt rá Psmithre. A bal felől érkező belebotlott Mike-ba és Billbe, akik épp azon iparkodtak, hogy kiválogassák egymást önmagukból. Rájuk is esett, így Psmithnek csak a harmadikkal kellett foglalkoznia. Magas, inas fiatalember volt az illető; két szembetűnő vonása a hosszú orra és a sárga mellénye volt, Psmith az előbbit ballal, az utóbbit jobbal ütötte meg. A magas fiatalember gurgulázott, és összeütközött Bill-lel, akinek épp akkor sikerült elszabadulnia Mike-tól, és talpra tántorodnia. Az aszfaltbirkózásban még egyet kapott Mike-tól a szeme alá, ezért úgy érezte, nem egészen azonos egykori önmagával. A sárgamellényest ellenségnek vélvén éppen hozzáfogott, hogy ütések

helyezzen el az álla körüli területre, amikor egy határozott, tekintélyes hang szólalt meg: – Hé, hé, mi folyik itt?

Konfliktushelyzetben nincs hatékonyabb nyugtatószer, mint egy londoni rendőr szájából elhangzó „Mi folyik itt?”. Bill felhagyott abbéli szándékával, hogy felaprítsa álélt cimboráját, az utóbbi pedig felült, pislogott és hallgatott.

– Mi folyik itt? – ismételte a rendőr. Psmith a kívánt dőlésszögbe igazította kalapját, és magára vállalta a magyarázatot.

– Elszomorító jelenet, biztos úr – mondta. – Gátlástalan garázdaság, amely, fájdalom, oly gyakori manapság London utcáin. Ezek ketten, meglehet, mostanáig meghitt jó barátok voltak, de összekülönbözhetnek valamin, alkalmasint egy jelentéktelen apróságon, és mi történik? Máris verekednek. Máris...

– E’ megcsapott engem – mondta a magas termetű fiatalember. Egyik kezével zsebkendőt nyomkodott az arcára, a másikkal vádlón Psmithre mutatott, akinek tekintetében kellő arányban keveredett a szánalom és a megrovás.

Bill ezalatt nyugtalanul körözött a csoportozat körül; láthatólag az alkalmat kereste, hogy a hatósági közeget megkerülve ismét keze közé kaparinthassa Mike-ot. Eközben válogatatlan kifejezésekre ragadtatta magát, melyeket a rendőr döbbenen és mélyen elítélt.

– Tűnés innét – mondta a törvény embere. – Tűnés, amíg szépen beszélek.

– Bizony – mondta Psmith jóságosán. – A biztos úr a maga érdekében beszél. Jó ízlésű, körültekintő

férfiú; tudja, mi helyes, mi nem. Az ő tanácsa jó tanács. Meg kell fogadni.

A rendőr csak ekkor figyelt fel Psmithre. Odafordult, ránézett. Psmith magasztaló szavai nem lágyították meg. Hangjában gyanakvás bujkált.

– Há maga mibe mesterkedik? – kérdezte hidegen. – Ez a ember itt aszongya, maga megcsapta. Psmith legyintett.

– Csupán önvédelemből – mondta –, csupán önvédelemből. Mi mást tehet az ember, akiben van kurázsi? Enyhe legyintés volt csupán, hogy elejét vegyem az esetleges további agressziónak.

A rendőr némán állt, mérlegelte az elhangzottakat. Aztán jegyzetfüzetet húzott elő, és megnyalta ceruzáját. Ezt követőleg tanúként idézte a villamoskalauzt.

– Elismerésre méltó, eszélyes cselekedet – helyeselt Psmith. – Ez az egyszerű, talpig becsületes ember hű beszámolóját fogja adni a történeteknek. Azután pedig a villamos – bár vajmi keveset tudok a villamosok szokásairól – bizonyára még ma elmegy valahová. Azt indítványozom tehát, hogy váljunk szét, és ki-ki haladjon tovább a maga útján.

Két félkoronás pénzdarabot vett elő a zsebéből, és elgondolkodva összecsendítette őket. A rendőr viselkedésében enyhülés volt megfigyelhető. Ahogy Psmithre nézett, abban kevesebb volt immár a szigor.

A látvány a kalauzt sem hagyta teljesen hidegen.

A kalauz előadta, hogy mán éppen nyomútak vóna tovább, mer épp eleget szobroztak a megállóba, amikó meggyött az a két ürge, a hosszú a fél szemüvegivel (Psmith meghajolt) meg a másik, ászt ott

lohótak a úton, a többiek meg futtak utánnuk.

Hozzátette, hogy a két úr a villamoshoz érve felszállt, a többiek meg rájuk támadtak. Ezt követőleg pedig, fejezte be, hát ugyi vót egy kis bunyó, aszt annyi.

– Világos, kitűnő összefoglaló – mondta Psmith.

– Pontosan így történt. Jackson elvtárs, úgy látom, a színhelyet makulátlan becsülettel hagyhatjuk el. Csatát nyertünk. Ööö... biztos úr, ugye nem okoztunk túlságosan sok gondot önnek? Ha esetleg ez a csekélység...

– Köszönöm, uram. – Fülbemászó csengés-bongás hallatszott. – Na, kérem, akkor most mindenki eriggyen a dógára. Épp eleget báméskottak itten. Tűnés. Kalauz, indítsa a villamost.

Psmith és Mike a villamos tetején foglalt helyet. Amikor a kalauz odaért, Psmith egy félkoronást nyomott a markába, és érdeklődött a felesége meg az apróságok hogyléte felől. A kalauz kijelentette, hogy hál' isten agglegény, kilyukasztotta a jegyeket, és visszavonult.

– Kitűnő téma egy történelmi tárgyú festmény számára – jegyezte meg Psmith. – A sebesültek elvonulnak az alsó-claphami csatateréről. Hogy vannak a sebeid, Jackson elvtárs?

– A hátam fáj, mint a nyavalya – felelte Mike. – Meg a fülem is. Ott talált el az a pasas. Neked nem történt bajod?

– Fizikailag – így Psmith – nem. Lelkileg nagyon is. Figyeled, Jackson elvtárs, hogy mi történt? Villamoson utazom. Én, Psmith pénzt adtam villamosjegyért. Ha ennek a klubban híre megye...! Komolyan mondom, Jackson elvtárs, egész

pályafutásom alatt ilyen katasztrófa még nem fordult elő.

– Le is szállhatunk éppen – vetette közbe Mike.

– Te mindenre gondolsz – mondta Psmith elismeréssel. – Már megint biztos kézzel mutattál rá a lényegre. Ereszkedjünk alá. A távolban egy taxit pillantottam meg, és felismertem benne azt, amire szükségünk van. Jerünk, elegyedjünk szóba a vezetőjével.

17

VASÁRNAPI VACSORA

A taxi tetemes költségkihatás árán visszavitte őket a lakásba, ahol Psmith megkérte Mike-ot, hogy főzzön teát – ebben a tevékenységben csupán szemlélőként szeretett részt venni. Voltak nézetei a teakészítésről, s ezeket előszeretettel ismertette is egy fotel vagy egy kanapé mélyéről, de ennél tovább sohasem jutott. Mike háta sajgott még a botütéstől, és nem is kissé fáj mindene; alágyújtott a kannának, tejet kerített, és végül előállította a terméket. Psmith töprengve hörpintett csészéjéből.

– Mily kellemes – mondta – egy kis pihenés a megpróbáltatások után. Ezt az egyszerű csésze teát nem is értékelnénk igazán, ha délután az idegeink fel nem korbácsolódnak. Most már üldögélhetünk kényelmesen, mint hadviselt veteránok, egészen addig,

míg el nem jön az ideje, hogy ismét elinduljunk Waller elvtárshoz.

Mike felkapta a fejét.

– Micsoda? Csak nem azt akarod mondani, hogy megint ki akarsz bumlizni Alsó-Claphambe?

– Kétségkívül. Waller elvtárs vacsorára vár bennünket.

– Ekkora hülyeséget! Még egyszer azt az egész utat...

– *Noblesse oblige*. A hír már felröppent a Waller-háztartásban: Jackson és Psmith jön vacsorára! Nem okozhatunk csalódást. Már levágták a hízott kappant, és az asztal roskadozik a délről maradt finomságok alatt. Ott a helyünk; különben is, te nem vagy kíváncsi rá, hogy van szegény Waller elvtárs? Lehet, hogy mire odaérünk, már a végsőt sóhajtja. Szerintem a felbőszült tömeg meglincselte.

– Nem hiszem – mondta Mike. – Túlságosan el voltak foglalva velünk. Jól van, eljövök, ha ragaszkodsz hozzá, de szerintem akkor is tiszta hülyeség.

Mike sok mindent képtelen volt megérteni Psmith viselkedésében, például azt is, mennyire szeret Psmith idegen közegben tartózkodni. Komoly erőfeszítést is hajlandó volt tenni ennek érdekében. Mike, mint a legtöbb kortársa, csak a vele egykorúak és azonos társadalmi helyzetűek között érezte magát felszabadultnak. Psmitht viszont épp ezek untatták, sokkal jobban szeretett olyanokkal beszélgetni, akik teljesen más világban élnek. Mike nem volt sznob. Egyszerűen csak nem volt meg benne az a képesség, hogy más társadalmi osztályok tagjaival szót értsen. Nem tudta, miről beszélgessen velük, hacsak nem profi

krikettjátékosok voltak. Azokkal szemben sohasem érzett gátlásokat.

Psmith más volt. Ő mindenkivel meg tudta értetni magát. Mintha képes lett volna az agyukba nézni, az ő szemszögükből látni a dolgokat.

Ami Mr. Wallert illeti, őt Mike személy szerint kedvelte, és a védelmében tekintélyes kockázatot is hajlandó volt vállalni, de teljes szívével-lelkével utálta a gondolatot, hogy Mr. Waller házában vacsorázzék. Tudta, hogy semmi beszédtemája nem lesz. Psmith viszont szemlátomást úgy nézett az este elébe, mint aki kitűnő szórakozásra számít.

*

A ház, ahol Mr. Waller lakott, Alsó-Clapham északi részén, kertés házak sorában állt. Maga a házigazda nyitott nekik ajtót. Nem borították súlyos sebek, nem sóhajtotta a végsőket – sőt nagyon is jó testi-lelki állapotban leledzett. Épp a templomból tért haza, még a kesztyű és a cylinder is rajta volt. Csak úgy nyikorgott a meglepetéstől, amikor meglátta, ki áll a küszöbön.

– Nahát, nahát! – kiáltott fel. – Hát itt vannak! Törtem is a fejem, hová lehetek. Attól tartottam, valami komolyabb bajuk esett. Hogy azok a brigantik súlyosan bántalmazták magukat. Amikor utoljára a szemem előtt voltak, éppen...

– Iszkoltunk – vetette közbe Psmith méltóságteljes szomorúsággal. – Ne fáradjon azzal, hogy mézes szavakba próbálja csomagolni a keserű tényt. Iszkoltunk. Szedtük a lábunkat, és a felbőszült tömeg ott lihegett a sarkunkban. Méltatlan helyzet egy

shropshire-i Psmith számára, bár, végtére is, Napóleon ugyanezt tette.

– De hát mi történt? Én nem láttam semmit.

Annyit vettem észre, hogy az emberek egyszer csak nem rám figyelnek, hanem mindenki maga és Jackson köré csoportosul. Aztán Jackson verekedésbe keveredett egy fiatalemberrel.

– Jackson elvtárs hallott már arról, hogy minden ember egyenlő, és alkalmasint próbára akarta tenni ezt az elméletet. Kíváncsi volt, hogy Bill elvtárs egyenlő-e övele. A kísérletnek idő előtt vége szakadt, de az én személyes véleményem szerint Jackson elvtárs egy árnyalatnyival jobban teljesített.

Mr. Waller érdeklődve nézett Mike-ra, aki egyik lábáról a másikra állt, és feszengett. Remélte, hogy Psmith nem szól egy szót sem a verekedés valódi okáról. Olyan érzése volt, hogy Mr. Waller hosszasan és bőbeszédűen hálálkogna, ő pedig nem szeretne volna az ifjú hős szerepében látni magát. Vannak pillanatok, amikor az ember kevésnek érzi önmagát a ráosztott szerephez.

Szerencsére még mielőtt Mr. Waller további kérdéseket tehetett volna fel, megszólalt a vacsorához hívó csengő, és ők beléptek az ebédlőbe.

(6. illusztráció)

A vasárnapi vacsora, hacsak nem nagyszabású és fesztelen módon zajlik, talán a leglehangolóbb minden létező étkezés közül. A marhasült kényelmetlenül feszeng, jeges idegesség vibrál a lekváros pite fölött, a gyümölcskocsonya nyomorúságosan didereg.

A szesztartalmú italok segítenek ellensúlyozni a fentiek hatását, csakúgy, mint a szórakoztató társalgás. Mr. Waller asztalánál egyik sem volt jelen. A józan életről vallott nézetek nemcsak a pulpituson érvényesültek a pénztárnok életében: kiterjedtek otthonára is. A társaság tagjai sem tartoztak a jeles szórakoztatók közé. Psmith és Mike, valamint házigazdájuk mellett négy személy foglalt még helyet az asztalnál: Prebble elvtárs, a népszónok; egy Richards nevű fiatalember; Mr. Waller unokahúga, aki Ada névre hallgatott, és Mr. Richards menyasszonya volt – valamint Edward.

Edward Mr. Waller fia volt. Tíz esztendő számlált, nagyon szűk etoni öltönyt viselt, és arcán az a rendkívül visszataszító kifejezés ült, amelyet a tömpe orr képes kölcsönözni némely ifjúnak.

A legfelületesebb szemlélő számára is nyilvánvaló volt, hogy Mr. Waller imádja a fiát, és rettenetesen büszke rá. A pénztárnok özvegyember volt; Edwarddal való ötpercnyi ismeretség után Mike máris megállapította, hogy Mr. Waller felesége járt jobban. Edward Mike mellett ült, és minden erőfeszítése arra irányult, hogy vele beszélgesse. Psmith az asztal túlsó végén foglalt helyet, és monokliján keresztül atyai szeretetet sugárzott kettejük felé.

Mike kislányokkal egészen jól megértette magát. Jobban szerette őket bizonyos távolságból, de ha sarokba szorították, aránylag normális teljesítményt tudott nyújtani. A kisfiúk viszont jeges borzadályal töltötték el. Azt tartotta, hogy kisfiúkat nem volna szabad nyilvánosság elé bocsátani addig, míg abba a

korba nem cseperednek, hogy valamelyik középiskola színeiben pályára léphessenek.

Edward a tájékozott fiúcskák közé tartozott. Már az első falatnál megkezdte a támadást Mike ellen.

– Tudod, melyek Marseille fő kiviteli cikkei? – kérdezte.

– Micsoda? – mondta Mike hidegen.

– Tudod, melyek Marseille fő kiviteli cikkei? Én tudom.

– Ó – mondta Mike.

– Bizony. És azt tudod, hogy mi Madagaszkár fővárosa?

Mike arca olyan vörös lett, mint a bélszín, amellyel épp foglalkozott, és azt válaszolta, hogy nem tudja.

– Én tudom.

– Ó? – felelte Mike.

– Ki volt az első király...

– Ne nyaggasd Mr. Jacksont, Teddy – mondta Mr. Waller, de a hangjában büszkeség bujkált, mintha azt mondaná: „Mondhatom, nem sok vele egykorú fiú van, aki ilyen kérdésekkel tudná nyaggatni, Mr. Jackson.”

– Nem, nem – szólt közbe Psmith –, Mike szereti az ilyesmit. Mindig is azt tartottam, hogy a vacsoraasztal melletti kötetlen csevelyből sokat tanulhat az ember. Én magam is sokat köszönhetek...

– Fogadok, hogy te se tudod, mi Madagaszkár fővárosa – vágott közbe Mike udvariatlanul.

– De én tudom – szólt Edward. – Elmondjam Izrael királyait? – tette hozzá Mike felé fordulva. Psmith tudománya szemlátomást hidegen hagyta. Érdeklődése kizárólag Mike-ra összpontosult.

Mike rosszkedvű némaságban vett a céklából.

Épp tele volt a szája, amikor Prebble elvtárs kérdezett tőle valamit. Prebble elvtárs, mint korábban rámutattunk, derék fickó volt, de szájüregéből hiányzott a földém.

– Tessék? – kérdezte Mike.

Prebble elvtárs megismételte kérdését. Mike segítséget kérve Psmithre nézett, de Psmith a tányérját figyelte.

Mike érezte, hogy valamilyen választ meg kell kockáztatnia.

– Nem – felelte határozottan.

Prebble elvtárs kissé visszahőkölt. Zavart csend állt be. Aztán Mr. Waller sietett tolmácsként Mike segítségére. Elvtársának beszédmódja az ő számára már nem tartogatott rejtélyeket.

– A mustárt, Prebble? Hogyne, hogyne. Volna szíves odaadni Prebble-nek a mustárt, Mr. Jackson?

– Ó, bocsánat – hebegte Mike, és kezét kinyújtva ráborította a vizeskancsót a lekváros pitére.

A szemére ereszkedő fekete ködben, miközben talpraugrott, és dadogva mentegetőzött, Edward Waller fiatalúr hangját hallotta, amint szenvtelenül emlékezteti az asztaltársaságot: Peruval Cortez ismertette meg a mustárt.

A házigazda maga volt az udvariasság és jóindulat. Nagylelkűen igyekezett átsiklani a kis baleset fölött. De az ember életében gyökeres változást hoz, ha egy aránylag idegen házban a vacsoraasztalnál rádönt egy vizeskancsót a lekváros pitére. Mike lelkileg összetört. Folytatta az étkezést, de tönkrement ember lett belőle.

Fokozatosan az asztal túlsó végén is érzékelhetővé vált, hogy a dolgok nem úgy mennek, ahogy kellene. A szobát nyomott hangulat lengte be. Az ifjú Mr. Richards úgy nézett, mint egy kitömött hal, és Mr. Waller unokahúgának arca is kemény és feszült volt.

– Ejnye, ejnye, Ada – mondta Mr. Waller könnyedén –, téged meg mi lelt? Semmit sem eszel. Talán George mondott valamit? – tette hozzá tréfásan.

– Köszönöm, Róbert bácsi – felelte Ada kimérten –, nincs semmi baj. Mr. Richards nem tud olyan mondani, ami engem kihozna a sodromból.

– Mr. Richards! – ismételte Mr. Waller döbbenet. Honnan is tudhatta volna, hogy a templomtól hazáig, ezen a rövid úton a világ átalakult, George-ból Mr. Richards lett, és mindennek vége?

– Biztosíthatlak, Ada... – kezdte a szerencsétlen fiatalember. Ada hidegen hátat fordított neki.

– Ugyan, ugyan – mondta Mr. Waller zavartan. – Mi ez az egész? Mi ez az egész?

Unokahúga erre zokogásban tört ki, és kiszaladt a szobából. Lehet, hogy létezik kínosabb helyzet a vendég számára, mint egy családi veszekedésbe csöppenni, de nekünk nincs tudomásunk róla. Mike a feje búbjáig elvörösödött, és igyekezett elsüllyedni a tányérjában. Prebble elvtárs számos megjegyzést tett, melyek talán megvilágosító erővel hatottak volna, ha érteni lehet őket. Mr. Waller elképedve nézte Mr. Richardst, Mr. Richards vörös, elkínzott arccal meglazította gallérját, és hallgatott. Psmith előrehajolt, és megkérdezte Edward Waller úrfit, mi a véleménye a költségvetési törvény új tervezetéről.

– A templomból hazafelé – szólalt meg végül Mr. Richards – váltottunk néhány szót a feminista mozgalomról.

– A végzetes téma! – mormogta Psmith.

– Ausztráliában... – kezdte Edward Waller fiatalúr.

– Kissé... kissé ékelődtem rajta – mondta Mr. Richards. Psmith együtt érzőén csettintett.

– Ausztráliában... – mondta Edward.

– Csak mondtam a magamét, mit sem sejtve, vidáman, amikor egyszer csak nekem támadt. Honnan tudhattam volna, hogy testestül lelkestül benne van a mozgalomban? Ön ezt sohasem mondta nekem, Mr. Waller – tette hozzá szemrehányólag.

– Ausztráliában... – mondta Edward.

– Megyek, megpróbálom lecsillapítani. Honnan tudhattam volna?

Mr. Richards hátralökte székét, és kiviharzott a szobából.

– Affifem, ho a heghovv... – mondta Mr. Prebble békítőleg, de félbeszakították.

– Milyen kellemetlen – mondta Mr. Waller. – Sajnálom, hogy ilyesmi közbejöhett. Ada oly mélyen érző, sérülékeny leány... Olyan...

– Ausztráliában – mondta Edward egyenletesen – *már ma is* működik a feminista mozgalom. Hát ezt tudtad? – kérdezte Mike-tól.

Mike nem válaszolt. Tekintetét a tányérra függesztette. Homlokán verítékcsepp gördült alá. Ha érzéseit e pillanatban megszondázták volna, e néhány szóban foglalódnak össze: „Halál, hol a te fullánkod?”

PSMITH FELFEDEZÉST TESZ

– A nők... – szólalt meg Psmith, mint aki olyan témához szól hozzá, amelyben igazán otthonos, és közben szedett magának a lekvárral töltött, borban áztatott, tejszínhabos-mandulás piskótából – a nők, ha jól emlékszem, szóval... ööö... pont ilyenek. De térjünk el kissé ettől a következtetéstől, és fordítsuk figyelmünket a tulajdon kérdésére, amellyel kapcsolatban ön és Prebble elvtárs oly sok érdekességet mondott ma délután. Talán ön – fordult Prebble-hez – volna szíves Jackson elvtárs kedvéért, aki újonc ugyan az Ügy iránti érdeklődésben, de igen érdeklődő, összefoglalni azokat a rendkívül világos...

Prebble elvtárs felragyogott, és megnyilvánult. Mike rájött, hogy mindeddig fogalma sem volt arról, mi az unalom. Voltak pillanatok az életében, melyeket kevésbé érdekesnek érzett, mint más pillanatok, de ehhez a gyötrelemhez egyik sem volt mérhető. Prebble elvtárs előadása úgy ömlött, mint a gáton áthömpölygő vízáradat. Néha elhangzott egy-két felismerhető szó, de oly ritkán, hogy nem álltak össze semmivé. Mr. Waller hébe-hóba közbevetett egy-egy megjegyzést, de nem sűrűn. Szemlátomást azon a véleményen volt, hogy Prebble elvtárs az igazi nagy elme, az ő nézeteihez bármit hozzátenni olyan volna, mint futtatni színaranyt, kifestegetni a liljomot. Mike nem szólalt

meg, Psmith és Edward ugyancsak hallgatott. Az előbbi mintha transzban lett volna, a gondolataival volt elfoglalva, Edward viszont dús kekszbányát fedezett föl a tálalóasztalon, ezért túlságosan elfoglalt lett a beszédhez.

Körülbelül húsz perc elteltével, amelynek során Mike kínjai tompa rezignációvá alakultak, Mr. Waller azt javasolta, hogy menjenek át a nappaliba, ahol Ada, úgymond, zsolttárogat fog játszani.

Mike-ot ez a jövőkép sem kápráztatta el, de úgy érezte, hogy ahhoz képest, ami van, bármilyen változás csak kedvező lehet. Oly régóta ült már a gyümölcskosznya romjait bámulva, hogy az szinte már hipnotizálta. Az áttelepülés azzal a remek eredménnyel is járt, hogy sikerült megszabadulni a tömpe orrú Edwardtól – őt ágyba küldték. Utolsó szavai kérdés formájában fogalmazódtak meg; a kérdés a derékszögű háromszög átfogójára és az arra rajzolt négyzetre vonatkozott.

– Feltűnően intelligens fiú – jegyezte meg Psmith.
– Egyszer igazán átküldhetné hozzánk teára, Waller elvtárs. Megeshet, hogy én magam távol leszek, mert egyes-bajos dolgaim elszólítanak, de Jackson elvtárs bizonyosan otthon lesz, és boldogan elbeszélget majd velem.

Útban a nappali felé a lépcsőn Mike igyekezett Psmith mellé sodródni, hogy korai távozást javasoljon, de Psmith éppen elmélyült beszélgetésben volt a házigazdával. Mike-ra Prebble elvtárs maradt, aki az ebédlőben tartott előadással láthatólag éppen csak a felszínét súrolta a témának.

Mr. Waller zsolttárogat ígért a nappaliban, de ez túlságosan nagyra törő (vagy borúlátó) tervnek

bizonyult. Amikor beléptek, Adának nyoma sem volt. Úgy látszott, a leány egyenesen nyugovóra tért. Az ifjú Mr. Richards a kanapén ült, és rosszkedvűen lapozgatott egy fényképalbumban, amelyben Edward Waller fiatalúr képmásai sorakoztak, mértani haladvány szerint fokozódó undorítótságban – emitt pendelyben, amiben úgy nézett ki, mint egy szörnyeteg, amott tengerészruhában, amiben úgy nézett ki, mint semmi más a világon. A felvételek szemlélése látni valóan csak fokozta Mr. Richards búbánatát, de ő kitartott.

Prebble elvtárs sarokba szorította a vonakodó Mike-ot, és mint a Vén Tengerész, fénylő szemével fogta meg. Psmith és Mr. Waller a túlsó sarokban összedugott fejjel nézegetett valamit. Mike lemondott arról, hogy menekülését Psmithtől remélje, és azzal a gondolattal próbálta felszínen tartani magát, hogy ez mégsem tarthat így örökké.

Úgy tűnt, órák telnek el, és Mike egyszer csak azt hallotta, hogy Psmith búcsúzik a házigazdától.

Talpra ugrott. Prebble elvtárs épp egy mondat közepén tartott, de ez a pillanat nem volt alkalmas finom udvariaskodásra. Mike-nak szilárd meggyőződése volt, hogy mennie kell, mégpedig azonnal.

– Attól tartok – mondta Psmith –, hogy el kell szakítsuk magunkat a társaságtól. Mérheterlenül élveztük ezt az estét. Egyszer el kellene látogatnia hozzánk, és hozza el Prebble elvtársat is. Ha én esetleg távol lennék is, Jackson elvtárs akkor is bizonyosan otthon lesz, és határtalan örömet szerezne neki, ha többször hallhatná Prebble elvtársat arról a témáról megnyilatkozni, amelynek oly nagy mestere. –

Amennyire érteni lehetett, Prebble elvtárs azt mondta, hogy ő mindenképpen eljön. Mr. Waller arca ragyogott. Mr. Richards borúsan, némán rázott kezét velük.

Alig értek az utcára, alig csukódott be mögöttük a kapu, Mike kiöntötte a szívét.

– Figyelj, Smith – mondta szándékosan –, ha a belső magántitkár és tanácsadó posztja azzal jár, hogy ilyesmiben kell részt vennem, akkor jobb, ha azonnal elfogadod a lemondásomat.

– Nem felelt meg az ízlésednek az orgia? – kérdezte Psmith együttérzéssel.

Mike fölnevetett. Afféle kurta, tompa, keserű nevetés volt.

– Képtelen vagyok, Jackson elvtárs – mondta Psmith –, felfogni a hozzáállásodat. Bőséges táplálékban volt részed. Elszórakoztál az edényzettel. Az a bohóctréfa, amit a vizeskancsóval előadtál, már magában megérte a belépti díjat, és ráadásul alkalmad volt egy téma szakavatott mesterének előadásában gyönyörködni. Mit kívánsz még?

– Mi a fenéért varrtad a nyakamba azt a Prebble-t?

– A nyakadba varrtam? Hát éppen hogy te akaszkodtál rá. Alig tudtalak elrángatni mellőle. Amikor felálltam, hogy induljunk, te csak ültél, és kimeredt szemmel figyelted. Életemben nem láttam még ilyen elragadtatott odaadást. Valóban azt akarod elhíttetni velem, hogy a látszat csalt? Hogy nem érdekelt, amit mond? Nahát, nahát. Mennyire félreismerjük néha embertársainkat!

– Igazán odajöhettél volna segíteni. Ez azért erős volt.

– Túlságosan elmerültünk Waller elvtárssal. Létfontosságú kérdésekről beszélgettünk. De hát fiatal még az éjszaka. Szálljunk be ebbe a taxiba, vegyünk nyugatnak utunkat, keressünk egy kávéházat, és vidítsuk fel magunkat egy könnyű frissítővel.

Megérkeztek egy kis kávézó elé, amelynek kirakatában mintha a német kolbászok múzeumát rendezték volna be; letelepedtek egy üres asztal mellé, és kávéval rendeltek. Mike-ot hamarosan lecsillapította a kellemes környezet; a gyümölcskocsonya, Edward és Prebble elvtárs által hagyott benyomások fokozatosan elhalványultak emlékezetében. Psmith ezalatt szokatlan csendbe burkolózott, és nagy figyelemmel lapozgatott egy jókora albumot, amelyben újságkivágásokat szokás gyűjteni. A lapokat szemlélve Psmith arcán különös mosoly ébredt. Látni lehetett, hogy fejében kellemes gondolatok járnak.

– Hé – mondta Mike –, mi van nálad? Hol szerezted?

– Waller elvtárs volt oly szíves, és kölcsönadta. Vacsora után mutatta meg, tudván, mennyire elkötelezett híve vagyok az Ügynek. Ha kevésbé elmerülten ittad volna Prebble elvtárs szavait, meg is kértelek volna, hogy gyere, és nézz bele te is. De mindegy, most itt a lehetőség.

– De mi ez? – firtatta Mike.

– A Tulse Hill-i parlament üléseinek jegyzőkönyve – mondta Psmith nyomatékkal. – Hű feljegyzés mindenről, ami elhangzott, az összes bizalmatlansági indítvány és minden egyéb, amivel időnként borsot törtek a kormány orra alá.

– Mi a fene az a Tulse Hill-i parlament?

– Az, fájdalom – mondta Psmith komor, gyászos hangon –, nem létezik többé. Oly szép volt, amíg élt, de mostanra már végrehajtotta a híres eltűnési mutatványt. Vedd eszedbe, Jackson elvtárs, hogy most nem az eleven, mozgékony jelennel van dolgunk, hanem a távoli, elrozsdált múlttal. És mégis, bizonyos értelemben köze van az eleven, mozgékony jelenhez is.

– Fogalmam sincs, mi az ördögről beszélsz – mondta Mike. – De hadd nézzek bele.

Psmith átnyújtotta az albumot, aztán hátradőlt, a kávéját iszogatta, és Mike-ot figyelte. Mike arca először unott és kifejezéstelen volt, de hirtelen felgyűlt rajta az érdeklődés fénye.

– Aha! – mondta Psmith.

– Ki ez a Bickersdyke? Van valami köze a mi Bickersdyke-unkhhoz?

– Nem más, mint maga a mi kitűnő barátunk.

Mike forgatta a lapokat, és mindegyiken elolvasott egy-két sort.

– Huhú! – kuncogott. – Kissé elragadtatta magát, mi?

– El bizony – mondta Psmith. – Tüzes, szenvedélyes természet ez a Bickersdyke elvtárs.

– Itt például átkokat szór az egész kormányra. Örület, hogy miket kíván nekik.

Psmith bólintott.

– Magam is felfigyeltem rá.

– De mi ez az egész?

– Amennyire Waller elvtárs elhullajtott szavaiból kihámoztam – magyarázta Psmith –, mintegy húsz évvel ezelőtt, amikor ő és Bickersdyke elvtárs fiatal tisztviselő volt az Új Ázsiainál, mindketten tagjai

voltak a Tulse Hill-i parlamentnek. Akkoriban Bickersdyke elvtárs ugyanolyan bösz szocialista volt, mint ma Waller elvtárs. Csak éppen úgy látszik, idő múltával érvényesülni kezdett a világban, és némiképp változtatott a nézetein, kiváltképp a vagyon és a tulajdon ártalmasságával kapcsolatban. És ez az a pont, mint látod, ahol a távoli, elrozsdált múlt összekeveredik az eleven, mozgékony jelennel. Ha egy tapintatlan ember megjelentetné ezeket a fölöttébb tehetséges beszédeket, amelyeket Bickersdyke elvtárs még a Tulse Hill-i parlament oszlopaként harsogott, az esélyei mint kormánypárti képviselőjelöltnek, fölöttébb megcsappannának Kenningfordban. Tud követni, kedves Watson? Úgy becslem, a kenningfordi választópolgárok, akiknek fejlett humorérzékét már volt alkalmam megtapasztalni, azonnal rávetnék magukat. Nagyon-nagyon kellemetlen megpróbáltatás volna Bickersdyke elvtárs számára, ha ezek a beszédek valamilyen módon napvilágra kerülnének.

– Csak nem akarod...

– Semmit sem kívánok elhamarkodni. Ezt a tetszetős kötetet egyelőre csupán elteszem a többi becses könyvem mellé. A „Könyvek, amelyek segítettek az életben” nevű polcra fogom helyezni. Úgy gondolom ugyanis, hogy nem fog ártani, ha esetleges válsághelyzetben a kezem ügyében van. Most viszont – fejezte be – későre jár, talán ideje volna a hazatérésnek.

EDWARD MEGBETEGSZIK

A bankban télen a legkellemesebb az élet. Amikor a külvilág sötét, nyirkos és hideg, a házban uralkodó világosság és meleg megnyugtató hatást kelt. A banképület belseje kellemes szilárdság benyomását kelti. A zöld ernyős lámpák fénye otthonosságot kölcsönöz a helyiségeknek. Mivel az odakinti világ oly kevés kellemetességet kínál, a banktisztviselő a magas széken ülve úgy érezheti, végül is nem megy rosszul a sora. Nyugtalankodni csak akkor kezd majd, amikor hosszúak a napok, a járdán verőfény ragyog, és a világon minden azt kiáltja, milyen jó lehet most vidéken.

Mike-nak az Új Ázsiai Bankban befutott karrierje során az első két hetet kivéve nem kellett a napsütés kísértésével szembenéznie. Most, amikor hideg és nyomorúságos volt az idő, szinte tökéletesen elégedettnek érezte magát. Belejött már a munka ritmusába, napjai gyorsan teltek, és a munkaidőn túli sorsában semmi kivetnivalót nem talált.

Élete igen rendezetten folyt. Reggelente épp idejében ért be ahhoz, hogy aláírja a könyvet, mielőtt bevitték volna a főkönyvelőhöz. Ez tíz órakor történt. Tízről tizenegyig henyélt. Az ügyosztályon ebben az időben semmi sem történt; Mr. Waller természetesnek vette, hogy Mike átsétál beszélgetni a Postázó Részlegbe, mert Psmithnek rendszerint volt valami vadonatúj panaszkodnivalója a gyűrűtulajdonos Bristow-val kapcsolatban. Tizenegyedtől fél egyig adódott valami kis enyhe teendő. Ha nem volt éppen valami rohammunka, vagy Mr. Wallerre nem jött rá a

lelkiismeretességi roham, az ebéd elhúzódhatott fél egytől kettőig is. Kettőtől fél négyig további munka. Fél négytől fél ötig tea az alagsorban, egy regény társaságában. Fél öttől ötig vagy még egy kis munka, vagy beszélgetés, attól függően, hogy volt-e valami tennivaló, vagy nem. Semmiképpen sem kellemetlen módja egy késő januári hétköznapi eltöltésének.

Az sem volt kétséges, hogy érdekes kis közösség gyűlt össze az Új Ázsiai Bankban. Az egész intézménynek volt valami könnyed, amatőr jellege. Nem olyan volt, mint a többi bank, amelynek fő részlege a londoni központ, ahol minden csak a szigorú munka, és az egyes ember egy bizonyos fajtájú és mennyiségű rutinmunka elvégzésére szolgáló gépezetté változik. Az Új Ázsiai Bank dolgozóinak sok szabadidejük volt, ezért meg tudták őrizni egyéniségüket. A munkán kívül másra is gondolhattak. Tulajdonképpen annyi volt a szabad idejük, hogy kész csoda, ha egyáltalán gondoltak a munkára.

A ház tele volt különös figurákkal. Ott volt például West, akit annak idején eltávolítottak Haileyburyből, mert szokása volt kölcsönként lovakkal a környékbeli versenyeket látogatni, amit pedig szigorúan tiltott a szabályzat; továbbá szükségképpen elmulasztotta az estéli istentiszteletet, és túllépte a kimaradási időt. Alacsony, nyeszlett fiatalember volt, fekete haját szorosan a fejére tapasztotta. Olyan, jellegzetes öltözékben járt, amelyet a vicclapokban rajzolnak a sportemberekre.

Ott volt aztán Hignett, aki a bankban kapott szerény javadalmazást kis mulatókban kupléénekléssel egészítette ki. Mike-nak bevallotta: ott akarja hagyni a bankszakmát, amint sikerül nevet szereznie, és

komolyan a hivatásával foglalkozhat. Elmondta: a múlt héten a Bedford bárban „kiütötte a közönséget”, és állításának alátámasztására mutatott egy újságkivágást az *Éra* című lapból, amelyben a szerző az alábbiakat írta: „Elfogadható volt még a műsorban a Zuáv ugrócsoport, Steingruber Kutyái és Arthur Hignett.” Mike sok szerencsét kívánt neki.

És ott volt Raymond, aki újságírással is foglalkozott; ő jegyezte a Bagatell című lapban a „Szókimondó üzenetek háziasszonyoknak” rovatot, Lady Augusta álnéven; ott volt Wragge, aki abban hitt, hogy a Föld lapos, és vasárnaponként erről szónokolt a Hyde Park közönsége előtt; és voltak még sokan, mind-mind nagyon érdekesek, nagyon alkalmasak arra, hogy Mike délelőttönként elbeszélgessen velük, mikor épp nem volt munkája, és valamivel el kellett ütnie az időt.

Mike azon kapta magát, hogy fokozatosan mind jobban és jobban ragaszkodik az Új Ázsiai Bankhoz.

Egy reggelen, valamikor február elején különös változást vett észre Mr. Waller viselkedésében. A Kézpénz Osztály vezetője általában derűsen érkezett, és rendszerint (túl bőbeszédűen, gondolta Mike, bár mindig udvarias érdeklődéssel hallgatta végig) tömpe orrú kisfia, Edward legfrissebb mondásait és tetteit ismertette. A csodagyermeknek egyetlen cselekedete sem maradt rejtve Mike előtt. Több alkalommal meghallgathatta, hogyan nyert a fiúcska első díjat az iskola Általános ismeretek vetélkedőjén (Mike ezt könnyen el tudta képzelni), hogyan ejtette csapdába egy zseniális nyelvi feladvánnyal Mr. Richardst (aki egyébként kibékült Adával), és miként alkotott anagramma-sorozatot az új segédlelkész nevére,

amikor az egyház embere egy vasárnap délután meglátogatta őket.

Ezen a bizonyos napon azonban a pénztárnok hallgatag és szórakozott volt. Mike jó reggeltjére búbanatosan válaszolt, aztán leült asztalához, és üres tekintettel nézett a levegőbe. Arcán különös, szürke, fáradt kifejezés ült.

Mike nem értette a dolgot. Nem szívesen tette volna fel a kérdést, hogy talán valami baj van-e. Mr. Waller állapota láttán megmagyarázhatatlanul félszegnek, szégyenlősnek érezte magát. Valahányszor szomorúsággal találkozott, mindig elállt a szava. Érzékeny természet lévén sokszor átkozta magában ezt az ostoba ügyetlenséget, amely ilyenkor megszállta, és megakadályozta, hogy együttérzését szavakba öntse. Mindig is irigyelte a színpadi hősöket, akik azonnal megtalálták és bűgő hangon elő is adták a megfelelő szavakat, ha valaki bajba került. Sokszor gondolt rá, vajon képes lesz-e valaha szert tenni a tehetségre, hogy ilyen alkalmakkor vigasztaló szavak kristálytisztá folyamát ontsa magából. Pillanatnyilag nem tellett tőle több, mint egy homlokráncolás. Már-már sértően hidegnek érezte önnön viselkedését.

Aztán eszébe jutott egy szerencsés ötlet: tanácsot kér Psmithtől. Úgyis épp a csevegés órái jártak, átlátogatott hát csevegni a Postázó Részlegbe. Eton egykori büszkesége épp rosszállólag mustrálgatott egy szatén nyakkendőt, amelyet Bristow aznap viselt először.

– Figyelj, Psmith – mondta –, beszélünk kéne egy percet.

Psmith felállt. Mike a Távirat Részleg egy csöndes sarkába vezette.

– Komolyan mondom, Jackson elvtárs – szólott Psmith –, jelentékeny nyomás alatt állok. A küzdelem lassan meghaladja erőmet. Irgalmat nem ismerő csaták, lankadatlan harcban eltöltött napok árán sikerült rávennem Bristow-t, hogy hagyja el azt a szivárványos mellényt. Ma belépek a házba, boldog és feldobott állapotban, persze a hosszú hadjárattól elcsigázva, de fájó szemeim előtt már egy új, egy szebb korszak ködképe lebeg – erre itt ül Bristow elvtárs, és szatén nyakkendő van rajta. Nagyon nehéz, Jackson elvtárs, nagyon nehéz, mondhatom.

– Figyelj, Psmith – mondta Mike. – Jó volna, ha átjönnél a Kézpénzre, és kitudnád, mi baja van Mr. Wallernek. Csak ül a helyén, és elege van mindenből. Remélem, semmi komoly. Rendes ürge. Rohadt dolog volna, ha valami rohadt dolog történt volna vele.

Psmith szelíd érdeklődést tanúsított.

– Tehát hozzám hasonlóan másoknak is vannak gondjaik – dünnyögte tűnődve. – Erről már majdnem megfeledkeztem. Waller elvtárs szerencsétlensége eltörpülhet ugyan az enyém mellett, de azért valóban ki lehetne puhatolni a mibenlétét. Átlátogatok, és tudakozodom.

– Rendes tőled – mondta Mike. – Itt megvárlak.

Psmith tíz perc múlva tért vissza, és arca komolyabb volt, mint amikor elment.

– Szegénynek beteg a fia – mondta egyszerűen. – Ráadásul elég súlyos, mint hallom. Tüdőgyulladás. Waller egész éjjel nem aludt. Nem kellett volna ma bejönnie. Nem is nagyon tudja, mit csinál. Teljesen ki van borulva. Szerintem, az lenne a legjobb, ha most visszamennél, és elvégeznél annyi munkát, amennyit

csak bírsz. A helyedben nem nagyon próbálnék beszélgetni vele. Indíts.

(7. illusztráció)

Mike indított. Mr. Waller még mindig ugyanúgy ült, és a semmibe meredt. Ijesztő benyomást keltett már a puszta látása is. Összetörtnek, agyonütöttnek látszott, mint akiből elszállt az élet. Egy ügyfél lépett oda hozzá, hogy beváltson egy csekket; Mr. Waller úgy tolta át a pénzt a rács alatt, mint akinek az esze másutt jár. Mike sejtette, mit érez, hol járnak a gondolatai. A tömpe orrú Edward volt a legundorítóbb az összes kisfiú közül, akiket valaha látott ezen a világon – ahol pedig tömegével nyüzsögnek-lökdösődnek az undorító kisfiúk –, de ez a tény nem változtatott azon, hogy mélyen átélte a pénztáros lelkiállapotát. Mike alapjában véve együtt érző lélek volt. Megvolt benne az ösztönös beleérzőképesség, különösen a hozzá közel álló emberekkel kapcsolatban. Ez a tulajdonsága vonzotta hozzá azokat, akikben volt annyi intelligencia, hogy kissé tartózkodó modora mögé lássanak, és felismerjék, hogy színtelen beszédmódja valójában félénkséget takar. Edward iránti viszolygása ellenére Mr. Waller helyébe tudta képzelni magát.

Psmith intése, hogy ne beszéljen sokat, szükségtelen volt. Mike, mint mindig, most is tökéletesen megnémult a szenvedés láttán. Ült az asztalánál, és igyekezett elfoglalni magát a jelentéktelen tennivalókkal, amelyek elé kerültek. Mr. Waller hallgatása és szórakozottsága egész nap változatlan maradt. A sok év alatt megszerzett rutinnal,

mechanikusan végezte munkáját. Az ügyfelek közül kevesen gyanították, hogy a pénztárosnak, aki beváltotta a csekkjüket, valami baja van. Végül is az emberek a bankpénztárost afféle pénzváltó automatának tekintik. Az ember bedugja a csekket, mire kijön a pénz. Senkinek semmi köze hozzá, hogy az élet jól vagy rosszul bánt-e aznap az automatával.

Az órák lassan vánszorogtak, míg végül elérkezett a délután öt; a pénztáros felvette kabátját, kalapját, és szótlánul kiment a lengőajtón. Görnyedten lépdelt, látni való volt, hogy nagyon fáradt.

Mike vad csattanással csapta be a pénztárkönyvet, és átment a Postázóba, hogy megkeresse Psmitht. Örült, hogy vége ennek a napnak.

20

EGY BIZONYOS CSEKK

A dolgok sohasem pontosan úgy történnek, ahogy az ember várná. Mike másnap reggel azzal az előérzettel ment be a bankba, hogy az előző nap fog megisméltődni. Meglepetve látta, hogy a pénztáros vidám, sőt túláradóan vidám. Edward, mint kiderült, még délután jobban lett, és mire apja hazaért, már túl volt a veszélyen. Állapota rohamosan javult, és reggel, mielőtt Mr. Waller elindult volna a vonathoz, éppen az ápolásával foglalatoskodó Adát szorította sarokba egy fogas kérdéssel a harmincéves háború tárgykörében. A

pénztárosban buzgott a boldogság és az emberiség iránti jóindulat. Az ügyfeleket az időjárásra és a napi eseményekre vonatkozó megjegyzésekkel köszöntötte, az előbbiekből derűlátás, az utóbbiakból gyengéd türelem áradt. Őfelsége kormányának legutóbbi cselekedeteihez úgy viszonyult, mintha azt mondaná: végül is a legaljasabb teremtményben is van valamije, csak föl kell fedezni.

Egyszóval a felhő elvonult a Kézpénz Osztály fölül. Minden csupa derű volt, napfény, madárdal.

– Waller elvtárs kedélye – mondta Psmith, mikor hírért vette a változásnak – bizakodásra ad okot. Ismét a magam gondjaira fordíthatom figyelmemet. Bristow elvtárs ma kecskebőr kamásniban és lakkcipőben jelent meg, ha jól használom a szakkifejezéseket. Vedd hozzá ehhez, hogy még mindig hordja a szatén nyakkendőt, a mellényt meg a gyűrűt, és rájössz, miért hagytam fel ma reggel minden reménnyel a megreformálását illetően. E naptól kezdve szolgálataim, ha mi keveset érnek, mindenestül Bickersdyke elvtárs rendelkezésére állnak. Az időm mostantól az övé. Ő fogja élvezni kitüntetett figyelmem összes áldását. Bristow elvtársat feladom. Kicselezte magát egészen a szögletzászlóig – tette hozzá, mert Mr. Rossiter előbújt ketrecéből –, beadott középre, és Sandy Turnbull gyönyörű gölt fejt. Épp a Rockburn Rovers elleni meccset mesélem Jacksonnak – magyarázta.

– Helyes, helyes. De folytassa a munkát, Smith. Kissé le vagyunk maradva. Ideje volna rákapcsolni.

– Tüstént rávetem magam – felelte Psmith készségesen.

Mike visszament a helyére.

Ez a nap gyorsan telt. Mr. Waller a munka szüneteiben sokat beszélt, főként Edwardról, a tetteiről, mondásairól, kilátásairól. Mr. Wallert láthatólag már csupán egyetlen probléma aggasztotta: hogy miként aknázza ki fia szinte emberfeletti képességeit a leghatékonyabban. Az átlagember sóvárgott céljai mind túlságosan kisszerűnek tűntek a csodagyerek számára.

Mire véget ért a nap, Mike-nak elege lett Edwardból. Nem akarta többé hallani ezt a nevet.

Nem állítjuk, hogy eredeti a gondolat, miszerint a dolgok sohasem pontosan úgy történnek, ahogy az ember várná. Csupán a benne rejlő mély igazságtartalom miatt ismételjük meg. Az Edward-féle tüdőgyulladás epizód kielégítő befejezést nyervén (vagyis, pontosabban: kielégítő befejezést ígervén, mivel az érintett túl volt ugyan a veszélyen, de még mindig ágyban feküdt), Mike az elkövetkezendő napokban nem számított nagyobb gondra, kivéve a szokásos apróságokat. Ezekre fel is volt készülve. Nagy bajra nem.

A délelőtt folyamán semmi nem is jelezte a közeledtét. Az ég kék volt, nem lehetett sejteni a hamarosan bekövetkező mennykőcsapást. Mr. Waller vidáman csacsogott, tele volt Edwarddal kapcsolatos jó hírekkel. Mike elindult délelőtti sétájára a bankban, s közben úgy érezte, a dolgok végül is lecsillapodtak, és úgy döntöttek, hogy mostantól simán mennek.

Mikor alig félóra múltán visszatért, már dúlt a vihar.

Az osztályon éppen senki sem tartózkodott, de pár perc múlva Mr. Waller kilépett az igazgatói irodából, és a helye felé tartott.

Már a járásán látni lehetett, hogy valami baj van. Görnyedten, imbolyogva lépdelt, ugyanúgy, mint amikor Edward élete még veszélyben forgott.

Ahogy Mr. Waller közelebb ért, Mike látta, hogy az arca halálsápadt.

A pénztáros észrevette, és meggyorsította lépteit.

– Jackson – mondta.

Mike előállt.

– Mondja csak... Emlékszik... – kezdte Mr. Waller lassan, nehézkesen. – Emlékszik egy tegnapelőtti csekkre, amely száz fontról volt kiállítva, és Sir John Morrison aláírása volt rajta?

– Igen. Délelőtt hozták be, eléggé későn.

Mike világosan emlékezett a csekkre a rajta álló összeg miatt. Aznap ez volt az egyetlen, három számjegyű összeget érő csekk. Közvetlenül azelőtt mutatták be, hogy a pénztáros elment volna ebédelni. Mike felidézte a férfit is, aki beváltotta: magas, szakállas ember volt. Azért figyelte meg olyan jól, mert szembetűnő volt a különbség a két férfi viselkedése között. Az ügyfél vidám volt és feldobott, a pénztáros kába és hallgatag.

– Miért? – kérdezte.

– A csekk hamis volt – motyogta Mr. Waller, és lerogyott a székére.

Mike először fel sem tudta fogni. Megnémult. Csak annyit értett az egészből, hogy valami szörnyűség történt – rosszabb, mint amit egyáltalán el tudott képzelni.

– Hamis? – kérdezte.

– Hamis. Nagyon ügyetlen hamisítvány. Ez rettenetes. Ha nem épp aznap történik, azonnal

észreveszem. Lehetetlen, hogy átengedtem volna. Az előbb megmutatták. El sem tudom hinni, hogy elfogadtam. Nem is emlékszem rá. Gondolatban egész máshol lehettem. Nem emlékszem a csekkre, nem emlékszem semmire. És most mégis ott van.

Mike-nak ismét gombóc nőtt a torkában. Akkor is képtelen lett volna megszólalni, ha az élete múlik rajta. Tudta, hogy mondania kellene legalább valamit, ami szavakba foglalja együttérzését. De semmi sem jutott eszébe, ami nem hangzott volna elviselhetetlenül mesterkélten és hidegen. Ült, hallgatott.

– Itt van Sir John – folytatta a pénztáros. – Tombol. Mr. Bickersdyke is. Tombolnak mind a ketten. El fognak bocsátani. Elveszítem az állásomat. El fognak bocsátani. – Nem is Mike-hoz intézte szavait, inkább magában beszélt. Szörnyűséges látványt nyújtott, ahogy ott ült ernyedten, összetörve.

– Elveszítem az állásomat. Mr. Bickersdyke már régóta meg akar szabadulni tőlem. Sosem rokonszenvezett velem. El fog bocsátani. Mit tehetek? Öreg ember vagyok. Nem kezdekhetem már újra. Semmire sem vagyok már jó. Senki nem alkalmaz ilyen öreg embert.

Elhalt a hangja. Csönd lett. Mike csak ült, és nyomorultul nézett maga elé.

Aztán egészen váratlanul eszébe jutott valami. A nyomasztó légkör egyszeriben könnyűvé vált. Megtalálta a kiutat. Furcsa, ferde rejtekút volt, de abban a percben szélesen, egyenesen nyújtózkodott előtte. Izgalom fogta el, hirtelen könnyű lett a szíve, mintha valami érdekes színdarabot nézne.

Mosolyogva felállt.

A pénztáros nem vette észre. Valaki éppen csekket váltott be; Mr. Waller szomorúan dolgozott.

Mike a termen át odament Mr. Bickersdyke ajtajához, és belépett.

Az igazgató a hatalmas íróasztalnál ült. Vele szemben, kissé félrefordulva egy alacsony, kövérkés, nagyon vörös arcú férfi foglalt helyet. Mikor Mike belépett, éppen Mr. Bickersdyke beszélt.

– Biztosíthatom, Sir John... – mondta.

Az ajtónyitásra odakapta a fejét.

– Mr. Jackson?

Mike majdnem felnevetett. A helyzet mintha csiklandozta volna.

– Mr. Waller elmondta, hogy... – kezdte.

– Már beszéltem Mr. Wallerrel.

– Tudom. Elmondta, mi a helyzet a csekkel. Azért jöttem, hogy megmagyarázzam.

– Megmagyarázza?

– Igen. Azt a csekket nem Mr. Waller váltotta be.

– Nem értem magát, Mr. Jackson.

– Én ültem az ablaknál, amikor behozták – mondta Mike. – Én váltottam be.

PSMITH KÉRDEZŐSKÖDIK...

Psmith, amint a reggeli tébolyult hajsza alábbhagyásával szokása volt, kecsesen az íróasztalnak támaszkodott,

merengett ezen-azon, és egyszer csak arra lett figyelmes, hogy Bristow áll előtte. Figyelmét némi erőfeszítés árán sikerült erre a szégyenfoltra összpontosítania, és ekkor arra lett figyelmes, hogy a szivárványos mellények és szatén nyakkendők bajnoka hozzá beszél.

– Figyelj, Smithy – mondta Bristow. Hangjában némi aggodalom bujkált.

– Mondd tovább, Bristow elvtárs – felelte Psmith nagylelkűen. – Bírod figyelmünket. Bizonyára más is nyomja szívedet, mint az a csiricsaré mellény, amelyben, borzadva észlelem, már megint parádézol. Ha gondod csak megközelítőleg is ugyanannyira fájdalmas, mint a mellényed, akkor bírod együttérzésünket is. Ki vele, Bristow elvtárs.

– Bick totál be van gorombulva Jacksonra.

– Totál... Pontosan mit is mondtál?

– Agyba-főbe köszörüli a srácot.

– Arra próbálsz utalni – mondta Psmith –, hogy némi enyhe súrlódás, valami hűvös fuvallat lépett fel Bickersdyke és Jackson elvtársak között?

Bristow kuncogott.

– Fuvallat? Inkább tornádó, hurrikán! Az előbb bent voltam az öreg Bick szobájában egy levelet aláírtni, és én mondom neked, patakokban folyt odabent a vér. Bick teli torokból átkozódott, egy kis vörös fejű szivar meg ott ült a fotelban, és fölfújta az arcát.

– Mindenkinek van valami hobbija – vélte Psmith. – Jackson nem is szólt semmit. Nem is lett volna mikor. Az öreg Bick száznegyvenes tempóban lökte a szöveget.

– Volt részem abban a kiváltságban – mondta Psmith –, hogy mind szűk körben, mind a nyilvánosság előtt halljam Bickersdyke elvtársat szólani. Valóban, ahogy mondod, rendkívül fejlett beszédkészséggel rendelkezik. És tulajdonképpen mi volt a rajta eluralkodott zaklatottság oka?

– Azt nem hallottam. Örültem, hogy kiszabadulok. Az öreg Bick úgy nézett rám, mintha menten föl akarna falni, kikapta a levelet a kezemből, aláírkantotta, és az ajtóra mutatott, hogy tűnjek el. Nekem meg nem kellett kétszer mondani. De még ki se értem a szobából, már megint Jacksont nyüstölte.

– Méltányolom részéről a gyors ügyintézés – jelentette ki Psmith –, de attól tartok, mégis hivatalosan észrevételeznem kell ezt a dolgot. Jackson elvtárs alapvetően érzékeny lélek, hajlamos a mélabúra, a neurózisra. Nem tűrhetem, hogy idegrendszerét így tépázzák, rongálják. Ez csorbítja belső magántitkári és tanácsadói értékét, ha csak időlegesen is. Lépéseket kell tennem. Megyek, megnézem, véget ért-e már az orgia. Meghallgatom, mi mondanivalója van Jackson elvtársnak a dologról. Nem fogok elhamarkodottan cselekedni, Bristow elvtárs. Ha ez a Bickersdyke alapos indokot tud felhozni, hogy kitörését igazolja, a haja szála sem fog meggörbülni. Esetleg még néhány dicsérő szót is kaphat tőlem. De ha beigazolódik, amit gyanítok, hogy igazságtalan volt Jackson elvtárral, akkor kénytelen leszek erős szavakat használni.

*

Mire Psmith a Kézpénz Osztályra ért, Mike már eljött a csatatérről, kissé szédelegve ült az asztala mellett, és

iparkodott valamelyest rendet csinálni a fejében, hogy végre számba vehesse, mi is most a helyzet vele. Zavart volt és zaklatott. Amikor bement az igazgatóhoz, hogy megtegye bejelentését, előre tudta, hogy ebből baj lesz. De hát a baj annyira rugalmas szó. Száz és száz jelentésárnyalata van. Mike felkészült az elbocsátásra, és meg is kapta. Idáig nem is volt oka panaszra. De arra nem számított, hogy az elbocsátás ilyen hatalmas, tajtékzó szidalomhullám hátán érkezik. Mr. Bickersdyke gyakorta beszélt nyilvánosság előtt, hatalmas gyakorlatot szerzett a folyamatos, megállás nélküli gyalázkodásban.

Úgy mennydörgött Mike-ra, mintha Mike lett volna Ófelsége kormánya, vagy a beszivárgott idegen, vagy valami ilyesmi. Az efféle zuhatag, ha közelről éri az embert, megrendítő erejű tud lenni. Mike-nak még mindig kóválygott a feje.

Kóválygott ugyan, de Mike mégsem tévesztette szem elől az alapvető tényt, ami körül forogtak a dolgok, jelesül, hogy elbocsátották a bank szolgálatából. És most először az is eszébe jutott, vajon mit fognak szólni ehhez otthon.

Mostanáig az egészet a saját, személyes ügyének tekintette. Pontosan ugyanúgy vetette be magát a sorsüldözött pénztáros megmentése érdekében, ahogy szembeszállt Bill-lel, a Kőhajigálóval, Alsó-Clapham Pörölyével. Mike gondolkodása teljesen egyenes volt; a pillanatnyi válságra összpontosított, és a következményeket tökéletesen figyelmen kívül hagyta.

Mit fognak szólni ehhez otthon? Az itt a kérdés.

Azonkívül: miből fog megélni? Nem sokat tudott a Cityről és a benne uralkodó szokásokról, de ahhoz eleget tudott, hogy felfogja: ha valakit kirúgnak egy

bankból, az nem a legjobb ajánlólevél, amikor az illető másik állásért folyamodik. Ha pedig nem kap állást a Cityben, mihez kezd majd? Ha legalább nyár volna, profi krikettjátékosként el tudna helyezkedni. De a nyár még nagyon messze van.

Addig forgatta a problémát, míg a feje bele nem fájdult, és a folyamatban egyharmadáig elrágott egy tollszárat, mire Psmith megérkezett.

– Fülembé jutott – mondta Psmith –, hogy te és Bickersdyke elvtárs szabadfogású birkózást folytattatok. Mikor informátorom elhagyta a helyszínt, úgy meséli, Bickersdyke elvtárs éppen dupla Nelsonba fogott, és darabokat harapott ki a füledből. Igaz ez?

Mike felállt. Psmith az az ember, aki tanácsot adhat ebben a katasztrófahelyzetben. Psmith agya úgy van beállítva, hogy a legnehezebb esetekkel is megküzdjön.

– Figyelj, Psmith – mondta –, beszélnem kell veled. Kicsit gödörben vagyok, talán tudsz segíteni, hogy mit csináljak. Menjünk ki valahova egy kávéra, jó? Itt nem tudom elmesélni.

– Elismerésre méltó indítvány – mondta Psmith. – A Postázó Részlegben túrhetően nyugodalmassal most az élet. Természetesen hiányozni fogok majd, ha kimegyek. De távollétem mégsem okoz majd helyrehozhatatlan károkat, ahogy sűrűbb gazdasági tevékenység időszakában történék. Rossiter elvtárs és Bristow elvtárs már tanulmányozta a módszereimet. Tudják, milyen elintézési módokat kedvelek. A távollétemben is tökéletes megbízhatósággal képesek a részleg ügyeit intézni. Tehát, mint mondod, indulhatunk. Menjünk le a Mekkába. Hogy ezt a helyet miért nevezik így, nem tudom, és remény sincs rá,

hogy valaha tudni fogom. Ott anyagi ellenszolgáltatás fejében egy csésze elfogadható kávéra tehetünk szert, és elmesélheted fájdalmas történetedet.

A Mekka a rá jellemző, különleges illattól eltekintve üres volt. Psmith áthelyezett egy doboz dominót a szomszédos asztalra, és leült.

– A dominó – jelentette ki – egyike azoknak a férfias sportágaknak, amelyek sohasem gyakoroltak reám különösebb vonzóerőt. Egy unokatestvérem, aki Oxfordban kék szalagot nyert sakkozásban, állítólag dominóban is jelölve volt az egyetem színeinek képviselőjére, de sajnos edzés közben kifecskendezte a sípcsontját. Őrajta kívül a Psmith család kevés tehetséget tud felmutatni a dominóhoz. Maradjunk tehát a beszélgetésnél. Mi volt ez a párviadal, amelyre az előbb utaltam? Mondj el mindent.

Komolyan végighallgatta Mike beszámolóját vallomástétele előzményeiről és következményeiről. A történet végeztével is még egy percig hallgatagon kortyolta kávéját.

– A szokás, hogy válladra vedd mások baklövéseit – mondta elgondolkodva – kezd elhatalmasodni rajtad, Jackson elvtárs. Kordában kellene tartanod. Olyan ez, mint az ivás. Kicsiben kezdődik, például úgy, hogy megszeded az iskolai szabályzatot, mert ki akarod húzni a pácból Jellicoe elvtársat (akinél remekebb fickóval egyébként sohasem találkoztam). Ha ott és akkor megálltál volna, nem is lenne semmi baj. De ez a dolog, miután belekezdted, megtetszett neked. Most nagy csobbanással te magad estél bele a pácba, mert jót akartál tenni Waller elvtárral. Abba kell hagynod, Jackson elvtárs. Amíg szabad ember voltál, minden

kötöttség nélkül, addig rendben volt ez a dolog. De ma már egy shropshire-i Psmith belső magántitkára és tanácsadója vagy. Véget kell vetned ennek.

Mindenekelőtt a titkári teendőidet kell szem előtt tartanod. Azokat semmi sem veszélyeztetheti. Úgy van. Ennek véget kell vetni, mielőtt elharapózik.

– Én úgy látom – mondta Mike –, máris túl messzire ment. Ki vagyok rúgva. Nem tudom, lehet-e ennél messzebbre menni.

Psmith megkavarta kávéját, mielőtt válaszolt.

– Való igaz – felelte –, a dolgok pillanatnyilag egy kissé rázósnak tűnnek, de még nincs minden veszve.

Jusson eszedbe, hogy Bickersdyke elvtárs csak a pillanat hevében beszélt. Óriási temperamentuma a legmélyéig fel volt korbácsolva. Nem válogatta meg a szavait. De a vihar után mindig kiderül az ég, és akkor tehetünk még valamit. Van némi csekélyke befolyásom Bickersdyke elvtársra. Lehet, hogy

érdemtelenül – mondta Psmith szerényen –, de nagyra tartja a véleményemet. Ha azt tapasztalja, hogy helytelenítem az eljárását, könnyen meglehet, hogy újra fogja gondolni. Psmith mai véleménye az én holnapi véleményem – így hangzik Bickersdyke elvtárs mottója. Tehát majd meglátjuk.

– Meghiszem azt! – mondta Mike nekikeseredve.

– De tekinthetjük ezt az ügyet – folytatta Psmith – más szemszögből is. Amikor Bickersdyke elvtárs a maga utánozhatatlanul energikus modorában kiosztott téged, értesüléseim szerint jelen volt ez a Sir John Hogyishívják is. Természetes, hogy B. elvtárs a felbőszült főrend kiengesztelése érdekében nem kímélte energiáit. Amerikában, talán te is tudod, létező foglalkozás a hibatalnoké, akinek az a dolga, hogy jól

megkapja a magáét, ha egy ügyfél panasszal él. Behívadják a főnök és a tájékozó kliens színe elé, elmondják mindennek, aztán kirúgják. Az ügyfél megbékülten távozik. A hibatalnok pedig, ha a dorgálás túlságosan szigorúra sikerült, béremelésért folyomodik. Lehetséges, hogy a te esetében...

– Az én esetemben – vágott közbe Mike – szó se volt ilyen hülyeségről. Bickersdyke nem játszotta meg magát. Minden szavát komolyan gondolta. A fenébe, hát te is tudod, milyen boldogan szabadul meg tőlem, így legalább visszaadhat valamit abból, amit kapott.

Psmith szeme tágra nyílt a megbántottságtól.

– Visszaadhat valamit! – ismételte. – Csak nem azt akarod ezzel érzékeltetni, hogy Bickersdyke elvtárhoz fűződő kapcsolatod nem az elképzelhető legharmonikusabb és legkellemesebb? Vajon hogyan kelnek lábra az ilyen gondolatok? Tántoríthatatlan tisztelettel viseltetem igazgatónk iránt. Lehet, hogy egy-egy elhanyagolható aprósággal kapcsolatban olykor-olykor kiigazítottam, de ő semmiképpen sem az az ember, aki az ilyesmi miatt megkeserednék. Nem, szerintem Bickersdyke elvtárs inkább úgy tekint reám, mint barátjára és jóakarójára, és nagylelkűen meghallgat minden javaslatot, amelyet jónak látok megtenni. Remélem, ezt hamarosan be is bizonyíthatom. A klubunk csendjében megvitatom vele ezt a kis csekkügyet, és meg lennék lepve, ha nem jutnánk egyezésre.

– Figyelj, Psmith – mondta Mike hevesen –, az Isten szerelmére, ne hogy elkezd most te is az áldozati bárányt játszani. Semmi értelme, hogy te is belekeveredj. Ne aggódj miattam. Velem nem lesz semmi baj.

– Szerintem sem – bólintott Psmith –, ha már beszéltem Bickersdyke elvtárssal.

22

...ÉS AKCIÓBA LÉP

A bankba visszatérve Mike vegyes érzelmek által zaklatott állapotban találta Mr. Wallert. Nem sokkal azután, hogy Mike kiment a kávézóba, a pénztárost ismét az igazgató színe elé hívták, és értesítették, hogy a jelek szerint közvetlenül nem felelős a bankot ért nagy összegű kárért (Sir John közben felfújta az arcát, mint egy meditáló varangyos béka), ezért az ő vonatkozásában az ügy befejeződött. Másfelől viszont...! Itt Mr. Wallernek újból fejére borult az izzó parázs: elképesztő felelőtlenség egy képzetlen alárendeltre bízni a pénzkifizetés felelősségteljes feladatát, és így tovább, míg végül Mr. Waller úgy érezte, porrá morzsolódott. De mégsem bocsátották el, és igazán csak ez számított. Első érzése a megkönnyebbülés volt.

A vegyes érzelmek sorában a megkönnyebbüléshez a Mike iránti együttérzés társult, továbbá a hála, amiért ilyen készségesen feladta magát, és végül egy különös, kába érzés, mintha valaki fejbe ütötte volna egy kitömött angolnával.

A fenti lelki reakciók tökéletesen megnémították, amikor Mike-ot meglátta. Nem jutott eszébe semmi,

amit mondhatna neki. Mike pedig épp arra vágyott, hogy békén hagyják, így a Kézpénz Osztályon szünetelt a társalgás.

Öt perc elteltével Mr. Wallernek eszébe jutott, hogy talán Psmitht kellene meginterjúvolnia. Psmith tudni fogja, pontosan hogy is állnak a dolgok. Mike-től mégsem tudta csak úgy nyersen megkérdezni, hogy elbocsátották-e. De arra van némi eshetőség, hogy Psmith ismeri a részleteket, és tovább is adja ismereteit.

Psmith méltóságteljes szívéllyel fogadta a pénztárost.

– Ööö... izé, Smith – mondta Mr. Waller –, Jacksonról szeretnék beszélni.

Psmith komolyan meghajtotta fejét.

– Úgy van – mondta. – Jackson elvtársról. Azt hiszem, kijelenthetem, hogy a megfelelő emberhez fordult. Jackson elvtárs a kezembe tette le sorsát, ügyével én foglalkozom. Némiképp zavaros a helyzet, de át fogom segíteni rajta.

– Végül is... – habozott Mr. Waller.

– Mit óhajt kérdezni?

– Mr. Bickersdyke végül is el akarja bocsátani?

– E pillanatban – ismerte el Psmith – valóban ehhez hasonló, ködös elképzelés gomolyog Bickersdyke elvtárs fejében. Tulajdonképpen, amint ügyfelem szavaiból kivettem, el is hangzott egy ilyen értelmű kijelentés. De hát ugyan, kérem! Sőt megkockáztatom: Áh! Hiszen tudjuk, ugyebár, miként történnek ezek a dolgok. Ön és én ismerjük az emberi természetet; tudjuk, hogy a Bickersdyke elvtárshoz hasonló, melegszívű emberek a pillanat hevében

olykor többet mondanak, mint amennyit valóságosan gondolnak. Az olyan impulzív természet, mint ő, feszült helyzetben óhatatlanul él erőteljes kifejezésekkel, amelyeket azok, akik nem értenek hozzá, hajlamosak túlfelé komolyan venni. A napi munka végeztével elbeszélgetek majd Bickersdyke elvtárossal, és nincs kétségem afelől, hogy jót kacagunk majd ezen a kis epizódon.

Mr. Waller a szakállát húzogatta, és arcáról az volt leolvasható, hogy ő nem ennyire biztos a dolgban. Már éppen szavakba akarta foglalni kételyeit, amikor megjelent Mr. Rossiter, és Psmith a kötelességről dűnnyögve valamit, a könyv fölé hajolt. A pénztáros visszament részlegébe.

Psmith világnézetének egyik sarokköve volt, és ezt reggelente, lábát a kandallórácsra támasztva el is szokta mondani Mike-nak: a siker titka abban rejlik, hogy az embernek meg kell ragadnia a ritkán adódó szerencsés pillanatokat. Erre Mike, akinek Wrykynban egy alkalommal büntetésből tízszer le kellett írnia a passzust, megjegyezte, hogy már Shakespeare mondott egyszer olyasmit, miszerint az emberek dolgának árja van, mely habdagállyal boldogságra visz, de elmulasztva, teljes életök nyomorban, s zátonyok közt zárva teng. Psmith könnyed bájjal elismerte: lehet, hogy tényleg Shakespeare jött rá először, de ez csak megerősíti a bizonyosságot, hogy a nagy szellemek gyakran találkoznak. Lemond a tétel szerzői jogairól, de változatlanul sokra becsüli, és életvezetésében gyakorta igazodik is hozzá.

Következésképpen amikor öt óra után a Konzervatív Klub felé tartott, azzal a céllal, hogy a klubban megtalálja Mr. Bickersdyke-ot, és a

célszemélyt a klub bejáratától húszméternyire álló gőzfürdő kapuján látta belépni, a fenti elv szellemében cselekedett: ahelyett, hogy megvárta volna, míg az igazgató végez a fürdőben, és csak utána közelíti meg Mike ügyével, úgy döntött, hogy odabent a fürdőben teszi ugyanezt.

Öt perc előnyt adott Mr. Bickersdyke-nak. Aztán, úgy gondolva, hogy ennyi idő alatt bizonyára letelepedett már valahol, benyitott maga is. Lerótt a belépti díjat, cipőjét az ajtónálló fiúcskának adta, és közben abban az örömben részesült, hogy megpillantotta a bankárt a terem túlsó végében előlépni egy kabinból, abba a színes törülközőbe burkolózva, amelyet a fürdőzőknek ruházkodási ízlésükre való tekintet nélkül a gőzfürdőben viselniük kell.

Psmith ugyanazt a kabint választotta. Mr. Bickersdyke ruhái az egyik ülőke végén heverték, más nem merészelt belépni. Psmith halkán dudorászva levetkőzött, és lement a lépcsőn a gőzbe. Tetszett magának a törülközőben. Valahogy jól állt az alakján. Önnön megítélése szerint könnyed, nagyvilági külsőt kölcsönzött neki. Egy pillanatra meg is torpant a tükör előtt, elismeréssel szemrevételezte magát, azután benyitott a gőzbe.

Mr. Bickersdyke az első teremben pihent egy nádfonatú karosszékből; a gőzfürdőben gyakran megfigyelhető főtthal-tekintettel bámult maga elé. Psmith egy vidoran odavetett „Jó estét” kíséretében lehuppant mellé. A bankár megrendült, mintha egy láthatatlan kéz jatagánt döfött volna bele. A tekintetet, amelyet Psmithre vetett, méltóságteljesnek, fensőbbesnek szánta. Csakhogy nehéz fenntartani a méltóságot, ha az ember csupán egy tarka törülközőt visel. A tekintet nem is különbözött sokban a főntebb vázolt főtthal-pillantástól.

Psmith kényelmesen elhelyezkedett a karosszékből. – Milyen furcsa, hogy itt találom – mondta behízelve. – Úgy látszik, mi mindenütt összefutunk. Számomra – tette hozzá biztató mosollyal – ez nagy öröm. Igazán nagy öröm. Munkaidő alatt oly keveset látjuk egymást. Nem mintha emiatt panaszt emelnék. A munka mindenekelőtt. Önnek is megvan a maga munkája, nekem is a magamé. Csupán csak egy dolog sajnálatos: e munkák jellege nem teszi lehetővé, hogy vállvetve dolgozzunk, szóval és gesztusokkal nagyobb teljesítményre sarkallva egymást. De hát hívságos dolog e fölött szomorkodni. Igyekezzünk inkább kihasználni e véletlen találkozásokat a munkaidő lejáta után.

Mr. Bickersdyke nehézkesen fölemelkedett a székről, és leült egy másikra a terem túlsó végében. Psmith vele tartott.

– Számomra a gőzfürdőben – csacsogott tovább – van valami kellemes rejtélyesség. Kvázi kiemeli az embert a hétköznapok nyüzsgő tülekedéséből. A gőzfürdő az Élet rohanó folyójának csendes mellékvize. Szeretek gőzfürdőkben üldögélve

elmélkedni. Kivéve persze, ha kitűnő társaságom akad, akivel beszélgethetek. Mint például most. Én...

Mr. Bickersdyke felállt, és átment a szomszédos terembe.

– Számomra – folytatta Psmith, miután helyet foglalt a bankigazgató mellett – van valami kísérteties is az ilyen helyeken. Talán az alkalmazottak baljós viselkedése... Inkább siklanak, semmint járnak. Alig szólnak valamit. Ki tudja, mit forgatnak a fejükben? Aztán az az állandó csöpögés. Lehet, hogy csak víz, de hátha vér az? Gőzfürdőben könnyű volna valakit eltenni láb alól. Belépni senki sem látta. Ha eltűnik, nyom nélkül tűnik el. Kényelmetlen gondolatok ezek, Mr. Bickersdyke.

Mr. Bickersdyke-nak nyilvánvalólag ugyanez volt a véleménye. Ismét felállt, és visszatért az első terembe.

– Nyugtalanná tettem – mondta Psmith a bankár mellé telepedve, és hangjában önvád szólalt meg. – Sajnálom. Nem folytatom tovább az iménti gondolatsort. Sőt – úgy érzem, félelmeim megalapozatlanok. Ha jól tudom, a statisztikák szerint minden évben számosan távoznak sértetlenül a gőzfürdőkből. De van egy másik dolog is, amit meg akartam beszélni. Meglehetősen kényes kérdés, csak azért merészelem egyáltalán szóba hozni, mert ön atyámnak oly jó barátja.

Mr. Bickersdyke fölvette a délutáni újságot, amelyet egy előző fürdővendég hagyott ott, és minden jel szerint mélyen elmerült az olvasásban. Psmith nem rettent vissza ettől, hanem rátért Mike ügyére.

– Úgy hallom – mondta –, valami enyhe súrlódás volt ma az irodában egy csekk miatt. – Az újság

eltakarta az igazgató mozgékony arcát, de abból, hogy az újságot tartó kéz ujjai összeszorultak, Psmith arra következtetett: Mr. Bickersdyke figyelme nem kizárólag a City híreire összpontosul. Még a lábujjai is ökölbe szorultak. Ha egy ember lábujjai ökölbe szorulnak, akkor biztos, hogy érdeklí, amit mondanak neki.

– Ezek a csip-csup perpatvarok – folytatta Psmith együttérzéssel – fölöttébb kellemetlenek lehetnek az ön pozíciójában. Az ilyen ember feltehetőleg azt kívánja, hogy békén hagyják, hogy minden gondolatát a nemzetközi pénzvilág rejtelseinek szentelhesse. Olyan ez, mintha Napóleonnak, miközben egy bonyolult hadjárat tervét kovácsolja, töprengései kellős közepén le kellene szidnia egy közkatonát, mert nem fényesítette ki a gombjait. Ön bosszús lett, ennél mi sem természetesebb. Hatalmas elméje kizökkent a megszokott kerékvágásból, és összes energiája egy Jackson elvtárs ellen irányuló gigantikus erejű letolásban csúcsosodott ki. Mintha valaki eltérítene egy hatalmas üzemet ellátó nagyfeszültségű vezetékot, hogy elpusztítson vele egy hangyát. Jelen esetben az eredmény az lett, ami várható. Jackson elvtárs azzal a képtelen gondolattal távozott, hogy mindennek vége, hogy ön minden szavát komolyan gondolta – röviden, hogy az ő ideje lejárt. Bizonygattam én, hogy téved, de mindhiába. Kitartóan hajtogatta, hogy mindennek vége, ön elbocsátotta őt a banktól.

Mr. Bickersdyke leeresztette az újságot, és szemét Psmithre düllesztette.

– Mr. Jacksonnak teljesen igaza van – vakkantotta. – Elbocsátottam.

– Persze, persze – mondta Psmith. – Tudom én, hogy a pillanat hevében ezt a megoldást választotta. Csupán azt próbáltam az imént érzékeltetni, hogy Jackson elvtárs azt hiszi, az ön döntése végleges, és nincs remény arra, hogy megváltoztassa.

– Nincs is.

– Azt akarja mondani...

– Azt, amit mondtam.

– Aha, értem – mondta Psmith, mint aki belátja, hogy muszáj egy kis engedményt tennie. – Az incidens emléke még túlságosan friss. A viharok még nem volt ideje elülni. Önnek még nem nyíltott alkalma hideg fejjel végiggondolni a történeteket. Gőzfürdőben persze nehéz is hideg fejjel gondolkodni. A zsigerei még mindig vibrálnak. Talán később...

– Egyszer és mindenkorra – morogta Mr. Bickersdyke – lezártam az ügyet. Mr. Jackson a hónap végén távozik a bankból. Idiótáknak nálam nincs helyük.

– Ön meglep engem – felelte Psmith. – Nem gondoltam volna, hogy a bankban különlegesen magas az intelligenciaszint. Úgy figyeltem meg, hogy a mi kettőnk kivételével alig van igazán intelligens tagja a munkatársi gárdának. Ráadásul Jackson elvtárs napról napra fejlődik. Állandó felügyeletem alatt állván, viharos sebességgel sajátítja el a munkájához szükséges...

– Nem kívánom megvitatni ezt az ügyet.

– Nem, nem. Persze, persze. Egy szót se többet. Elnémulok.

– Az arcátlanságnak is van határa, Mr. Smith. Psmith összeresztent.

– Arra gondol, hogy... Csak nem azt akarja mondani...

– Nincs több mondanivalóm. Örülnék, ha hagyná, hogy elolvassam az újságot.

Psmith fölemelte vizes kezét.

– Távol álljon tőlem – mondta mereven –, hogy bárkire rá akarjam kényszeríteni társaságomat. Abban a hitben voltam, hogy ön éppoly mérhetetlenül élvezi ezeket a beszélgetéseket, amennyire én. Ha tévedtem volna...

Sebzetten elhallgatott. Mr. Bickersdyke visszabújt az újságba, de csakhamar le is tette, és átment abba a helyiségbe, ahol a fürdő izmos segéderői várták az ügyfeleket, hogy alkalmazzák rajtuk a cselgáncsfogásokat, amelyek a gőzfürdők legbecsesebb és legfájdalmasabb attrakcióját képezik.

(8. illusztráció)

Tetőtől talpig lepedőbe göngyölve elnyújtózott egy padon, és cigarettára gyújtott, amikor arra lett figyelmes, hogy Psmith ott van mellette.

Akkor tette a kellemetlen felfedezést, amikor már végigszívta első cigarettáját, és rágyújtott a másodikra. Épp a gyufát fújta el, amikor az ajtónyílásban megjelent Psmith egy masször kíséretében, és elhelyezkedett a szomszédos padon. Egyszeriben odalett az álmatag békesség, ami akkor fogja el az embert, ha előbb megolvasztja magát, mint a viaszt, és utána meggyúrnák, akár a kenyértésztát. Heves bosszúság fogta el. Menekülésre nem is gondolhatott. Ha a fürdőalkalmazott tudományos igénnyel begöngyöl egy lepedőbe, és letesz egy padra, a

bútorzat részévé válsz. Dühödten bámulta a mennyezetet, és eltökélte, hogy minden beszélgetési kísérletet sziklaszilárd némasággal ver vissza.

Psmith viszont mintha nem vágyott volna társalgásra. Negyed órán át feküdt mozdulatlanul, aztán az asztalról magához húzott egy nagyalakú könyvet, és olvasni kezdett.

Amikor megszólalt, mintha magában beszélt volna. Időnként motyogott egy-egy szót, néha egy nevet. Mr. Bickersdyke akarata ellenére azon kapta magát, hogy odafigyel.

A motyogásból eleinte semmit sem értett. Aztán egyszerre megütötte fülét egy név. Strowther. Mintha ismerősen hangzana. Hogy honnan, azt nem tudta pontosan, de megpendített egy húrt az emlékezetében. Nem ismer Strowther nevű embert, ebben biztos. És mégis, furcsán ismerős ez a név. Ráadásul elég ritka név. Nem tudott szabadulni az érzéstől, hogy valaha sokszor találkozott vele.

– Mr. Strowther – dünnyögte Psmith – kijelentette, hogy a tiszteletre méltó felszólaló kijelentései legalábbis hazaárulásnak minősülnének, ha nem volna nyilvánvaló, hogy csupán egy elmebeteg felelőtlen locsogásáról van szó. Bekiabálások: „Csendet! Csendet!”, és egy hang: „Ülj már le, te hájfej!”

Mr. Bickersdyke memóriája egy pillanatig mozdulatlanul lebegett, mint a lecsapni készülő héja. Aztán nyílsebesen rábukott a célpontra. Egyetlen villanás alatt minden eszébe jutott. Az óramutatók zümmögve pörögtek visszafelé. Nem volt többé Mr. John Bickersdyke, az Új Ázsiai Bank londoni irodájának igazgatója, aki a Cumberland Street-i

gőzfürdő kényelmes padján hever. Jack Bickersdyke lett ismét, kistisztviselő Norton és Biggleswade urak vállalatánál; egy szék tetején állt a Tulse Hill-i Vörös Oroszlánban, és azt ordította: „Csendet!”, miközben a Tulse Hill-i parlament tagjai két pártra szakadva ordítottak egymással, a parlament elnökének szerepét játszó kis Tom Barlow pedig hadonászott, és kalapáccsal csapkodta az asztalt, hogy helyreállítsa a rendet a teremben.

Világosan emlékezett az egész afférra, mintha csak tegnap történt volna. Az ő beszéde volt az, ami a fent idézett szavakat kiváltotta Strowtherből. Most már Strowther is eszébe jutott: sápadt, szemüveges hivatalnok volt a Baxter és Abrahams cégnél, és rendíthetetlen híve a monarchiának, a Lordok házának és minden alkotmányos intézménynek. Ő a költségvetésről beszélt, Strowther pedig a beszédben megnyilvánuló szocialista érzelmek ellen tiltakozott. A dologból a Tulse Hill-i parlament történetében is egyedülálló ribillió támadt, pedig ott gyakori és zajos volt a közfelzúdulás...

Psmith széles mosollyal nézett vissza rá. – Szó szerint idézik a beszédét – mondta. – Teljes joggal. Ritkán olvasni ennél tehetségesebb politikai megnyilvánulást. Remek az a rész, ahol a királyi családot „vérszopók”-nak nevezi. Úgy látom, ön már akkor is tudta, hogyan fejezze ki magát folyékonyan és plasztikusan.

Mr. Bickersdyke felült. Az óramutató visszaperdült, és ő ismét ott találta magát, amit Psmith így nevezett: eleven, mozgékony jelen.

– Mi az ott magánál? – kérdezte.

– Jegyzőkönyvek – mondta Psmith – a Tulse Hill-i parlament nevű intézmény üléseiről. Kedélyes, harsány intézmény lehetett, amennyire e feljegyzésekből meg lehet ítélni. Ön kiváltképp üdítő energiával engedte szabadjára magát, ha élhetek ezzel a kifejezéssel. Politikai nézetei jelentős változáson mentek keresztül azóta, nemde? Fölöttébb érdekes. Izgalmas kutatnivaló a politika tudósainak. Majd amikor megküldöm ezeket a beszédeit a *Harsoná*-nak...

Mr. Bickersdyke ugrott egyet a padon.

– Micsoda? – ordított fel.

– Azt akartam mondani – folytatta Psmith –, hogy a *Harsona* bizonyára igen érdekfeszítő összehasonlítást tesz majd az ön itt olvasható és a Kenningfordban elhangzott beszédei között.

– Én... Én... megtiltom, hogy bárhol megemlítsse ezeket a beszédeket.

Psmith habozott.

– Pedig örült jó hecc volna látni, mit szól hozzá a sajtó...

– Hecc!

– Az is igaz viszont – tűnődött Psmith –, hogy önnek eléggé befütene a választásokon. Ahogy a minap elnéztem azokat a könnyűszívű kenningfordi legényeket, hát ők annyit nevetnének, hogy alig maradna erejük elvánszorogni a szavazóhelyiségbe, és az ellenfelére voksolni.

Mr. Bickersdyke-ot kiverte a hideg veríték.

– Megtiltom, hogy ezeket a beszédeket eljuttassa a sajtónak! – kiáltotta.

Psmith elgondolkodott.

– Tudja – mondta végül –, a helyzet a következő. Belső magántitkárom és tanácsadóm, Jackson elvtárs távozása kétségkívül mély levertségbe sodor majd engem. Jelenleg nem látok más utat, amelyen legalább pillanatnyi derűt idézhetnék elő a lelkemet elborító szuroksötét fellegek közepette, csak azt, ha eljuttatom ezeket a beszédeket egy szellemes orgánum, például a *Harsona* szerkesztőihez. Bizonyos vagyok benne, hogy az ő kommentárjaik legalább egy halvány, szomorkás mosolyt ki tudnának csiholni belőlem. Nem kizárt, hogy még egy szívből jövő kacajt is. Az ön fölöttébb tehetséges beszédeire tehát kénytelen vagyok úgy tekinteni, mint holmi hatékony ellenszerre. Ezek állnak majd közém és a fekete depresszió közém. Nélkülük el lennék veszve. Segítségükkel talán átvészselhetem valahogy.

Mr. Bickersdyke nyugtalanul fészkelődött a padon. A padlót bámulta. Aztán fölnézett a mennyezetre, de úgy, mintha személyes ellensége volna. Végül Psmithre tekintett. Psmith békés meditációban volt, szemét lehunyva tartotta.

– Jól van – mondta Mr. Bickersdyke –, Jackson maradhat.

Psmith felrezzent gondolataiból.

– Szólt valamit? – kérdezte.

– Nem bocsátom el Jacksont – mondta Mr. Bickersdyke.

Psmith megnyerő mosolyt sugárzott rá.

– Pontosan úgy, ahogy reméltem – jelentette ki. – Haragja igazolható volt, de a megfontolás ereje megoldasztotta. A vihar elül, és önnek alkalma van szenvedélyektől mentesen meghányi-vetni magában a kérdést. Felüti fejét a kétely. Talán így szól

önmagához: elhamarkodtam a dolgot, túlságosan szigorú voltam. Igazságot csak irgalommal együtt érdemes szolgáltatni. Mulasztáson kaptam Jackson elvtársat, teszi hozzá ön (még mindig önmagának), de vajon éljek-e előnyömmel könyörtelenül? Nem, nem, kiált fel ön, megtartóztatom magam. És én helyeslem ezt. Kedvemre van a szelíd tolerancia. Ez oly biztató, oly megnyugtató. Ami pedig ezeket a nagyszerű beszédeket illeti – tette hozzá –, az általuk nyújtható vigaszra nem lesz szükségem. Félretehetem őket. A napsugár a szokásos csatornákon keresztül is eljuthat hozzám, hogy beragyogja életemet. Felröppen a hír: „Psmith ismét önmagára talált.”

Mr. Bickersdyke erre nem felelt semmit. Hacsak egy dühödt horkantás nem minősül valaminek.

24

A NYUGTALANSÁG SZELLEME

Az ezt követő két hét alatt két olyan dolog is történt, amely jelentős változást idézett elő Mike bankbéli helyzetében.

Az első: Mr. Bickersdyke-ot megválasztották parlamenti képviselőnek. Kis többséggel jutott be, olyan tumultuózus jelenetek közepette, amelyek még Kenningfordban is ritkaságnak számítottak. Psmith odalátogatott a választás napján, bezúzott kalappal tért haza, és arról tudósított: Kenningford választópolgárai

épp annyira voltak illuminált állapotban, hogy képesek legyenek tévedésből Mr. Bickersdyke-ra szavazni. A szavazás előestéjén ráadásul arra is fény derült, hogy a bankár ellenfele ifjúkorában Németországban járt iskolába, és utána két évfolyamot végzett a heidelbergi egyetemen. Ez a gyilkos erejű leleplezés számottevő hatást gyakorolt a kenningfordi hazafiakra, akik az ellenjelöltet attól kezdve csak „német spion”-ként emlegették.

– Mindezeket számításba véve – foglalta össze Psmith –, azt hiszem, Bickersdyke elvtárs befutott.

A másnapi újságok igazolták a prognózist.

– Százötvenhét – mondta Psmith reggelinél az említett újságot olvasva. – Ezt bizony nem lehet földcsuszamlásszerű győzelemnek nevezni. Azt hiszem, Bickersdyke elvtárs örülhet, hogy nem küldtem el azokat a beszédeket a *Harsoná*-nak.

Mike egészen eddig a pillanatig nem értette, miért hívatta őt az igazgató a csekkügy másnapján az irodába, hogy közölje vele: meggondolta magát az elbocsátása ügyében. Mike-nak folyton az volt az érzése, hogy több van a dolog mögött, mint amennyi a felszínen látszik. Mr. Bickersdyke nem úgy beszélt, mintha különösebb öröme telt volna a megbocsátásban. Épp ellenkezőleg: a modora kifejezetten ellenséges volt. Mike teljesen összezavarodott. Psmith kijelentésére, miszerint nyugodtan végigtárgyalta az ügyet az igazgatóval, és kielégítő eredményre jutottak, alig figyelt oda. Csak most kezdte érteni, mi történhetett.

– Szent isten, Psmith – kiáltott fel –, te megfenyegetted, hogy ha kirúg engem, akkor elküldöd azokat a beszédeket a sajtónak?

Psmith ránézett a monoklin keresztül, és vett magának egy szelet pirítóst.

– Képtelen volnék – mondta – e percben szó szerint idézni a rendkívül hangulatos beszélgetést, melyet véletlen találkozásunk alkalmából Bickersdyke elvtárral folytattam a gőzfürdőben azon a délutánon, de most, hogy van időm és alkalmam nyugodtan végiggondolni, nem tudom elhárítani magamtól azt az érzést, hogy talán valami efféle szándékot olvashatott ki szavaimból. Tudod, hogy van ez az ilyen kötetlen csevegésekkel, Jackson elvtárs. Az ember olykor elhamarkodott következtetéseket von le. Lehet, hogy egy óvatlanul elejtett szavam az általad említett gondolatot plántálta a fejébe. Ma már, ekkora időtávlatból lehetetlen teljes biztonsággal megállapítani. Értjük be annyival, hogy újragondolta elhatározását. Boldog volnék, ha kiderülne, hogy nézeteinek megváltozását az én valamelyik hanyagul odavetett megjegyzésem váltotta ki. Lehet, hogy sohasem fogjuk megtudni.

Mike valami ügyetlen köszönetet kezdett motyogni, de Psmith folytatta előadását.

– Ha így volna is – mondta –, nem lehet nem felfigyelnünk arra a tényre, hogy Bickersdyke elvtárs megválasztása bizonyos mértékig változtatott helyzetünkön. Mint kimutattad, a legutóbbi esetben befolyást gyakorolhatott rá valamelyik, a beszédekre tett megjegyzésem. Ennek viszont mától nincs néven nevezhető értéke. Most, hogy megválasztották, a beszédek megjelentetése esetén sincs mit vesztenie. Ezt csupán azért említem, hogy jelezzem: egy újabb, kínos epizód esetén könnyörtelenebb lehet.

– Értem, mire célzol – felelte Mike. – Ha megint elkap valami miatt, biztosan kirúg.

– Többé-kevésbé – bólintott Psmith – így áll a helyzet.

A másik esemény, amely változást hozott Mike életébe, az volt, hogy áthelyezték Mr. Waller mellől a Tartós Lekötésű Betétek Részlegébe. A Tartós Lekötésű Betéteknél már nem volt oly kellemes az élet, és Mr. Gregory, a részlegvezetője nem olyan ember volt, mint Mr. Waller. Mr. Gregory, mielőtt az Új Ázsiai Bank hazai központjába került, éveken át egy távol-keleti cégnél dolgozott, ahonnan két dolgot hozott magával: májbajt és azt a szokást, hogy alárendeltjeivel úgy beszélt, mint egy tehergözös első tisztje a hajósinnal. Még azokon a napokon is ingerlékeny volt, amikor a mája nem kínoztta. Amikor pedig kínoztta, és ez volt a gyakoribb, a szidalmak szökőkútjává változott. Mike és Mr. Gregory az első perctől fogva utálta egymást. A Tartós Lekötésű Betétek Részlegében nem volt különösebben nehéz a munka, ha az ember belejött, de a kezdő számára sok zavaró elemet tartogatott, Mike pedig minden pénzügyi dologban a lehető legkezdőbbnek számított. A két részlegben, ahol eddig megfordult, meglehetősen jó teljesítményt nyújtott. A Postázóban annyi volt a dolga, hogy felragassza a bélyegeket, és a leveleket levigye a postahivatalba – körülbelül ez volt az ő nagyságrendje. Ilyesfajta munkára volt szüksége, hogy rendesen belejőjön. A Készpénz Osztályon Mr. Waller szelíd türelme segítette át a nehézségeken. Mr. Gregoryval más volt a helyzet. Mike utálta, ha kiabálnak vele. Mindig zavarba jött tőle. Mr. Gregory pedig csak ordítani tudott. Mindig úgy beszélt, mintha

erős ellenszelet kellene túlkiabálnia. Mike-kal pedig a szokásosnál is többet ordított. Az ő oldaláról nézve meg kell hagyni, hogy Mike meglehetősen elütött a hagyományos banktisztviselőktől.

A banki tevékenység egésze valami szörnyű rejtély volt számára. Nem értette, mi miért történik; hogy az egyes ügyosztályok miként függnek össze, munkájuk hogyan forr egységgé. Minden ügyosztályt különálló, független egységnek érzékelt. Azt sem értette, hogy egyáltalán miért vannak egy épületben. Annyit tudott, hogy ez nem a jó társaság érdekében van így; nem azért, hogy a munka szüneteiben a hivatalnokok összejárhassanak. Ennyit gyanított ugyan, de ezen túlmenőleg mindent sűrű homály borított.

A fentiekből természetesen következik, hogy Mr. Waller védőszárnyai alatt, az ő liberális szellemében nevelkedvén, fokozatosan élvezni kezdte a bankbéli életet, most viszont annál erősebb volt a kontraszt. Egy napot töltött el Tartós Lekötésű Betétek Részlegében, és máris úgy utálta az egészet, mint a legelső délelőttön.

Psmith, aki az ő helyére került a Készpénz Osztályra, azt jelentette, hogy Mr. Waller vigasztalhatatlan Mike elvesztése miatt.

– Minden tölem telhetőt elkövetek, hogy felvidítsam – mondta –, és ő hősiezen el is mosolyodik néhanap. De amikor azt hiszi, nem látom, lekókad a feje, és arcán kiütözik a mélabú. Életéből odalett a napfény.

Mike életébe viszont épp most tért vissza, és a hatására még nyugtalanabb és elégedetlenebb lett.

Eljött ugyanis a tavasz. A nap vidáman sütött a Cityre, és krikett illata szállt a levegőben. És épp ez volt a baj.

A sötét napokon, amikor minden csupa köd és latyak, Mike beírta azzal, hogy napközben bent van a bankban, az estéket pedig a városban, Psmith társaságában tölti. Az adott körülmények között Londont kellemes tartózkodási helynek érezte jólesett neki a bank melege, világossága.

De most más lett a helyzet. A bank börtönné változott. A vidéken nevelkedett ember minden energiájával gyűlölte, hogy fedél alatt kell maradnia, amikor odakint minden a közeledő nyárról beszél. Voltak reggelek, amikor alig volt ereje belökni a lengőajtót, és a friss levegőről belépni a bank fülledt atmoszférájába.

A napok lassan teltek, elkezdődött a krikettidény. Ez nemhogy enyhülést hozott volna, csak még tovább rontott a dolgokon. Néha lehetősége nyílt egy kis krikettezésre, de ettől csak még többre vágyott. Mintha az éhező tömegnek egy marék kétszersültet vetettek volna oda.

Ha legalább esős lett volna a nyár, már akkor is kevésbé lett volna nyugtalan. De kivételesen szép idők járták. Május elején egy hétre hideghullám érkezett, de aztán melegre fordult az idő. A krikettezők rengeteg pontot értek el országszerte.

Mike neve évek óta szerepelt már az országos szövetség jelöltjeinek listáján, és az utolsó wrykyni szezonban fel is vették a tagok sorába. Hetenként egyszer-kétszer bejutott a Lords pályájára egy-egy félórát gyakorolni, hálózni, szombatoként pedig a bank csapatának voltak mérkőzései, amelyeken

általában könnyűszerrel ért el sikereket. De Mike ennél többre vágyott.

Eljött a június, és vele még több napsütés érkezett. A bank légköre nyomasztóbb volt, mint valaha.

25

SZEREPHEZ JUT A TELEFON

Ha alaposan megvizsgáljuk azokat a cselekedeteket, amelyeket látszólag hirtelen felindulásból követnek el, általában azt találjuk, hogy a hirtelen felindulás egy hosszú eseménysorozat végeredménye. A közvetlen kiváltó oka önmagában nem lett volna elegendő a tett kiváltására. De mivel hosszú út vezetett odáig, ellenállhatatlan erejűvé vált. A huligán, aki leüti egy rendőr csákóját, látszólag a hirtelen felindulás áldozata. A valóságban a csákóleverés sok-sok héten át tartó előzménysorozatra tekint vissza, melynek során az elkövető rendszeresen találkozott a rendőrrel, a csákó iránti ellenszenvé nőttön-nőtt, a leverésére irányuló vágy mindjobban fokozódott, míg végül magában a tettben csúcsosodott ki.

Ez történt Mike esetében is. A City a nyár folyamán napról napra mind forróbbá és fülledebbé vált, a bank iránt érzett undora egyre nagyobb helyet foglalt el gondolatvilágában. Már csak egy gyengécske kísértés hiányzott ahhoz, hogy kitörjön, és nyakába zúdítsa a következményeket.

Psmith felfigyelt Mike békétlenségére, és megpróbálta lecsillapítani.

– Nincs minden rendben – mondta – Jackson elvtárssal, otthonunk napsugarával. Orcáján sápadékonyságot látok. A megszokott barackvirágszínű árnyalat nem felel meg a színmintának. Tekinteted vad, vidám kacajod már nem veri fel a bank termeinek csendjét, hogy a döbönt ügyfeleket összerezzenésre és ijedt indulatszavak kibocsátására készítse. Olyan benyomást keltesz, mint akinek egyetlen barátja maradt a földön, egy sárga eb, és elveszítette azt az ebet. Miért van ez így, Jackson elvtárs?

A lakásban beszélgettek, Clement's Innben. Meleg este volt. A nyitott ablakon át távolról hallatszott a Strand forgalmának dübörgése. Mike az ablakhoz ment, és kinézett.

– Rosszul vagyok ettől az egésztől – mondta kurtán.

Psmith fürkésző pillantást lövellt felé, de nem szólt semmit. Mike lelkiállapota sok kényelmetlenséget okozott neki, és ő türelmes némasággal viselte, abban reménykedve, hogy előbb-utóbb jobbra fordulnak a dolgok. Mike szemmel láthatóan elégedetlen volt, és háborúban állt a világgal, így esténként kevés szórakozásra nyílt lehetőségük. Mike mindent elkövetett, hogy derűt mutasson, de a bezártság nyugtalanító érzését nem tudta lerázni.

– Olyan rohadt ez az egész – folytatta Mike, és visszaült a fotelba. – Mi értelme van? Az ember minden nap reggeltől estig gürcöl az íróasztalnál, évi két pennyért. És amikor nyolcvanöt leszel, elmehetsz

nyugdíjba. Nem élet ez. Ezzel az erővel akár növény is lehetne az ember.

– Csak nem az után sóvárogsz, hogy kalóz légy a spanyol felségvizeken, vagy ilyesmi? – kérdezte Psmith.

– És ez a hülyeség a Távol-Kelettel – folytatta Mike. – Mi abban a jó, elmenni a Távol-Keletre?

– Az irodai szóbeszédből azt szűrtem le, hogy az ember igazi előkelőséggé válik, ha Keletre kerül – felelte Psmith. – Fél tucat bennszülött alárendeltje lesz, akik mind úgy tekintenek fel rá, mint a Méltóság megtestesülésére, és a végén feleségül veheti a kormányzó legszebbik leányát.

– Vagy inkább összeszed valami jó kis váltóládat, és kirúgják, mert a bank már nem veheti többé hasznát.

– Csak a borús oldalát nézed, Jackson elvtárs. Lelki szemeimmel látom, amint kedvenc szófádon heversz, két odaadó kuli legyezi orcádat, és épp azt mondod valami keleti potentátnak, hogy öt perced van a számára. Úgy tudom, távol-keleti bankban dolgozni a legklasszabb dolog a világon. Bennszülöttek milliói csüggnek minden szavadon. Rajongó maharadzsaék félrevonnak, és drágaköveket nyomnak a markodba tiszteletük és nagyrabecsülésük jelképeként. Amerre elefántháton elhaladsz, megdöngetik a hatalmas bronzgongokat! A bhongi bankár! Nem dobban meg szíved ettől a lehetőségtől? Úgy értesültem...

– Nagy kedvem volna hagyni az egészséget a fenébe, és elmenni profinak. Surreyben a születésem révén bevinnének a csapatba. Nagyjából az az egyetlen dolog, amiben érnék is valamit.

Psmith atyai modorban válaszolt.

– Jól van, jól van – bólogatott. – A hőségétől kicsit elfáradtál. Levegőváltásra van szükséged. A hét végén kéz a kézben leruccanunk egy tengerparti üdülőhelyre. Építhetsz majd homokvárakat, én pedig heverésem a fővényen, és újságot olvasok. Este hallgatjuk a rezesbandát, vagy sétálunk a korzón, nem mintha kedvünk volna hozzá; csak azért, hogy a helybeliek örüljenek. Esetleg, ha az idő meleg marad, pancsikálhatunk is. Az határtalanul örömteli időtöltés, mint hallom, és nagymértékben erősíti a bokát. Hétfő reggel pedig bronzbarnára sülve, kirobbanó egészségben ismét visszatérünk a robothoz.

– Megyek, lefekszem – mondta Mike, és felállt.

Psmith figyelte, amint kiimbolyog a szobából, és szomorúan csóválta a fejét. Belső magántitkárával és tanácsadójával koránt sincs minden rendben.

A következő nap, amely csütörtöki volt, nem arra virradt, hogy Mike az éjszaka folyamán beletörődött volna: a tíztől ötig terjedő időszakot Mr. Gregory és a pénztárkönyvek társaságában tölti. Hallgatagon ült a reggelinél, Psmith pedig látta, hogy még mindig zaklatott, ezért ő is tartózkodott a beszélgetéstől. Mike a teáskannának támasztotta a sportújságot, és a krikethíreket olvasta. Megyéjének csapata, a bátyja, Joe Jackson kapitánysága alatt Brightonban öt ponttal legyőzte Sussexet. Ma pedig Middlesex ellen játszanak a Lords pályáján. Mike arra gondolt, hogy megpróbál hamarabb elszabadulni, és amennyit lehet, megnéz az első napi mérkőzésből.

Az események úgy alakultak, hogy sokkal hamarabb szabadult, és sokkal többet látott az első napi mérkőzésből, mint amennyire számított.

Alig kezdett hozzá a délelőtti munka előkészületeihez, ami abból állt, hogy kezet mosott, másik zakót vett, és félig elragott egy tollszárat, amikor jött William, a küldönc.

– Telefonhoz hívják, Mr. Jackson.

Az Új Ázsiai Bank, a londoni bankok többségétől eltérően, bekapcsolódott a telefonhálózatba, ami Psmith számára nagy kényelmet jelentett a színházjegyrendelések terén. Mike bement a fülkébe, és fölvette a hallgatót.

– Halló! – mondta.

– Ki beszél? – szólalt meg egy izgatott hang. – Te vagy az, Mike? Itt Joe.

– Hello, Joe – mondta Mike. – Mi van veled? Este kimegyek a meccsre. Megpróbálok előbb elszabadulni.

– Figyelj, Mike, sok a dolgod ott a bankban?

– Most éppen nem. Tizenegy előtt sosincs mit csinálni.

– Úgy értem: sok dolgod van a mai napon? Nem tudnád megoldani, hogy ideugorj, és beszállj a csapatba a Middlesex ellen?

Mike majdnem elejtette a hallgatót.

– Micsoda? – kiáltott fel.

– Zűr van. Eggyel kevesebben vagyunk. Te vagy az utolsó reményünk. Képtelenség ennyi idő alatt találni valakit. Fél óra múlva kezdünk. Meg tudnád oldani valahogy?

Mike körülbelül egy percen át gondolkodott.

– Halló! – szólalt meg Joe.

Mike előtt hirtelen fölmerült a Lords ködképe – üde zöld és hűvös a délelőtti napsütésben. Mike jellemzilárdságát akkor már hetek óta koptatta a

nyugtalanság. Most egyszeriben elöntötte az érzés, hogy történjék bármi azután, a tökéletes időben, tökéletes pályán való játék öröme mindenképpen megéri. Kit érdekel, hogy mi lesz aztán?

– Rendben, Joe – mondta. – Taxiba vágom magam, és összeszedem a cuccom.

– Kösz szépen – mondta Joe óriási megkönnyebbüléssel.

26

ELTERJED A HÍR

A fülkéből kirontra Mike kis híján feldöntötte Psmitht, aki elgondolkodva bandukolt a telefon felé, hogy felhívja a Haymarket Színház pénztárát.

– Bocs – mondta Mike. – Hello, Psmith.

– Hello bizony – felelte Psmith udvariasan. –

Örvendezve látom, Jackson elvtárs, hogy ismét egy fiatal bomba robbanékonyságával nyargalsz a hivatalos ügyek intézése közben. Hogyan csinálja Jackson elvtárs, kérdezik tőlem a munkatársak, hogy mindig képes magára vonni az előljáró figyelmét, és mindig sikerül barátságos mosolyt csalnia a részleg vezetőjének arcára? Válaszom így hangzik: mások csak mennek, de Jackson elvtárs fut. Míg mások csoszognak, addig Jackson elvtárs lába úgy jár, mint a jól képzett musztángé a prérin. Ő nem lebzsel.

Verítékben úszva, a szintidő alatt ér vissza
ügyosztályára. Ő...

– Figyelj, Psmith – mondta Mike –, tegyél meg
nekem egy szívességet.

– Ezret is. Beszélj.

– Nézz már be a Tartós Lekötésű Betétek

Részlegére, és mondd meg Gregorynak, hogy ma nem
leszek bent. Megteszed? Nekem nincs időm.

Rohannom kell!

Psmith a szemébe nyomta monokliját, és alaposan
szemügyre vette Mike-ot.

– Pontosan mi a... – kezdte.

– Mondd meg a vén hibbantnak, hogy elhúztam.

– Hogyne, hogyne – dünnyögte Psmith, mintha
tökéletesen ésszerű javaslatra bólogatna. – Mondjam
meg neki, hogy elhúztál. Meglesz. Viszont a valóság
határain belül van az az eshetőség is, hogy Gregory
elvtárs tovább érdeklődik. Adnál némi támpontot arra
nézve is, hogy hová húzol el?

– Felhívott Joe, a bátyám a Lords pályáról. A
megye ma játszik Middlesex ellen, és egy ember
hiányzik. Be kell ugranom.

Psmith szomorúan ingatta a fejét.

– Nem kívánok beleavatkozni – mondta –, de
ugye tudsz róla, hogy e cselekedetteddel bizonyos
mértékig csorbítod arra való esélyeidet, hogy igazgató
légy ebben a bankban? Ha most elhúzol, nem sok
reményed marad, hogy feleségül vedd a kormányzó
lányát, amint tegnap este vázoltam. Kétlem, hogy ezek
után sikerül markodba kaparintanod a varázsos Kelet
kincseit.

– Á, fenébe a varázsos Kelettel.

– Mindazonáltal – mondta Psmith jóindulattal – arra gondoltam, hogy megemlítem. Délután kimegyek én is a meccsre. Felküldöm neked a névjegyemet, és bízom benne, hogy a segítségeddel személyes bebocsáttatást nyerek a klubházba. Atyám ma Londonba érkezik. Magammal viszem őt is.

– Helyes. Ó, a fenébe, már csak húsz percem van. Rohanok. Viszlát a pályán.

Psmith a tovasuhanó alak után nézett, míg az el nem tűnt a lengőajtó túloldalán, aztán rezignáltan megvonta a vállát, mint aki minden felelősséget elhárít magától.

– A kalapját is itt hagyta – mormogta maga elé. – Szerintem ez az ámokfutás tankönyvi esete. És most előre, vigyük meg a hírt a gyászba borult Gregory elvtársnak.

Letett szándékáról, hogy felhívja a Haymarket Színházat, otthagya a telefonfülkét, és gondolataiba merülve lépdelt, mígnem a Tartós Lekötésű Betétek Részlegéhez ért. Az üvegfalon túl Mr. Gregory belegörnyedt a munkába, csak a feje búbja látszott ki.

Psmith két könyökét az üvegfal tetejére támasztotta, arcát két tenyerébe fogta, és egy percig néma csöndben figyelte a dolgozót, aztán mély, hörgősóhajt hallatott.

Mr. Gregory épp egy pénztárkönyvet vonalazott – a Tartós Lekötésű Betétek Részlegében a munka oroslánrészét az tette ki, hogy egy hosszú vonalzó segítségével vonalakat húztak a pénztárkönyvekbe, hol fekete tintával, hol pirossal –, a hangtól úgy rándult össze, mint akibe belecsíptek, és jól összemaszatolta az utolsó vonalat. Főlemelte bösz pillantású, szakállas

arcát, és Psmith kedvesen együtt érző tekintetével találkozott.

Szavakat is talált.

– Mi a nyavalyát nyögdécsel ott, mint egy kehes tehén? – tudakolta.

– Sóhajtottam – magyarázta Psmith csöndes méltósággal. – És miért sóhajtottam? – folytatta. – Mert a Tartós Lekötésű Betétek Részlegére sötét árnyék vetült. Jackson elvtárs, az iroda szeme fénye elment.

Mr. Gregory fölemelkedett ültéből.

– Én nem tudom, ki a fene maga... – kezdte.

– Psmith vagyok – mondta Eton egykori büszkesége.

– Á, szóval maga Smith?

– Az elején P-vel. Amely azonban néma marad. Úgy, mint psemminél.

– És mi ez a baromság Jacksonnal?

– Eltávozott. Továtűnt, mint harmatcsepp a rózsaszíromról. Elment.

– Elment! Hova ment?

– A Lordshoz.

– Miféle lordhoz?

Psmith lágy mozdulattal fölemelte kezét.

– Félreértett. Jackson elvtárs nem azért távozott, hogy a léha és érzéketlen arisztokrácia tagjai közé vegyüljön. Nem. A Lords nevű krikettpályára ment.

Mr. Gregory szakálla a szokásosnál is jobban felborzolódott.

– Micsoda? – ordította. – Elment krikettet nézni? Hát ez...

– Nem nézni. Játszani. Sürgős behívót kapott, mondanom sem kell. Hiszen egy ilyen sürgős behívón kívül semmi sem szakíthatta volna el az ön kitűnő társaságából, ebben bizonyos vagyok.

Mr. Gregory rámeredt.

– Kikérem magamnak a pimaszságát – mondta. Psmith bólintott.

– Mindannyiunknak megvan a magunk ízlése – mondta türelmesen. – Ön nem kedveli a pimaszságomat. Bizony, bizony, van ilyen. Most pedig, miután meghoztam a szomorú hírt, visszatérek tevékenységemhez.

– Egy pillanat. Maga most velem jön, és elmondja ezt Mr. Bickersdyke-nak is.

– Gondolja, hogy érdekelni, szórakoztatni fogja őt? Talán igaza van. Gyerünk, cserkésszük be Bickersdyke elvtársat.

Mr. Bickersdyke épp nem volt elfoglalt. A Tartós Lekötésű Betétek Részlegének feje becsörtetett hozzá. Psmith kényelmesebb tempóban követte.

(9. illusztráció)

– Engedje meg – mondta megnyerő mosollyal, még mielőtt Mr. Gregory szóra nyitotta volna ajkát –, hogy megragadjam az alkalmat, és gratuláljak a választási sikeréhez. Csekély többségű, de jól megérdemelt győzelem.

Az igazgató viselkedésében nyoma sem volt szívélyességnek.

– Mit akarnak? – kérdezte.

– Én semmit – felelte Psmith –, de tudomásom szerint Mr. Gregorynak van valami közlendője.

– Adja elő a meséjét Mr. Bickersdyke-nak – mondta Mr. Gregory.

– Biztos abban – mondta Psmith megrovóan –, hogy most van itt az ideje az anekdotázásnak? Mr. Bickersdyke-nak sok a dolga. Ő a...

– Mondja el neki, amit nekem mondott Jacksonról.

Mr. Bickersdyke kérdő tekintettel nézett rájuk.

– Jackson – kezdte Psmith – kénytelen volt a mai napon távol maradni a munkából. Sürgősen a bátyja segítségére kellett sietnie, akit nagy szerencsétlenség ért.

– Hazugság – bömbölte Mr. Gregory. – Maga mondta az előbb, hogy krikettezni ment.

– Így igaz. Mint mondtam, a bátyja segítségére kellett sietnie.

– És ugyan milyen szerencsétlenség érte?

– Kiderült, hogy valaki hiányzik a csapatból. A bátyja rendkívül levert volt emiatt. Mit tehetett volna Jackson elvtárs? Utasította volna vissza, hogy segítsen a bátyjának, amikor módjában áll? Jackson elvtárs nagylelkűsége közmondásos. Megtette az egyetlen dolgot, amit tehetett. Beleegyezett, hogy pályára lép.

Mr. Bickersdyke szólalt meg.

– Úgy értsen – kezdte baljós nyugalommal –, hogy Mr. Jackson elhagyta a munkahelyét, és krikettezni ment?

– Valami ehhez hasonló történt, úgy vélem – mondta Psmith. – Tudta persze – tette hozzá, és

elegánsan meghajolt Mr. Gregory irányába –, hogy munkáját tökéletesen megbízható kezekben hagyja.

– Köszönöm – mondta Mr. Bickersdyke. – Ennyi elég. Egyelőre maga fogja kiségiteni Mr. Gregoryt az osztályán. A maga helyére küldök valakit a Postázóba.

– Öröömre fog szolgálni – mormogta Psmith.

– Mr. Gregory, mutassa meg Mr. Smithnek, mi lesz a munkája – adta ki az utasítást az igazgató.

Kimentek a szobából.

– Gregory elvtárs – mondta Psmith útközben elgondolkodva –, mily kiszámíthatatlanok a Sors útjai! Egy perccel ezelőtt még sivár és kilátástalan volt az ön élete. Odavan Jackson elvtárs, a Tartós Lekötésű Betétek ifjú fejedelme. Hogyan lehetne, kérdezte önmagától a kétségbeesés határán, hogyan lehetne az ő hiányát betölteni? És akkor egyszerre eloszlott a felhő, újból kisütött a nap. Én jöttem el, hogy segítségére legyek. Amit a réven elveszített, megnyerte a vámon. Mutassa meg hát, mitévő legyek, pezsdítsük fel ezt az ügyosztályt. Ön szerencsés lapot húzott, Gregory elvtárs.

27

A PÁLYÁN

Mire Mike kiért a Lordshoz, a pályabírók már vonultak kifelé. Rohanva vágódott be az öltözőbe. Joe a lépcsőn jött szembe vele.

– Minden rendben – mondta. – Nem kell rohanni. Mi nyertük a sorsolást. Negyediknek osztottalak be.

– Jól van – mondta Mike. – Jó, hogy még nem kell védekezni.

– Ma egyáltalán nem kell, hacsak nagyon el nem rontunk valamit.

– Jó a pálya?

– Mint a biliárdasztal. Nagyon jó, hogy el tudtál jönni. Nem volt semmi gond a bankban?

Joe Jacksonnak a lehető legkevesebb fogalma volt a bankok működéséről. Ő maga, amióta csak végzett Oxfordban, soha nem került olyan helyzetbe, hogy bármi akadály merült volna fel előtte, ha első osztályú krikettmérkőzésen kellett játszania. Foglalkozását tekintve egy sportkedvelő báró alkalmazottja volt, akinek szenvedélye volt a megye krikettcsapata.

Joe-nak nemhogy nehézségei lettek volna a megyei csapatban való szereplései miatt – munkaadója tudatta vele, hogy épp ez az első számú kötelessége. Eszébe sem jutott, hogy Mike bankja esetleg nem ennyire engedékeny az eltávozás tekintetében. Egyetlen aggálya az volt, hogy mi lesz, ha az Új Ázsiai Banknak kiváltképp zsúfolt napja van. Ha nincs különösen sok tennivaló, gondolta, akkor Mike egyszerűen odamegy az igazgatóhoz, elkéri magát, és széles mosoly kíséretében megkapja az engedélyt.

Mike nem felelt, inkább maga kérdezett egyet.

– Hogyhogy kevesen vagytok?

– Átkozott balszerencse. A következő történt. A Sussex elleni meccs után változtattunk a csapaton, behoztuk Ballardot, Keene-t és Willist. Ők Brightonba nem tudtak eljönni, mert az egyetemi csapatuknak is

épp akkor volt mérkőzése. A hét második felére viszont semmi dolguk nem volt, megígérték, hogy itt lesznek.

Ballard, Keene és Willis Cambridge csapatában játszott, igen tehetséges játékosok voltak, a megyei csapat is sűrűn tartott igényt rájuk, valahányszor csak szabaddá tudták tenni magukat.

– És? – kérdezte Mike.

– Tegnap este vonattal jöttünk föl Brightonból. Ez a három marha viszont azt találta ki, hogy ma, korán reggel indulnak Cambridge-ből automobillal, a kezdésre úgyis biztosan ideérnek. Erre mi történik? Willis, aki sofőrnek képzei magát, felajánlja, hogy majd ő vezet. Persze teljesen hülye a dologhoz, úgyhogy fejre is állt valahol St. Albans közelében. Én fél tizenegyre értem ide, és egy sürgöny várt, hogy mind a hárman megsérültek, és aligha tudnak játszani. Gondolhatod, mit éreztem, amikor a meccs kezdete előtt fél órával ezt kellett olvasnom. Willisnek kifocamodott a bokája, Keene-nek a csuklója ment ki, Ballardnak meg eltört a kulcscsontja. Szerintem az egyetemi meccsen se fognak pályára lépni. Örült pech ez Cambridge-nek. Szerencsére Brightonban velünk volt tartalékban két profi, és velünk jöttek Londonba is, hátha szükség lesz rájuk. Úgyhogy végül is csak egy ember hiányzott. Akkor jutottál eszembe. Hát ennyi.

– Értem – mondta Mike. – És ki a két profi?

– Davis és Brockley. Mind a ketten dobóspecialisták. Ez alaposan csökkentheti a csapat ütőteljesítményét. Ballard vagy Willis ezen a pályán tövig szaladhatta volna a lábát. De még így is van egypár jó ütősünk. Nem lehet nagy baj, ha óvatosak vagyunk. Gondolom, te is eleget gyakoroltál a nyáron.

– Egy keveset. Hálóztam, meg ilyesmi. Fontos meccsem egyáltalán nem volt.

– A fenébe. Nem bánnám, ha legalább két-három rendes tétmérkőzés volna a hátad mögött. De hát a hálózás is több, mint a semmi. Remélem, azért formában vagy. Ha rosszra fordulnak a dolgok, lehet, hogy sokáig állnod kell a dobók rohamát. Azok ott lent, úgy látom, elég rendszeren belemelegedtek – tette hozzá, és az ablakon át figyelte a megyei csapat első párját, Warringtont és Millst, a két hivatásos játékost, akik tízpercnyi játékidő alatt húsz pontot gyűjtöttek.

– Megyek, átöltözöm – mondta Mike, és fölvette a zsákját. – Te az első körben játszol, igaz?

– Igen. Reggie pedig a másodikban.

Reggie is Mike bátyja volt; nem olyan kiváló játékos, mint Joe, de megbízható ütő, aki, ha hagyta rá időt, jó néhány pont összehozására volt képes.

Mike átöltözött, és kiment a klubház tetején kialakított kis teraszra. Egyedül volt odafent. Elején tartott a mérkőzés, még nem sok néző érkezett meg.

Ha valaki gondolkodni akar, kevés nyugalmasabb hely kínálkozik számára, mint a Lords klubházának tetőterasa. Mike figyelte a játékot, amint lassacskán halad a maga medrében odalent a pályán, és kényelmesen, minden szemszögből újra megvizsgálta helyzetét, kilátásait. Széttépte kötelékeit, de a gesztus mámora már múlni kezdett; Mike képes lett mérlegre tenni dezertálásának tényét és lehetséges következményeit. Nem volt kétsége afelől, hogy felégette maga mögött a hidat. Még a legbarátibb igazgató is nehezen hunyna szemet afölött, amit tett. Az Új Ázsiai Bank igazgatója pedig a legbarátibbnak épp az ellenkezője volt. Tudta jól: Mr. Bickersdyke két

kézzel fog kapni ezen az alkalmon, hogy megszabaduljon tőle. Belátta: bankbéli pályafutása lezárult. A leghatározottabban vége van, és neki most a jövőre kell gondolnia.

Az alkalom nem félmegoldások után kiáltott. Haza nem mehet. Végig kell csinálnia, ha már belekezdett; találnia kell valamit, amivel megkeresheti a kenyerét.

Csak egy lehetőséget látott. Mit csinálhatnék? – tette fel magának a kérdést. Csak egy választ talált saját kérdésére: krikettezhetne. A krikett-tudásából kell megélnie. Hivatásos játékosná kell válnia. De vajon befogadják? Az volt itt a kérdés. Elképzelhetetlennek tartotta, hogy állandó lakóhelye jogán játsszék a megyei válogatottban. Nem állhat be profiként abba a csapatba, amelyben két bátyja amatőrként játszik. Arra kell alapoznia, hogy megyei bennszülött lévén Surrey csapatába lép be.

Megvan-e vajon az a képesítése, amelyet Surreyben megkövetelnek? Az iskolai csapatban szép eredményeket ért el. De vajon elég ez? Nem hagyta nyugton a gondolat, hogy talán nem elég. Alaposabban végiggondolta, mint bármi mást egész addigi életében, és egyre biztosabb volt abban: minden azon áll vagy bukik, hogy ma, ezen a most következő meccsen milyen teljesítményt fog nyújtani. Ez az ő nagy lehetősége. Ha sikerül, sínen van a pályája. Arra nem is gondolt, mi lesz, ha nem sikerül.

Távoli moraj és a közönség tapsa riasztotta fel gondolataiból. Mills kiesett; elütött labdáját elcsípték. Az eredményjelző tábla negyvennyolcat mutatott. Nem világraszóló. A csapat sikere javarészt attól függ, hogy a két profi az első párban milyen formában van.

Ismét felcsattant a taps: Joe ment lefelé a lépcsőn. Joe mint az országos válogatott tagja, a szurkolók kedvence volt.

Mike egy darabig figyelte bátyja erőteljes, elegáns játékát, aztán egyszerre eszébe jutott, hogy megérdeklődi, mint alakult a helyzet a bankban a távollétében.

Lement a telefonhoz, felhívta a bankot, és Psmitht kérte.

Csakhamar megszólalt az ismerős hang.

– Halló, Psmith.

– Halló! Te vagy az, Jackson elvtárs? Hogy mennek a dolgok?

– Elég jól. Mi ütünk először. Egy játékost vesztettünk, és épp most értük el az ötvenedik pontot. Mondd csak, mi történt odabent?

– Megvittem a hírt Gregory elvtársnak. Elbűvölő egyéniség. Máris érzem, hogy nagyon jó barátok leszünk.

– Rosszul lett?

– Bizonyos mértékig igen. Azt is mondhatnám, hogy habzott a szája. Elmagyaráztam a helyzetet, de nem engesztelődött. Beidézett Bickersdyke elvtárs színe elé, akivel szórakoztató, bár rövid beszélgetést folytattam. Neki nem volt sok mondanivalója, ezzel szemben érdeklődéssel hallgatta beszámolómat, s végül felkért, hogy üljek be a helyedre a Tartós Lekötésű Betétekhez. Most ezt a lehangoló feladatot látom el legjobb képességeim szerint. Kissé megerőltetőnek érzem ezt a munkát. Az én egyszerű ízlésemhez képes túl sok pénztárkönyv-emelgetés tartozik hozzá. Egész délelőtt pénztárkönyveket

rakodtam, ki a pánccsaszekrényből, be a pánccsaszekrénybe. Már el is indult a szóbeszéd: „Psmith akaratával nincs baj, de fizikuma bírja-e vajon a teherpróbát?” A munka hevében épp az imént ejtettem egy testes kötetet Gregory elvtárs lábára – sajnos épp arra, amelyiket az utóbbi időben ízületi gyulladás kínoz. Szokásos udvariasságom átsegített a helyzeten, de nem tagadhatom, hogy átmeneti hűvösség lépett fel közöttünk, és eddig a percig még nem sikerült feloldanom. Az ilyenek képezik a veszedelmes örvényeket az üzleti élet békésen hömpölygő folyamán, Jackson elvtárs.

– Ki vagyok rúgva?

– A témáról hivatalos közleményt még nem adtak ki, de azt hiszem, bátran tanácsolhatom: ha a nap folyamán másik állást ajánlanak neked, fogadd el. Nem állíthatom, hogy e percben te vagy az igazgatóság dédelgetett kedvence. Mindazonáltal vannak elképzeléseim a jövődet illetően, amelyeket ismertetni is fogok veled, mielőtt találkozunk. Úgy tervezem, hogy négy óra tájban elsettenkedem a bankból. Atyámmal abban az időpontban van találkozóm, és egyenest a Lordshoz megyünk.

– Helyes – mondta Mike. – Majd kinézek, hogy merre vagytok.

– Gregory elvtársnak nem üzensz valamit általam?

– Ha akarod, mondd meg neki, hogy csókoltatom.

– Meglesz. Viszlát.

– Viszlát.

Mike a helyére akasztotta a hallgatót, és ismét fölment a teraszra.

Amint a táblára pillantott, megrökönyödve látta, hogy rövid távolléte alatt gyorsan követték egymást az események. A táblán a hármas és az ötös számú ütőjátékos neve állt.

– Te jó isten! – döbrent meg. – Én vagyok a következő! Vajon mi a csoda történhetett odalent?

Sietve magára öltötte a védőpárnákat, minden pillanatban arra számítva, hogy odakint újabb ütőjátékos esik ki, és ő még nem áll úgy, hogy pályára lépjen. De amikor játékra készen felpattant és lement, hogy megtudja, mi történt, az ütők még játékban voltak.

Reggie-t, a bátyját az öltözőben találta.

– Mi történt? – kérdezte. – Hogy estél ki?

– Hülyeségből – felelte Reggie. – Isten tudja, hogy történt. Lehet, hogy romlik a látásom. Teljesen elszurtam az időzítést, és a labda a lábamra pattant.

– Warrington hogy esett ki?

– Elkapták a labdát, ami lecsúszott az ütőjéről.

– A mindenségét! – mondta Mike. – Ez elég zűrös. Hatvanegy pont három ütőjátékos árán... Le fognak mosni bennünket a pályáról.

– Hacsak te meg Joe nem csináltok valamit. A világon semmi ok nincs rá, hogy kiessetek. A pálya olyan sima, amelyet csak kívánni lehet, a dobó meg semmi különös. Ez szép volt, Joe!

Minden Jacksonok legnagyobbika látványosan csúsztatta a labdát a védők közötti részbe. A védőjátékosok átballagtak a túloldalra a következő sorozathoz.

– Ha Peters kitart még egy kicsit... – kezdte Mike, de elhallgatott. Peters ebben a pillanatban már bandukolt is az öltöző felé.

– Hát nem tartott ki – mondta Reggie keserűen. – Hülye fejjel beleütött egy labdába, amikor nem kellett volna. Csak az lett volna a dolga, hogy Joe-val együtt pályán maradjon. Szóval próbálj meg csinálni valamit, különben a százat se érjük el.

Mike megvárta, míg a levonuló ütőjátékos befordul a hivatásosok számára fenntartott kapun. Akkor lesétált a lépcsőn, ki a szabadba, és lámpalázásabb volt, mint bármikor, amióta először ment ki a pályára Wrykyn csapatával. Gondolatai visszarepítették abba az időbe – ma, ugyanúgy, mint akkor, minden olyan távoli és valószerűtlen volt. A nézők sokméröldnyi messzeségben ültek. Nézőként sokszor járt már a Lords pályán, de most különös módon ismeretlennek látta. Mintha hirtelen külföldre csöppent volna.

Érzékelte, hogy Joe lejön a pályáról, és elébe megy. Mike bágyadtan mosolygott. – Fel a fejfel – mondta Joe a maga darabos stílusában, amelyből mindig erőt lehetett meríteni. – A dobások nem veszélyesek, a pálya meg olyan, mint egy kikeményített ingmell. Úgy játssz, mintha hálónál gyakorolnál. És az isten szerelmére, ne próbáld meg az összes pontot az első sorozatban összehozni. A lényeg, hogy bent maradj, akkor megcsípjük őket.

Mike elmosolyodott, még bágyadtabban, mint az előbb, és a torkából különös, gurgulázó hang tört fel.

A Middlesex gyors dobója volt, aki Peterst kiejtette. Mike nem bánta. Neki semmi kifogása nem volt a gyors dobók ellen. Beállt a helyére, és

körülnézett, gondosan bevésve a védőjátékosok helyzetét.

Most is az történt, mint mindig, ha kilépett a pályára – elszállt róla a nyomasztó bénultság. Ismét tudatára ébredt képességeinek. A fenébe, hát mitől kellene félnie? Nagyszerű ütős, és ezt most be is fogja bizonyítani nekik.

A gyors dobó beledőlt, nekilendült. Mike pozícióba helyezkedett, teljes lelkével a labdára koncentrált. Minden más kitörlődött az agyából.

28

PSMITH ELRENDEZI JÖVŐJÉT...

Pontosan négy óra volt, amikor Psmith a feltűnést kerülve lesiklott a hosszú lábú székről, lefricskázott néhány porszemet nadrágja száráról, és az alagsorba osont, ahol napközben a kalapját tartotta. Tisztában volt vele, hogy ha ebben az órában elhagyja a bankot, azt diszkréten kell tennie. A Tartós Lekötésű Betétek Részlegében maradt még aznapra némi elintéznivaló: olyasféle munka, amelyben Mike helyettesének jogán segédkezet nyújthatott volna. „De mit nekem! – gondolta, miközben gondosan kisimogatta a kalapját. – Gregory elvtárs oly nagyfokú örömet talál a kötelességteljesítésben, hogy dalolva fog körbejárni az irodában, ha rájön, hogy kétszer annyi munka van a keze alatt.”

Ezzel a megnyugtató gondolattal indult el veszélyekkel teli útjára az utca felé. Óvakodva lépdelt, nem keltve feltűnést; *A zarándok útja* főhősére emlékeztetett. Minden oldalon félelmetes fenevadak lapultak, készen arra, hogy rávessék magukat. A viszonylagos csendet bármely pillanatban fölverheti Mr. Gregory ordítása, sőt akár Mr. Bickersdyke baljós orgánuma.

– Hiába – elmélkedett Psmith –, az életben adódnak ilyen próbatételek, s ezeket türelemmel kell elviselni.

A Postázón és a Bejövő Számlákon keresztül vezető kerülőút a lengőajtóig juttatta. Itt vált a veszély közvetlenül fenyegetővé. Az ajtóra kitűnő rálátás nyílt a Tartós Lekötésű Betétek Részlegéből, és Mr. Gregorynak olyan szeme volt, hogy ahhoz képes a sasé vaksi.

Psmith már emelte kezét, hogy meglendítse az ajtót, ám ekkor hatalmas ordítás mennydörgőit végig a bankon. Egy félénk ügyfél, aki túlköltekezésének ügyét szerette volna elintézni, annyira megrettent, hogy az egészszet elhalasztotta másnap délutánra.

Psmith felnézett. Mr. Gregory áthajolt a ketrecét a külvilágtól elválasztó korlát fölött, és hevesen gesztikulált.

– Hova megy? – bömbölte a Tartós Lekötésű Betétek Részlegének feje.

Psmith nem válaszolt. Behízelt mosollyal visszaintett, mintha jelezni akarná, hogy majd később minden jóra fordul, azzal kilépett az ajtón, és elindult az utcán, kissé sebesebb lépésekkel, mint általában szokása volt.

A sarkon befordulva meglassította lépteit.

– Ez nem mehet így tovább – mondta magában. – A bankszakma túlságosan nagy megterhelést ró az emberre. Már olyan vagyok, mint az űzőtt vad. Vagy a részlegvezetők hagyják abba a kiáltozást, ha észreveszik, hogy sétálni indulok, vagy nekem kell elhagynom a pénzvilágot, és kisebb kötöttséggel járó életpálya után néznom.

Levette kalapját, hogy a játékos szellő hűsítse tüzelő homlokát. Kellemetlen volt az iménti epizód.

A Mansion House előtt kellett apjával találkoznia. A nevezetes londoni épülethez érvén elismeréssel konstata, hogy a pontosság erényére nem egyedül neki van monopóliuma a Smith családban. Apja már ott várta a kiszemelt helyen.

– Nagyon jó ötlet, fiam – mondta id. Smith. Egészen felvillanyozódott, amikor Psmith fölvetette, hogy kimehetnének a mérkőzésre. – Kitűnő ötlet. Siessünk; egy percet sem szabad elmulasztanunk. Teremtőm, hiszen ebben az idényben még nem is láttam első osztályú krikettet. Hol egy taxi? Halló, taxi! Nem, ebben ül valaki. Ott egy másik. Hé, te örült! Talán vak vagy? Jól van, észrevett. Már jön is. A Lords krikettpályájára, barátom, és hajtson, ahogy csak bír. Ugorj be, Rupert fiam, ugorj már.

Psmith ritkán ugrott. Ünnepe,lyes mozdulattal szállt be a taxiba, ahogy egy római császár foglalhatott helyet a diadalkocsin, és kényelmesen hátradőlt az ülésen. Mr. Smith úgy szökkent be a kocsiba, mint egy felriasztott nyúl.

Egy újságárus lépett oda, és benyújtott a taxiba egy délutáni lapot. Psmith megvette.

– Hadd lássuk, hogy haladnak – mondta, és kinyitotta az újságot. – Hol is tartunk? Az ebédidő előtti pontszámok. Aha! Jackson elvtárs formában van.

– Jackson? – kapta fel a fejét Mr. Smith. – Az az ifjonc, akit tavaly nyáron hazahoztál? Az a remek ütős? Ő is játszik ma?

– Ebédidőig harmincnál tartott, és még nem esett ki. Úgy néz ki, nagyot fog alakítani ma a bátyjával, Joe-val együtt, aki lapzártáig hatvanegy pontot gyűjtött. Lehet, hogy mire kiérünk, még mindig Mike lesz a pályán. Abban az esetben viszont a klubházba nem tudunk bejutni.

– Hatalmas tehetség az a fiú, már tavaly nyáron megmondtam. Jobb, mint a fivérei közül bármelyik. Ott dolgozik a bankban veled együtt, ugye?

– Ma reggel még ott dolgozott. Kétkedem azonban, hogy e percben is elmondható volna róla ugyanez.

– Há? Mi? Hogy van ez?

– Egy kis súrlódás támadt közte és a vezetőség között. Ők azt kívánták, hogy ragassza le magát a székére, ő viszont inkább játszani akart a megye színeiben. Azt hiszem, elmondható, hogy Jackson elvtársat felterjesztették az Útilapu Rend tisztí fokozatára.

– Micsoda? Azt akarod mondani...

Psmith röviden összefoglalta Mike távozásának történetét. Mr. Smith érdeklődéssel hallgatta.

– Nahát – mondta aztán –, akasszanak fel, ha hibáztatni tudom azt a fiút. Bűn egy ilyen tehetséges játékoszt bekasztlizni egy bankba. A helyében én is ugyanezt csináltam volna.

Psmith lesimította mellényét.

– Tudod, apa – mondta –, ez a bankszakma igazából nagyon kevés vonzerőt rejteget. Inkább úgy mondanám, hogy határozottan távol esik tőlem. Komoly, igazi próbát tettem vele, és most már minden tétovázás nélkül ki merem jelenteni, hogy nagyon köszönöm, de hát azért ezt mégsem.

– Micsoda? Máris meguntad?

– Nem pontosan arról van szó, hogy meguntam. De tekintélyes mennyiségű töprengés után arra a következtetésre jutottam, hogy az én tehetségem más területen található. A pénztárkönyvek hurcolásában csak a „futottak még” kategóriáig juthatok el – elsüllyedek a szürke tömegben. Már egy ideje szeretném is megbeszélni ezt veled. Azt hiszem, szívesebben állnék a bíróság elé.

– Nem túlzod el egy kicsit?

– Úgy érzem, ügyvédként komoly sikereket érhetnek el.

Mr. Smith eltöprengett. Ez a gondolat még sohasem jutott eszébe. Most, hogy az ötlet felmerült, könnyen lángra lobbantható elméje azon nyomban készségesen befogadta. Valóban, sok minden szól a jogi pálya mellett. Psmith ismerte az apját – tudta, hogy az úgy ezzel elintézettnek vehető. Új ötlet, és mint ilyen, bizonyosan kedvező elbírálásban részesül.

– Én a helyedben – folytatta, mintha egy barátjának adna tanácsot, amelyet ha megfogad, testben-lélekben gyarapodni fog – azon nyomban kivinném magam a bankból. Minek várni? A jelen pillanatnál nincs megfelelőbb. Hadd adjam be már holnap a felmondásomat. Az igazgatóság, különösen Bickersdyke elvtárs számára fájdalmas csapás lesz ez,

de épp ezért úgy a legkíméletesebb, ha gyorsan mérjük rá. Hadd mondjak fel már holnap, s akkor minden időmet a nyugodt tanulásnak szentelhetem. Jövőre pedig beiratkozhatom Cambridge-be, és minden a legnagyobb rendben lesz.

– El fogok ezen gondolkozni... – kezdte Mr. Smith.

– Siessünk vele – sürgette Psmith. – Hajt az idő, nem vár. Ez az egyetlen módja. Megengeded, hogy holnap reggel benyújtsam Bickersdyke elvtársnak a lemondásomat?

Mr. Smith egy pillanatig habozott, aztán döntött.

– Jól van – mondta. – Szerintem is jó ötlet. Az ügyvédek előtt nagyon sok lehetőség nyitva áll. Kár, hogy nem gondoltunk erre korábban.

– Én nem sajnálom, hogy így alakult – mondta Psmith. – A pénzvilágbeli pályafutásom lehetővé tette, hogy egy olyan ember közelében lehessenek, mint Bickersdyke elvtárs. Sok tekintetben rendkívüli elme. De talán mégis jobb, ha lezárjuk életemnek ezt a fejezetét. Hogy miért történt, meg nem mondhatom, de valahogyan az a benyomásom, hogy nem sikerült Bickersdyke elvtárs szívébe lopnom magam. Psmithben, a Dolgozóban nem talált kivetnivalót, de néha, a klubban együtt töltött vidám estéken úgy láttam, hogy nincs minden rendben. Apró, alig észrevehető jelek miatt olykor arra gyanakodtam, hogy tudná nélkülözni a társaságomat. Az ilyesmit nem lehet megmagyarázni. Talán van valami összeférhetlenség a temperamentumunkban. Lehet, hogy ki tudja majd heverni a távozásomat. De megérkeztünk – tette hozzá, amikor a taxi a járda mellé húzott. – Kíváncsi vagyok, vajon tartja-e még magát Jackson elvtárs.

Bementek a forgó korláton, és szemük elé tárult az eredményjelző tábla.

– Az áldóját! – mondta Psmith. – Mi az, hogy tartja! Nem tudom, melyik ő, a hármas vagy a hatos játékos, de szerintem a hatos. Akkor pedig kilencvennyolcon áll. Épp idejében értünk ide, hogy lássuk a százását.

29

...ÉS A MIKE-ÉT IS

Mike-nak majdnem két órán keresztül olyan fokú gyönyörűségben volt része, amelyet soha életében nem tapasztalt még. A legelső labdától egészen ebédszünetig kényelmetlenül feszengett. Lámpaláza szinte teljesen elhagyta, de igazán nem volt képes lehiggadni. A labdát mindig el tudta hárítani, olykor szerencsével, olykor ügyességgel, de mindvégig küszködött, és ezt tudta is. Egyetlen sorozatban sem érezte magát felszabadultnak. Több ütése volt feltűnően ügyetlen, és ritkán sikerült a labdát az ütő közepével eltalálnia.

A krikettjáték ütőjátékosa mindig nagyon is tudatában van annak, ha nem sikerül valódi formáját hoznia. Pontszáma fokozatosan húsz fölé emelkedett ugyan, de Mike mégis nyomorultul érezte magát. Ha tökéletes pályán csak ennyire képes, gondolta, nem sok reménye lesz a hivatásosok között.

Gyatra játékát még jobban kiemelte Joe briliáns teljesítménye. Joe bámulatosan ötvözte az erőt a technikával. Energikusan, látványosan kezelte a labdát, és a közönség sokszor jutalmazta tapssal. Mike-on a bátyja mellett az a kisebbségi érzés lett úrrá, mint amikor valaki utcai ruhában jelenik meg egy vacsorán, ahol mindenki estélyi öltözetet visel. Kínosan feszengett, mint aki csak véletlenül tévedt oda.

Aztán elérkezett az ebédidő – és vele a nagy változás.

Köteteket lehetne írni a krikettező ebédjéről és a hatásáról a játék menetére; hogyan képes az ebéd az egyik játékost tönkretenni, a másikat felmagasztalni, miként változtathatja a leggyorsabb dobót halvány, közepszerű játékosá, az izgulékony ütöst labdazsonglőrré.

Mike-ra varázslatos hatást tett az ebéd. Bölcsen, jól ebédelt; alaposan, harmincháromszor megrágott minden falatot, és gyömbérszörppel öblítette le. Ahogy a szünet után Joe társaságában leballagott, már érezte, hogy átlényegülés ment végbe benne. Bátorsága visszatért, és vele együtt a formája is.

A krikettben néha megesik, hogy amikor a játékos különösen jó formában érzi magát, az első körben kiejtik, vagy a dobó túljár az eszén – Mike-kal semmi ilyen nem történt. A pályán maradt, és gyűjtötte a pontokat. Nem ügyetlenkedett. Ütője mindig a közepével találta el a labdát, méghozzá erőteljesen. A gyors dobó két egymás utáni labdáját sikerült szépen, tisztán az oldalvonalon túlra ütnie, és ettől megbékélt a világgal. Csúcsformában volt. Újból önmagára talált.

Joe a túloldalon folytatta tündökletes pályafutását. Ugyanabban a körben érte el a százását,

amikor Mike az ötvenet. A dobók kezdtek megzavarodni.

Joe a százast elérve lassított valamicskét, és Mike vette át az irányítást. A pontszám szaporán emelkedett.

Egy balkezes dobó egy ideig ritkította a pontok gyakoriságát, de a másik oldalon a dobók ajándékba adtak pontokat. Mike pontszáma hatvanról hetvenre, hetvenről nyolcvanra, nyolcvanról kilencvenre emelkedett. Amikor a két Smith, apa és fia kiért a pályára, éppen kilencvennyolcnál tartott. Joe addigra százharminchármat ért el.

*

Mike akkor érte el a százast, amikor Psmith és apja elfoglalta helyét a lelátón. Ütését két védőjátékos közötti részbe küldte, és mire a harmadik visszajuttatta a labdát, futással két pontot is elértek.

(10. illusztráció)

Mr. Smith alig bírt magával a lelkesedéstől.

– Hidd el nekem – mondta a fiának, aki szelíden, bátorítólag tapsolt –, rendkívüli tehetség ez a fiú. Már akkor megmondtam, amikor tavaly nálunk járt.

Emlékszem, még meg is mondtam neki. „Láttam játszani a fivérideit – mondtam –, és te jobb vagy, mint bármelyikük.” Tisztán emlékszem. Egy-két éven belül országos válogatott lesz belőle. Micsoda ötlet, egy ilyen krikettjátékost elsüllyeszteni a Cityben! Kész bűn.

– Úgy tudom – mondta Psmith –, hogy a családi költségvetésükben hiány mutatkozott. Jackson

elvtársnak muszáj volt elhelyezkednie valahol, csak így lehetett megmenteni az ősi otthont.

– Egyetemen volna a helye. Nézd, már megint az oldalvonalon kívül tudták elérni a labdáját. Sosem fog kiesni.

Hatkor felbomlott a páros. Joe egy rossz futással kiejtette magát – ott próbált elérni egy pontot, ahol nem volt elérhető. Száznolcvankilences eredménnyel vonult le.

Mike vegyes érzésekkel hevert le a fűre. Nagyon sajnálta Joe kiesését, de jólesett egy kicsit megpihennie. Tökéletesen kimerült. Hetenként egy félnapos edzés az első osztályú krikettben nem számít edzésnek. Joe az egész idényben egyfolytában játszott, ruganyos volt, mint a kaucsuk, olyan fürgén lépdelt a klubház felé, mintha csak egy kicsit hálózott volna. Mike viszont arra vágyott, hogy valaki ejtse bele egy kád hideg vízbe, és hagyja ott az idők végezetéig. Már csak fél óra volt hátra aznapra, de kételkedett benne, hogy végig tudja csinálni.

Elcsigázottan emelkedett föl, amikor Joe utóda megérkezett a pályára. Joe bukása előtt éppen váltottak, így Mike-on volt az ütés sora.

De addigra valami kifogyott belőle. Nem tudta rendesen megütni a labdát. A kör utolsó labdája úgy közeledett, mintha félröptére teremtették volna, és Mike úgy is akarta megjátszani. De a labda egy kicsivel rövidebb volt a kelleténél, az ütés túlságosan hamar érkezett. A dobó már futott is, és könnyűszerrel lehúzta a labdát a levegőből.

Mike a klubház felé fordult. Mintha álomban hallotta volna a feldüböngő tapsvihart. Úgy érezte, órák telnek el, mire sikerült az öltözőbe jutnia.

Lerogyott egy székre, és azt kívánta, bárcsak jönne valaki, és leszedné róla a védőpárnákat. Ekkor adták át neki Psmith névjegyét. Pár pillanattal később személyesen megjelent Eton egykori büszkesége is.

– Hello, Psmith – mondta Mike. – Szentatyám! Én kikészültem.

– „Hogyan mentette meg a legkisebb királyfi a mérkőzést” – mondta Psmith. – Most csak egy dologra van szükséged: arra a gyömbérrel kevert ginre, amiről annyit hallani manapság. Szedd le a bandázst, és menjünk le, hátha kapni olyasmit errefelé. Nos, Jackson elvtárs, derekas harcot vívtál ma. Atyám is gratulációját küldi. Bement a városba vacsorázni, különben személyesen adta volna át. De késő este tiszteletét teszi hajlékunkban.

– Mennyit csináltam? – kérdezte Mike. – Odalent annyi erőm se maradt, hogy megnézzem a táblát.

– Száznegyvennyolcat, a javából – mondta Psmith. – Mit szólnak majd ehhez az ősi fészekben? Kész vagy? Akkor induljunk, tegyük próbára a gyömbérjüket.

A nagy párost felváltó játékosoknak kevés dolguk maradt. A nap végeztéig már egyetlen ütő sem esett ki. Psmith megvárta, míg Mike átöltözik, aztán taxival elvitte a Simpsonba. E vendéglőnek két előnye van, mint Psmith rámutatott: az egyik, hogy utcai ruhában is be lehet ülni, a másik pedig, hogy egy félkoronás lefizetése után, ha az embernek ahhoz van kedve, addig ehet, amíg mozdulni tud.

Mike ennél hamarabb abbahagyta a táplálkozást, de ahhoz eleget evett, hogy sokkal jobban érezze magát. Psmith elismeréssel szemlélte az ennivalóban végzett pusztítást.

– Nagyon helyénvaló – jegyezte meg –, ha az ember energiát vesz magához a megpróbáltatás előtt.

– Miféle megpróbáltatásról beszélsz? – kérdezte Mike.

– Arra gondoltam, hogy íziben látogassunk el a klubba, ahol bizonyára felleljük Bickersdyke elvtársat. Sok mondanivalónk van egymás számára.

– Figyelj, inkább a... – kezdte Mike.

– De igen, neked is jelen kell lenned – jelentette ki Psmith. – A jelenléted derút csempész majd B. elvtárs életébe. A sors arra kényszerít, hogy hatalmas csapást mérjek reá; együttérzésre lesz szüksége. Tudatnom kell vele, hogy kilépek a bankból.

– Csak nem?

Psmith meghajtotta fejét.

– Eljött a válás ideje – mondta. – A bank elvégezte a dolgát. A Citybe szájról szájra jár a döbönt suttogás: „Psmithnek elege lett”.

– És mihez fogsz kezdeni?

– Azt gondoltam, hogy beiratkozom a cambridge-i egyetemre, ahol elsajátítom a jogtudomány rejtelseit, azzal a titkos céllal, hogy idővel Lordkancellár legyek.

– Teremtöm! – mondta Mike. – Mázlista vagy. Bárcsak én is mehetnék.

Psmith leütötte a hamut a cigarettájáról.

– Szent elhatározásod, hogy hivatásos sportoló légy? – kérdezte.

– Attól függ, mit nevezünk szentnek. Most úgy látom, nemigen van más választásom.

– Van számodra egy nem teljesen silány állásajánlat – mondta Psmith –, ha van kedved

elfogadni. Ma délután a mérkőzés alatt atyámmal beszélgetek, s eközben tudomásomra jutott a tény, miszerint szeretné, ha valamilyen jószágigazgatói minőségben az alkalmazásába szegődne. A végtelenbe nyúló Psmith-birtokoknak szükségük van egy tehetséges fiatalemberre, aki szemmel tartja őket. Kész vagy elfoglalni ezt a tisztet?

Mike csak bámult.

– Én? Az ördögbe is, mit gondolsz, hány éves vagyok? Még csak tizenkilenc!

– Magam is ennyire taksáltalak ránctalan homlokod alabástromtisztasága láttán. De atyám nem kívánja, hogy haladéktalanul elkezdj szolgálatodat. Megelőzné egy három-, esetleg négyéves időszak a cambridge-i egyetemen, amelynek során, úgy becslem, hozzájutnál mindenféle hasznos tudnivalóhoz a répaegyeléssel, a cséphadarással és a többi hasonló dologgal kapcsolatban. Legalábbis – tette hozzá könnyedén – azt hiszem. Távol álljon tőlem, hogy megszabjam kutató munkád irányát.

– Akkor szerintem ez ugrott – mondta Mike borúsan. – Az én atyámnak nincs pénze, hogy Cambridge-be járasson.

– Ez az akadály – jelentette ki Psmith – leküzdhető. Cambridge-be természetesen velem együtt jönnél, abban a pozícióban, amelyet ma is élvezel: mint az én belső magántitkárom és tanácsadóm. Az esetleg felmerülő költségeket a Psmith családi vagyon megcsapolása által fedezzük.

Mike szeme tágra nyílt.

– Azt akarod mondani – hebegte –, hogy az apád egyetemre akar járatni engem? Na nem, hát... Szóval ez... Ezt aztán tényleg nem...

– Vegyem ezt úgy – vonta fel a szemöldökét Psmith –, hogy azt akard, belső magántitkár és tanácsadó nélkül végezzem el az egyetemet?

– Nem, de hát... – tiltakozott Mike.

– Akkor ez el is van intézve – mondta Psmith. – Tudtam, hogy nem fogsz a szükség óráján cserbenhagyni, Jackson elvtárs. „Mitévő leszel majd – kérdezé a biztonságomért aggódó atyám –, azok között a vad egyetemisták között? Féltém az én Rupertemet.” „Ne félj, atyám – feleltem erre én –, Jackson elvtárs mellettem leszen.” Arca azon nyomban földerült. Jackson elvtárs – monda – oly ember, aki bírja teljes bizalmamat. Ha ő veled lesz, éjszakánként könnyű lesz az álmod.” Ezt követőleg kanyarodott a beszélgetés a jószágkormányzók témája felé.

Psmith elkérte a számlát, és úgy fizette ki, ahogy egy uralkodó aláír egy békeszerződést. Mike némán ült, és kóválygott a feje. Pontosan tudta, mi történt. Szinte hallotta, amint Psmith rábeszéli apját erre a tervre. Nem tudott mit mondani. Minden érzelmi vihar azt a hatást gyakorolta rá, hogy hűtlenné lettek hozzá a szavak. Ez egyszerűen túl sok volt. Bármit mondott volna, erőtlennek hangzik. Ha egy barátod megoldja minden gondodat, és elegyengeti az utadban álló összes kátyút, azt nem lehet egyszerűen megköszönni, mintha meghívott volna ebédre. Az alkalom valami kerekded, csiszolt beszédet követelt, a kerekded, csiszolt beszéd pedig meghaladta Mike képességeit.

– Figyelj, Psmith – kezdte.

Psmith felállt.

– Most pedig – mondta – fogjuk kalapunkat, és suhanjunk el a klubba, ahol az alsó dohányzóban kávé és egy finom szivar mellett minden bizonytal

rátalálunk Bickersdyke elvtársra, aki mit sem sejt még a reá leselkedő szerencsétlenségről.

30

A SZOMORÚ VÉGBÚCSÚ

Úgy is történt: Mr. Bickersdyke pontosan azt tette, amit Psmith megjósolt. Tökéletesen elégedett volt az élettel. Psmith majdnem kilenc hónapon át olyan volt számára, mint egy csontváz a szekrényben – állandó kényelmetlen érzést okozott, amitől Mr. Bickersdyke képtelen volt megszabadulni. És ma este rájött, hogyan tud megszabadulni tőle.

Négy óra után öt perccel Mr. Gregory karmazsinvörös arccal, dühtől tajtékozva behömpölygött a szobájába, és előadta, hogy Psmith, aki a Tartós Lekötésű Betétek Részlegének életét és sorsát megkönnyíteni lett volna hivatott, négy óraker elhagyta az épületet, holott még másfél órai elvégezni való munka várt rá.

Ráadásul, adta elő Mr. Gregory, ez az eltévelyedett ember, mikor a lengőajtónál észrevették, hogy távozni készül, és tisztán, jól hallhatóan visszatérésre szólították fel, arcátlanul semmibe vette az utasítást, és továbbment. – Csak vigyorgott rám – érzékeltette a megkeseredett Mr. Gregory –, mint egy majom. – Nagyon igazságtalan leírása volt ez annak a

szomorkás, édes mosolynak, amelyet Psmith sugárzott rá a bejárattól.

Mr. Bickersdyke ettől a perctől fogva érezte, hogy a sötét felhő pereme ezüstösen csillog – ott bujkál mögötte a nap. Psmith egészen odáig semmiféle kívánnivalót nem hagyott a munkájában.

Kötelességtudata átjárhatatlan páncélinget vont köré levélborítékokból. De most elcsúszott valamin. Másfél órával korábban eltávozni, és a hivatali előjáró felszólítására sem fordulni vissza – ez olyan függelemsértés, amelyért minden gond nélkül elbocsátható. Mr. Bickersdyke alig várta, hogy másnap beidézhesse alkalmazottját.

Addig is elköltött egy kitűnő vacsorát, és utána, ahogy Psmith megsejtette, egy finom szivar és egy csésze kávé társaságában üldögélt a Konzervatív Klub földszinti dohányzójában.

Amikor Psmith és Mike belépett, épp a felénél tartott a két élvezeti cikk élvezetének.

Psmith első dolga volt odainteni egy pincért, és egy pohár jóféle konyakot rendelni.

– Nem magamnak – magyarázta Mike-nak. – Bickersdyke elvtársnak. Kegyetlen megrázkódtatás vár rá, alkalmasint azonnali szíverősítőre lesz szüksége. Nem tudhatjuk, nem gyöngé-e a szíve. Jobb, ha előre odakészítjük neki.

Kifizette a konyakot, aztán odament Mr. Bickersdyke asztalához; Mike követte. Psmith előrenyújtott karral vitte a poharat.

Mr. Bickersdyke felfigyelt a menetre, és összerezsent. Psmith rendkívül óvatosan az asztalra helyezte a poharat, mindjárt az igazgató kávécsészéje mellé, aztán egy fotelba huppanva, szánakozó

tekintettel nézte a bankárt. Mike zavarban volt; egy kissé távolabb álló karosszékekben foglalt helyet. Ez Psmith ügye, hadd beszéljen ő.

Mr. Bickersdyke-nak csak az arcszíne lett kicsit lilább, más jelét nem adta, hogy észrevette őket. Pöfékelt, és szemét a mennyezetre függesztette.

– Kellemetlen feladat áll előttünk – szólalt meg Psmith mély, szomorú hangon –, de nem hátrálhatunk meg előle. Bírom a figyelmét, Mr. Bickersdyke?

Így megszólíttatván az igazgató kénytelen volt levenni tekintetét a mennyezetről. Egy korosodó bazilizkusz pillantásával Psmithre nézett, aztán megint a mennyezetre.

– Holnap beszélni fogok magukkal – mondta.

Psmith kebeléből súlyos sóhaj szakadt fel.

– Nem találkozok velünk holnap – mondta, és egy kicsit közelebb tolta a konyakot.

Mr. Bickersdyke pillantása megint elfordult a mennyezetről.

– Hogyhogy?

– Igya meg ezt – unszolta Psmith együtt érzőén, és fölemelte a poharat. – Legyen erős – folytatta gyorsan.

– Az idő begyógyítja a legmélyebb sebeket is. A megrázkódtatás átmenetileg megbéníthat, de ismét talpra állunk. Az élet, amelyről már azt hittük, nem tartogat számunkra több boldogságot, fokozatosan levetkőzi szürkeségét.

Mr. Bickersdyke ezen a ponton szeretett volna valami észrevételt tenni, de Psmith egy mozdulattal elhallgattatta, és sietve folytatta.

– Meglátjuk, hogy süt még a nap, dalolnak még a madarak. Aminek valaha örülni tudtunk, újból

visszanyeri vonzását szemünkben. Lassanként kikecmergünk a pácból, és...

– Ha mondani akar valamit – szólt az igazgató –, akkor örülnék, ha elmondaná, aztán pedig magamra hagyna.

– Nem kívánja, hogy gyengéden adagoljam a rossz hírt? – kérdezte Psmith. – Talán okosabb is így. Röviden tehát – fölemelte a konyakot, és a bankár elé tartotta – Jackson elvtárs és én elhagyjuk a bankot.

– Tudom – mondta Mr. Bickersdyke.

Psmith letette a poharat.

– Tehát már értesítették önt? – kérdezte. – Ez megmagyarázza különös nyugalmát. A sokk már kifejtette hatását, és ön cselekvésképtelenné vált. Megbénult. Sajnálom, de ennek meg kellett lennie. Bizonyára azt fogja mondani: örültség beadnunk a lemondásunkat, hiszen a bankbéli munka fényes pénzügyi pályafutást ígért számunkra. Meglehet. De mégis úgy érezzük, tehetségünk más irányba sarkall bennünket. Jackson elvtárs számára a Psmith-birtokok kezelése látszik olyan pályának, amelyet térdre kényszeríthet. Ami pedig engem illet, a törvény világát érzem magaménak. Beszédkészségem gyarló és bátortalan, de oly mélyreható jogi ismeretek elsajátítását tervezem, hogy az ellensúlyozza majd e fogyatékoságomat. Mielőtt elválnék öntől, csak annyit szeretnék mondani... Ugye beszélhetek a te nevedben is, Jackson elvtárs?

Mike ekkor járult hozzá először az eszmecseréhez egy csuklás formájában, aztán ismét hallgatásba merült.

– Azt szeretném mondani – folytatta Psmith –, hogy Jackson elvtárs és én mérhetetlenül élveztük

bankbéli tartózkodásunkat. Bepillantást nyertünk abba, milyen mesteri módon irányítja ön a bank bonyolult gépezetét, és ez olyan élmény volt, amit kár lett volna elmulasztani. De a mi helyünk másutt van.

Felállt. Mike fürgén követte példáját. Hátat fordítottak, és már indultak volna, amikor Mr. Bickersdyke-nak eszébe jutott, hogy egyetlen szó erejéig sem nyílt alkalma kirúgni őket. Diadallal távoznak.

– Jöjjenek vissza! – kiáltott fel.

Psmith megállt, és szomorúan ingatta fejét.

– Ez oly férfiatlan, Bickersdyke elvtárs – mondta. – Ezt nem vártam öntől. Hogy a sok leterítette, az természetes. De hogy könyörögjön nekünk, gondoljuk meg döntésünket, és térjünk vissza a bankba, az nem méltó önhöz. Legyen férfi. Nyelje le a keserű pirulát. Az első, éles fájdalom elmúlik majd. Az idő meglágyítja az elhagyatottság érzését. Most bátornak kell lennie. Jer, Jackson elvtárs.

Mike habozás nélkül engedelmeskedett.

– Most pedig – mondta Psmith az ajtóhoz közeledve – nyomás vissza a lakásba. Atyám hamarosan ott lesz. – A válla fölött hátranézett. Mr. Bickersdyke gondolataiba merülve ült a fotelban.

– Kínos ügy – sóhajtott Psmith. – A szerencsétlen teljesen összetört. De akkor is meg kellett lennie. Nem a bankban van a mi helyünk. Sok szempontból remek karrier, de nem neked és nekem. Bickersdyke elvtársnak nehéz lesz, különösen miután annyi energiát ölt bele, hogy odacsábítson, de azt hiszem, bátran elmondható: jó, hogy eljöttünk.

Mike elméje már a jövőt kutatta. Előbb Cambridge, aztán olyan foglalkozás, amelyet mindig is szeretett volna: amely a szabad ég alatt űzhető. Úgy látta, megoldódott minden gondja. Végigtekintett az előtte álló éveken, és semmilyen néven nevezhető nehézséget nem sikerült felfedeznie. A józan ész azt súgta, hogy adódhat imitt-amott egy-kettő, de erre nem most kell gondolni. Akárhogy vizsgálgatta a jövőt, tetszett neki.

– Meghiszem – mondta egyszerűen – azt.

VIDÁM KÖNYVEK
EURÓPA KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST
FELELŐS KIADÓ OSZTOVITS LEVENTE IGAZGATÓ
NYOMTA A KAPOSVÁRI NYOMDA KFT.
FELELŐS VEZETŐ POGÁNY ZOLTÁN IGAZGATÓ
KÉSZÜLT KAPOSVÁROTT, 1998-BAN
A NYOMDAI RENDELÉS TÖRZSSZÁMA 180852
A FORDÍTÁST AZ EREDETIVEL VITRAY PÉTER VETETTE
EGYBE
SZERKESZTETTE BORBÁS MÁRIA

A SOROZATOT BORBÁS MÁRIA SZERKESZTI
MŰSZAKI SZERKESZTŐ KÁLLAY JUDIT
MŰSZAKI VEZETŐ NÉVERY TIBOR
KÉSZÜLT 10,63 (A/5) ÍV TERJEDELEMBEN
ISBN 963 07 6457 1
HU ISSN 0139-4029